

OCTA

IZDELUJE: NEVA & ZAGREB

TISKOVNA TRIBUNA

Ljubljana, 19. oktobra 1965 – Leto XII., štev. 41 – INOZEMSKA IZDAJA

Elastični nedežlji in pasovi – zadnja novost intimnega ženskega perila.

PRODAJNI SERVIS

Močna kriča
LJUBLJANA – MARIBOR

Papež v Ameriki

str. 3

Matjažek

str. 5

Umetni človek prihodnosti

str. 9

Srečna družina

str. 14

TT

ODMEVI

JUGOREKLAM

Z ozirom na vašo objavo v TT dne 28. sept. t.l. pod naslovom »Uradne veselice itd.«, naša očeta se na podjetje Jugoreklam, Ljubljana, Kidričeva 5, vas vladno naprošamo, da v prihodnji številki TT objavite pojasnilo, da se zadeva nanaša na Jugoreklam, Ljubljana, Kidričeva 5, in ne na naše podjetje Reklam servis, Ljubljana, Čopova 5.

Ta objava se nam zdi potrebna zaradi tega, ker dobivamo telefonska in ustna vprašanja, kaj pravzaprav delamo, ko pa mi s to zadevo nimamo nič skupnega, gre nam pa predvsem za nadaljnji ugled našega renomiranega podjetja Reklam servis.

Zahvaljujemo se za vaše razumevanje in vas tovariško pozdravljamo.

Reklam servis, direktor
Stane Megušar

SPET ISKRA

O Iskre iz Kranja skupno z njenimi številnimi obrati po Sloveniji slišimo zadnje čase precej slabe novice. Vemo, da so imeli precej pastinskih obratov. Zda so nekateri iz vodstva omagali in odšli. 80 odstotni osebni dohodki se pa vlečejo že več mesecev. Pa krivci? V tovarni neradi pokažemo naje.

Vzemimo za primer njihov obrat v Horjulu, kjer s svinčniki v roki potrošijo več časa kot v proizvodnji. Za vsako operacijo v proizvodnji gore papirja in pisanja. Kot marsikje so se tudi tu naši zanesenjaki, ki so predlagali, da se lahko za 80 % zmanjša pisarija. Toda krati so se našli tudi stari, rutinirani uslužbeni, ki jim novosti mlajših ne gredo v račun, češ delajmo po starem, kakor znamo. Ko bi se nekdo našel in pobrskal po njihovem ravnanju in v pisarni zapravljenih milijonih?

Fran Vodnik, Vižmarje 90 a

ŽELEZNICA

Uredništvu »TT«

Odgovornemu uredniku

Kot pooblaščenec ing. Ferenčak Jožeta, Kirm Vladota, Bizjak Antona in Predikaka Jožeta vas prosim, da mi zaradi vložitve tožbe zaradi obrekovanja po čl. 169/II kz. v zvezi s člankom »Kam pelješ, železnica« objavljenega v vašem listu dne 12. 10. 1965 sporočite ime in priimek ter naslov prebivališča avtorja tega članka.

S spoštovanjem!

Razpotnik Tone, odvetnik

Odvetnik

Tone Razpotnik

Ljubljana

v zvezi z vašim dopisom z dne 12. oktobra vam sporočamo, da je pod člankom »Kam pelješ, železnica« zaradi napake v tiskarni izšlo ime avtorja. Članek je napisal naš novinar Iztok Ausec.

S spoštovanjem,

za uredništvo TT

AKCIJA „TT“ USPEŠNO KONČANA

ANA JE ANČKA!

Ana Bataljevič, ki se je pred desetimi dnevi zglasila v našem uredništvu in smo jo peljali v Orešje na Bizelj-skem, k njenim domnevnim staršem — je dejansko po dvajsetih letih našla svoje: mater in oba brata!

Ana je zdaj postala — Ančka! O tem ni več dvomov.

V prejšnji številki smo opisali ves potek naše akcije, ki se je pričela marca letos. Povedali smo tudi, da smo Ano odpeljali v Orešje in da je ostala tam, dokler ne bomo ugotovili, ali je resnično našla svoje starše po dvajsetih letih ali ne.

V začetku minulega tedna je postalo vse jasno:

● Ana, njena mati Marija in brat Tonček so odšli v Brežice v bolnišnico na krvno preiskavo. — Tam brežiška bolnišnica? — smo povprašali po telefonu. — Da, prosim.

— Pri vas je zdaj družina, za katero menimo, da se je našla po dvajsetih letih. Zeleli bi, da jim čimprej vzamete kri in nam sporočite, kako in kaj.

Cez dve uri smo vedeli za njih krvne skupine. Ujemale so se.

Le za očeta, ki je umrl letos februarja v brežiški bolnišnici nam niso mogli dati podatkov. Pač pa so nas napotili v novo-mesko bolnišnico, kjer je bil oče Anton Koren šestdesetega leta operiran na želodcu in kjer, tako so nam rekli, imajo prav gotovo podatke o njegovi krvni skupini.

Kajpada smo se takoj napotili tja.

V novomeški bolnišnici so poriskali po zaprašenih knjigah in kaj kmalu so imeli v beležnici zapisano krvno skupino očeta Antona Korena: AB RH negativna.

— Kaj menite, ali ti podatki kažejo (povedali smo tudi krvne skupine vseh ostalih), da bi Ana dejansko bila Ančka Koren?

● nadaljevanje na 4. strani

Ana Bataljevič je končno res našla družino

KJE JE NAŠ DENAR

BREZ KRIVDE KRIVI

ŠOLNIKI ZAPRAVLJAJO ŽIVCE, ČAS IN DENAR PO NEDOLŽNEM IN PO NEPOTREBNEM

Notranje rezerve v šolstvu? Saj to je nesmisel! Zakaj naj bi iskali naš denar tam, kamor ga dajemo? Saj vemo, kam ga dajemo, čemu ga dajemo in tudi čisto natanko, koliko ga dajemo. In zdaj bi od te, vsaj v prvi instanci povsem negospodarske panoge zahtevali notranje, skrite rezerve in s tem naš denar — to, priznajmo, res ne zveni več povsem pametno in trezno. Če pa se reporter prebije skozi to prvo oviro pomislekov, se mu pa je utegne zgoditi, da celo v tej v celoti dotirani panogi odkrije skrite rezerve, da odkrije naš nekoristno porabljeni denar.

Prvi sunek — skoraj bi lahko rekli — kampanje iskanja notranjih rezerv je bil namenjen administraciji, odvisnim pisarniškim močem, birokraciji. Često je zadeval kar tako pavšalno, čisto zgrešil, zdaj pa se že vse jasneje kaže, da je v taki obliki zgrešen v celoti, da je mnogo grmenja dalo le malo ali nič dežja. Vendar je to spet splošna ugotovitev. Nam pa je do konkretne ilustracije tega pojava, skratka, radi bi ga preverili. Stopili smo seveda po sledih tega prvega zagona iskanja notranjih rezerv.

Najprej v osnovno šolo.

Ali imajo tam mnogo administracije, morda preveč? Celo precej preveč? Poglejmo: šola, ki smo jo obiskali, ima nekaj čez šeststo učencev. Delo šole vodi razen pedagoškega osebja še ravnatelj, pomočnik oziroma namestnik ravnatelja, tajnica in računovodkinja. Torej štiri administrativne moči, pri tem pa ne smemo pozabiti, da sta na mnogih šolah ravnatelj in pomočnik tudi pedagoga, ki poleg administrativnega vodenja šole tudi poučujeta.

»Slo je več kot šeststo učenci voditi samo s pomočjo ravnatelja in tajnika, tega si jaz ne znam predstavljati!« je dejala tovarišica ravnateljica. Pri tem je seveda mislila na vse ogromno delo, ki ga danes razvit sistem šolstva in šolskega upravljanja terjaja od njih.

LJUDI NI PREVEČ — DELA JE PREVEČ

Tak vtis smo dobili tudi mi. Med vsem tem delom pa je tudi precej takega ki nam je postala

lo že skoraj vsakdanji znanec, prava navada, tako da niti ne pomislimo več, če je potrebno ali ne. In vendar na šolah tožijo: »Ali je potrebno pošiljati poročila o učencih posebej na občinsko in posebej na republiko statistično službo? Ali mora biti predstavnik šole res na tolikih sestankih: pedagoškega sveta, upravnega odbora, sveta za prosvetno pedagoško službo, komisije za statut in za pravil-

nik — predvsem pa, ali so vsi ti sestanki potrebni? Saj je lahko kar ves dan v šoli! Ali je potrebno cele dneve in noči — ker je silno nujno — sestavljati statut brez osnovnih navodil, potem pa ga ovržejo in pošljejo obrazec s konceptom in navodili za sestavo statuta? Ali je prav, da mi delamo, studiramo in iščemo notranje rezerve, potem pa naših šolskih meril in izkušenj na skladu za šolstvo ne upoštevamo, ker imajo svoja?

Čemu je potem naše delo potrebno? Občina daje sredstva skladu za šolstvo, poročila o tem, kako smo ga uporabili pa terja od nas poleg sklade še svet za izobraževanje — čemu? Poročila o povprečju plač moramo pošiljati skladu za šolstvo, svetu za izobraževanje, banki — če jih zahteva, včasih pa tudi prosvetno pedagoški službi. Vsak mesec pa — čim plačilna lista steče, še občinskemu in repub-

ličnemu odseku za statistiko. In še in še bi vam lahko naštel, so nam povedali.

Na drugi osnovni šoli ugotavljajo:

»Morali bi bolj zaupati samoupravnim organom, saj čemu jih pa imamo? Vsaj s tistim trenutkom, ko jim damo sredstva v roke. Ne pa da terjajo od nas neskončno vrsto podatkov, analiz, obračunov... Saj so šoli dodelili sredstva že tako po potrebi šole in so ta sredstva že tako samo nujno potrebni minimum. Zakaj potem toliko vpraševanj po podatkih in toliko kontrol?«

Kje so torej po vaše resnične notranje rezerve?

»Pri nas predvsem v racionalni porazdelitvi pedagoškega kadra in zmanjšanju nepotrebnega administrativnega dela. Katerega, smo vam pa že našeli.«

● Nadaljevanje na 4. strani

KAJ PA JE DOMA KAJ NOVEGA?

PETNAJST TISOČ STARIH BOMB. Pooblaščen strokovnjaki zavoda za gasilsko in reševalno službo v Mariboru so razstrelili v gramozni jami pri Kidričevem 15 tisoč bomb, granat, ročnih bomb, protitankovskih izstrelkov, streliva za puške itd. Vse to nevarno strelivo iz druge svetovne vojne so odstranili iz struge Pesnice.

PREVISOKA CARINA ZA UVOZ MALIH TRAKTORJEV. V odboru za družbeni plan in finance zvezne skupščine je poslanec Antun Pavlič opozoril na nekatere slabosti pri carinah. Posebej je vprašal, zakaj je določena tako visoka carina za uvoz malih traktorjev in drugih manjših kmetijskih strojev, za katere je veliko zanimanje predvsem med zasebnimi kmeti. Te stroje uporabljajo, je poudaril, predvsem za obdelovanje površin za sadje in vrtnine. Po njegovem mnenju je to nerazumljivo, zlasti še, ker pri nas teh strojev ne izdelujemo in ker hkrati stalno tarnamo zaradi kroničnega pomanjkanja prav tistih kmetijskih pridelkov, za katerih pridelovanje so namenjeni ti stroji z — visoko carino.

UVOZ KROMPIRJA IN JABOLK. Ko je zvezi ni izvršni svet proučeval sedanje neurejene razmere pri prekrbu s površino in sadjem, so sklenili, da bodo zunanjetrgovinska podjetja uvozila jabolka, krompir, paradižnikovo mezo in jajca.

Predvidevalo, da bodo v prihodnjih dneh uvozili iz Grčije 6000 ton jabolk, 4000 ton krompirja iz Poljske, razen tega pa še 500 ton paradižnikove meze.

POKVARJENE KRANJSKE KLOBASE. Ker so prodajali pokvarjene kranjske klobase, je senat ljutomerskega okrožnega sodišča obsodil ljutomerski kombinat na 400 tisoč dinarjev kazni, poslovodjo ljubljanske poslovalnice pa na 18 tisoč dinarjev kazni.

TELEFONSKA ZVEZA MED SLOVENIJO IN DALMACIJO. Med Slovenijo in Dalmacijo so vzpostavili avtomatski telefonski promet. Telefonski naročniki omejenih skupin Koper, Ljubljana, Kranj in Novo mesto lahko sami brez posredovanja telefonistk izberejo številke telefonskih naročnikov na področju tranzitne telefonske centrale za Dalmacijo v Splitu, to je naročnikov omejenih skupin v Splitu, Dubrovniku, Šibeniku in Zadru.

NOVA LADJA SPLOSNE PLOVBE. V ladjelarnici »Ulanika« v Pulju so izročili naročniku linjsko tovorno ladjo »Ljutomer«, ki so jo zgradili za Splošno plovbo iz Pirana. Ladja »Ljutomer« je 8500-tonska in bo imela 66 članov posadke, sprejela pa bo lahko še 12 potnikov. Diesel motor z zmogljivostjo 9000 KM, ki so ga izdelali v »Ulaniku«, bo omogočil ladji brzino do 18,3 vozla na uro.

Slovenska statistika poroča

INDUSTRIJA: Do konca septembra je vsa industrija proizvedla za 5,7 odstotka več kot v istem obdobju lani.

KMETIJSTVO: Obdelana površina se je zmanjšala. Poplave so uničile 162 ha pšenčnih polj in škodovale 1000 ha krompirjevih njiv.

ZAPOSLENI: V industriji je bilo septembra 1600 zaposlenih manj kot v avgustu.

PROIZVODNOST: V zadnjih treh mesecih se je povečala proizvodnost dela za 2,8 odstotka v primerjavi z letom 1964.

OSEBNI DOHODKI: Povprečni osebni dohodek za september (zaslužen v avgustu) je znašal 63.559 dinarjev. Do septembra so se osebni dohodki v primerjavi z lanskim letom povečali malodane za tretjino. Najvišji dohodki v industriji so bili v premoškovniški (89.415 dinarjev), najnižji pa v elektroindustriji (52.340 din).

CENE: Na drobno so se septembra cene povečale za 46 odstotkov v primerjavi s celim lanskim letom in so za 3 odstotke višje kot v avgustu. V primerjavi z lani se je najbolj podražilo kurivo, za njim pa so kulturne storitve, meso in vrtnine.

Cena življenjskih potrebščin se je septembra v primerjavi z lanskim letom povečala za 48 odstotkov, za odstotek višje kot v avgustu.

REALNE PLAČE: Realne plače so se v primerjavi s celim lanskim letom v septembru zmanjšale za 9,2 odstotka. Postopno, a vendar vedno počasneje padajo: Julija so bile še za odstotek višje kot lani — 101,5 odstotka, avgusta 91 odstotkov, septembra 90,8 odstotka lanskih.

Tisočdinarski bankovci iz obtoka

Od 1. oktobra do 31. decembra letos bo vzela Narodna banka Jugoslavije iz obtoka bankovce za 1000 dinarjev z datumom izdaje 1. maj 1946. Zamenjala jih bo z bankovci in kovanim denarjem tečajne izdaje. Prvega januarja 1966 bodo torej tisočdinarski bankovci z datumom izdaje 1. maj 1946 prenehali biti zakonito plačilno sredstvo. Tistim, ki jih bodo še imeli iz tega ali onega razloga, jih bo Narodna banka zamenjavala le še do vštete 31. marca 1966.

NAŠI DELAVCI V AVSTRIJI

Največ sezoncev iz Prekmurja dela v Gradcu, njegovi okolici in krajih južne Stajerske. Da bi videli, kako živijo in kaj delajo, so jih obiskali predstavniki Izseljeniške matice. Vtise in ugotovitve so med drugim zapisali tudi v informativnem priročniku »Rodna gradua«, iz katerega povzemamo nekaj misli.

Naši delavci so se pogosto pritoževali zaradi nepravilnega obračunavanja in izplačevanja zaslužka, veliko pripomb pa so imeli tudi na izplačevanje terenskega dodatka in otroških doklad. V nekaterih primerih so bila negodovanja upravičena, pogosto pa jim je bil vzrok slaba obveščenost. V Avstriji so v veljavi tako imenovane kolektivne pogodbe avstrijskih sindikatov z delodajalci. In ker te veljajo tudi za naše delavce — sklenjene so posebne pogodbe — bi morali določila teh pogodb kajpak naši delavci poznati. Ker vsega tega ne vedo in ker ne poznajo dela avstrijskih sindikatov, bodo avstrijski sindikati pripravili posebno brošuro v slovenskem jeziku.

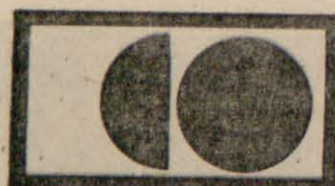
Stanovanjski prostori so najrazličnejši. Zvečina naših ljudi prebivajo v barakah blizu delovišč, ponekod pa so tudi v zidanih stanovanjskih zgradbah. Notranja oprema je na nekaterih krajih pomanjkljiva, saj manjkajo mize in omare, nasploh pa imajo lepo urejene prostore. Toda urejenost stanovanjskih prostorov je v precejšnji meri odvisna od naših delavcev samih. In ponekod bodo morali posvetiti čisto večjo pozornost.

Mnogo slabše kot s stanovanjskimi prostori je s hrano. Delavci se pritožujejo, da je enolična in močno nezadovoljiva. O tem so se osebno prepričali tudi naši predstavniki, ki se ne morejo znebiti vtisa, da nudijo našim delavcem hrano iz konzerv, ki so najcenejši in najenostavnejši prehranski izdelki. Številni delavci zato nosijo hrano s seboj od doma, ko se vračajo z obiska. Taka prehrana ni brez posledic, saj ogroža zdravje naših ljudi.

Razen občasnih obiskov domov so stiki z domovino šibki. Radijskih sprejemnikov je po stanovanjskih prostorih malo, televizorjev še manj. Zaradi pretirane štednje in neznanja jezika delavci ne hodijo v kino, niti ne berejo. Zato je razumljivo, da presedijo del prostega časa po gostilnah.

Tako je zdaj, toda vse kaže, da ne bo dolgo tako. Naši sindikati so namreč začeli akcijo za naše sezonske delavce v Avstriji, pri čemer jim bodo občasno pomagali avstrijski sindikati.

POLDNEVNIKI IN VZPOREDNIKI

ITALIJA

PREZAPOSLENI FANFANI

Italijanski zunanji minister Amintore Fanfani ima toliko političnih funkcij, da ne more v redu opravljati svojega poklica — Fanfani je namreč profesor na ekonomski fakulteti rimske univerze, študenti svet ekonomske fakultete je v protest proti temu, ker so bili izpiti iz zgodovine ekonomije 10 dni pred napovedanim rokom, izdal sporočilo, v katerem

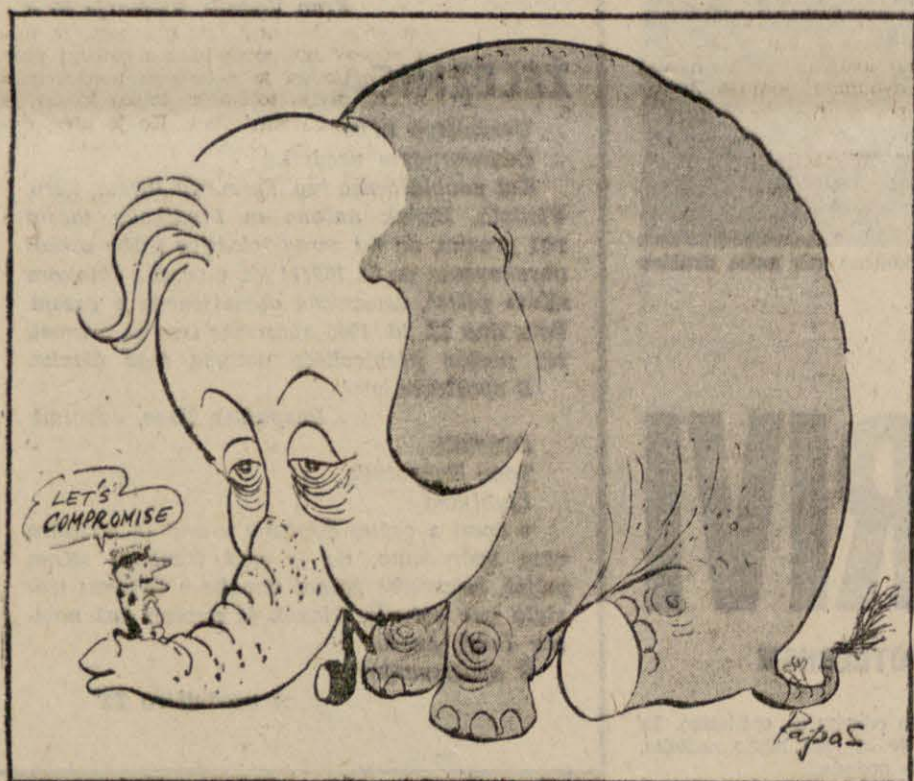
KOMUNALNA BANKA LJUBLJANA

NAGRADE: ZA 200.000 DINARJEV:
1 FIAT ZASTAVA 1300, 1 FIAT ZASTAVA 750, 1 ROCNA MOTORNA KOSILNICA, 12 GARNITUR JEDILNEGA PRIBORA, 10 NAGRAD PO 30.000 DINARJEV ZA NAKUP POHISTVA PO IZBIRI.

ZA 50.000 DINARJEV:

1 HLADILNIK, 1 PRALNI STROJ, 5 MIKSERJEV, 5 SESALCEV ZA PRAH, 10 GRAMOPONOV, 3 FILMSKE KAMERE.

»Sporazumiva see

(Popas, Guardian)

ERHARD? NE POZNAM GA

Adenauer ne pozna več »svojih«. V prvem zvezku svojih Spominov, ki so ga pred kratkim izdal v Stuttgartu, sploh ne omenja Erharda, ko govori o ekonomskem razvoju tik po vojni. Podobna usoda je doletela tudi mnoge druge politike. »Zgodovina CDU po vojni je podobna »no man's land«, preko katerega se pomika avtor v »močni samotni«, piše hamburški Der Spiegel.

MAROKO

SPOR ZARADI BEN BELE

V Casablanci sta se s posredovanjem maroškega kralja Hasana II sestal predsednik Naser in polkovnik Bumedien. Kot je povedal neki iraški diplomat, ki je bil takrat v Casablanci, je Naser zahteval, naj Bumedien osvobodí Ben Bele. Zagohtil mu je, da bo Ben Bele odšel naravnost v Kairo ter da se ne bo nikdar več ukvarjal s politiko. Prav tako je Naser zahteval, naj Ben Bele ne postavi pred sodišče.

Bumedien je vladno odbil ponudbo, češ da je predsednik Ben Bele zagrešil več protidržavnih dejanj. Sodišče bo razsodilo, ali je to storil namenoma ali ne. Če bo sodišče ugotovilo, da je Ben Bele nedolžen, ga bodo spustili ter bo lahko živel v Alžiru kot vsak drug državljani. Nihakor pa mu ne bi dovolili, da bi odšel v tujino.

Bumedien je izjavil, da niti on niti drugi člani alžirskega vodstva ne goje osebnega sovraštva do Ben Bele. Odločitev, da ga bodo postavili pred sodišče, izvira iz prepričanja, da so koristi ljudstva važnejše od želja posameznikov.

Naser je nato menda zahteval, naj mu Bumedien dovolí, da obišče Ben Bele. Prav tako naj bi Bumedien omogočil Ben-Belovi materi, da bi navezala stike s sinom. Bumedien je obe zahtevi odbil s sledečimi utemeljitvami:

1. Ben Bele je živ in zdrav ter je zagotovljeno vse, da se dobro počuti.

2. Alžirska obveščevalna služba ve, da skupine, nenaklonjene režimu, pripravljajo načrt, kako bi osvobodili Ben Bele ter mu pomagali, da bi zbežal v tujino. Zato se do sodne razprave ne sme zvedeti, kje je bivši predsednik.

3. Da bi Naserja prepričal, je Bumedien poklical nekega alžirskega zdravnika, ki je odgovoren za Ben Belovo zdravstveno stanje. Le-ta je potrdil, da je Ben Bele popolnoma zdrav.

Naser se ni zadovoljil z Bumedienovo razlago, nakar sta se državna pošteno sprla, tako da ju je moral maroški kralj miriti.

ZR NEMČIJA

RIBBENTROP JE BIL PROTI

Sovjetska revija »Novi mir« je objavila tole zgodbo, ki jo je povedal prevajalec nekdanjega sovjetskega veleposlanika v Berlinu Valentin Bereskov:

»Ko je Hitler 22. junija 1941 leta napovedal vojno Sovjetski zvezi, je nemški zunanji minister Ribbentrop dal ob treh zjutraj poklicati sovjetskega veleposlanika.

»Prvi turist«

Jemenska vlada je objavila prve statistične podatke o turizmu: doslej je Jemen obiskal en turist. V stoletjih izoliranosti je jemensko mejo prestopil le kak poliklen potnik — učenjak ali raziskovalec; v zadnjih letih so prihajali tudi diplomati, novinarji ter funkcionarji Združenih narodov.

Toda prvi pravi turist s fotoaparatom okrog vratu, ki je uradno prišel v Jemen, je bila gospodična Loise Doyle, Američanka srednjih let iz Leominsterja v Massachusettsu. »Čeprav v Jemenu ni restavracij, niti hotelov«, je izjavila gospodična Doyle, »je dežela zelo lepa ter sem se tam odlično počutila.«

ka v Berlinu Dekanosova ter mu je sporočil nemško odločitev. Dekanosov je takoj zatem odšel. Tedaj je Ribbentrop ste-

kel za njim ter mu zašepetal v uho: »Jaz sem bil proti tej odločitvi. Odsvetoval sem fuhrerju, da bi napadel Sovjetsko zvezo. To je norost. Toda »ona« noče poslušati pameti. Ne pozabite povedati vašim, da sem bil jaz proti.«

ZDA

ROOSEVELT JE PRIPRAVLJAL A-BOMBO ZA NEMČIJO

Ameriški predsednik Roosevelt je leta 1944 resno razmišljal o tem, da bi na Nemčijo vržil atomsko bombo. To je povedal general Leslie Groves, ki je bil kot šef »načrta Manhattan« zadolžen za proizvodnjo atomskih bomb. Groves trdi, da se je Roosevelt bal, da ne bi Nemci z nasprotnim napadom — ki je bil kasneje odbit v Ardenah — zaustavili zavezniškov. Zato je nameraval v primeru, da bi položaj postal neugoden za zaveznike, zadati Nemčiji smrtni udarec s prvo atomsko bombo.

CEYLON

ASTROLOG KRALJEVE HIŠE

V glavnem mestu Ceylona Colombo živi stari profesor Bulathsinghala, astrolog, s katerim se večkrat posvetojuje angleška kraljevska družina, tako da profesor samemu sebi pravi »astrolog kraljeve hiše«.

Bulathsinghalova slava pa ni iz trte zvitja. Pravi, da je že nekaj let vnapre napovedal, da se bo Edvard VIII odpovedal prestolu in da bo postala kraljica mlada Elizabeta. Leta 1933 pa je napovedal Hitlerjev vzpon, svetovno vojno in končni polom. Trenutno so njegove napovedi take: kraljica Elizabeta bo vladala skupno 53 let, torej bo moral princ Karel čakati do leta 2005; Jackie Kennedy se bo leta 1968 znova poročila ter bo postala srečna; vojne med Sovjetsko zvezo in ZDA ne bo in predsednik Johnson bo znova izvoljen na prihodnjih volitvah. Le de Gaulle na tem svetu slabo kaže. Bulathsinghala mu ne pripisuje mnogo več kakor pet let življenja.

S STRANSKIH TIROV

V astrološki rubriki neke francoske revije je bila napovedana za afriško državo Gabon kaj črna prihodnost: »nemiri, upor in padeč Leona M'Baia«. Zaradi tega je delegacija demokratskega bloka gabonske vladne stranke takoj protestirala pri francoskem veleposlaniku, ki je obljubil, da bo obvestil francosko vlado o neljubi zadevi.

Beatlesi so najpopularnejše osebnosti na Angleškem. Neka anketa je pokazala, da 96 odstotkov Angležev, starejših od 18 let, pozna kričanje, medtem ko je ministra za gospodarstvo Georgea Browna in bivšega premiera Aleca Douglasa Homea poznalo le 83 odstotkov anketiranih.

Odkar so ugotovili, da je uniforma v Zahodni Nemčiji vedno manj priljubljena, je pričel Bundeswehr razmišljati in tudi ukrepati: če bi prihodnje leto bodo nemški vojaki dobili nove, temno se prilagajajoče bluze in ozke hlače — skratka najnovejša »moška linija«.

Grška policija je prestregla nenavadne radijske oddaje: oddajali so namreč rešitve nalog iz kemije za gimnazijske izpite. Policija je uvela preiskavo, naloge pa so spremenili.

V OZN so predložili osnutek resolucije, po kateri naj bi po vsem svetu določili za ženske kot najnižjo starostno mejo za zakon 15 let. Delegat Saudove Arabije je bil proti: »V moji deželi so ženske zrele že v dvanajstimi leti.« je trdil.

Couve de Murville je potolkel vse rekorde. Doslej še noben francoski minister ni tako dolgo vladal na Quai d'Orsayu kakor on: od 1. junija 1958. Takoj za njim je Guizot, ki je bil zunanji minister od 29. novembra 1840 do 24. februarja 1848.

»Sporazumiva see (Popas, Guardian)

Tožilec Flowers

Coleman

PRAVICA PO ALABAMSKO

Bilo je v Lowndesu, v ameriški zvezni državi Alabami. Videti in slišati je bilo, kot da gre za družinsko srečanje. No, tak je bil le prvi vtis. V resnici so sodili Tomu Colemanu zaradi uboja 26-letnega črnca, episkopalnega seminarista Jonathana M. Danielsa. Daniels je bil med 28 borci za rasno enakost, ki so bili aretirani 14. avgusta, ko so demonstrirali pred tremi trgovinami v Fort Depontu, kamor črnci niso smeli zahajati. Vendar so vseh 28 teden dni kasneje izpustili, njihovo zadevo pa predali zveznemu sodišču. Kmalu zatem sta dva iz te skupine, Daniels in 26-letni katoliški duhovnik Richard Morrisroe padla pod streli iz puške Toma Colemana, 55-letnega neplačanega »posebnega šerifovega pomočnika«. Coleman je bil obtožen uboja, kot pravijo temu v Alabami »zaveštno, toda brez zlega namena«. Državni tožilec Richmond Flowers, ki je prevzel proces, je skušal zbrati dokaze za umor. Zato je hotel razpravo preložiti. Vendar okrožni sodnik T. Werth Thagard ni ugodil njegovi zahtevi ter je zaupal proces dvema drugima pravnikom, kar je proti zakonu, ki velja v tej državi.

No, in tako je prišlo do te razprave, ki je bila tako podobna družinskemu srečanju. Seveda, eden od zagovornikov je bil Colemanov nečak Robert Coleman Black. Ena od prič obrambe je bil obtoženec bratranec. Kelley Coleman, sodna uradnica, je bila prav tako v sorodu z njim. Na seznamu porotnikov, ki bi prišli v postev, pa je bilo celo ime samega obtoženca, kar je vzbudilo v dvorani pritoženo veselost, ko so seznam glasno prebrali.

No, tu je bila še simpatična delegacija alabamskega Ku Klux Klana. Med njimi je bil 21-letni Leroy Wilkins, ki je tudi sam obtožen, da je umoril borko za državljanske pravice Viola Luizzo iz Detroita. Wilkins je bil prikratk v isti sodni dvorani obojen na smrt z obsejenjem, vendar bodo proces ta mesec obnovili. Razen njega je bil v dvorani še Veliki zmag Robert Creel in misliščak, kratko ostrizen mož, o katerem se je razvedelo, da je šef KBI-ja — obveščevalne službe Ku Klux Klana.

V 40 minutah so sestavili poroto, v kateri so bili sami belci. Kmalu je bilo popolnoma jasno, kakšno zgodbo je skonstruirala obramba: duhovnik in seminarist sta bila nevarna radikala, ki sta skušala z orožjem vdrati v trgovino, v kateri so delale bele ženske. Prva priča, zavaljen šerifov pomočnik, je izjavil, da je Danielsa, ko je prišel iz ječe, čakalo pred zapornim »zamorjsko delnico«.

»Kaj pa je storil takega, da je pritegnilo vašo pozornost?« je vprašal sodnik. »Poljublil je tisto zamorko.« »Jo je poljublil na lice ali na usta?« »Na usta.«

Kot nadaljnji oteževalni dokaz je obramba privlekla na dan žepno knjigo, ki so jo našli v Danielsovem žepu. Gre za Levinovo »Fanatika«. Razprava pa je dosegla vrh, ko je zagovornik Vaughan Hill Robinson mahal z Danielsovinimi spodnjimi hlačami, ki so bile videti rdeče ter so »zaužirale po urinu«. Nato so poklicali čedno, štiridesetletno Virginio Varner, ki je povedala, da je za trgovino kozmetični salon. Službenke, ki delajo tamkaj, so, kakor je dejal Robinson, »pač ženske, kakor vse druge«.

Belci, ki so pričali za tožila, so govorili, kakor da pričajo za obrambo. Colemanov prijatelj Leon Crocker je izjavil, da je sedel na klopi pred trgovino. Rekel je, da je slišal, kako je Coleman rekel Danielsu, da je trgovina zaprta, vendar je Daniels kljub temu skušal odpreti vrata — »nato pa sem slišal strele«. Crocker trdi, da je Morrisroe planil proti vratom. Crocker je tudi slovesno prisegel, da je Daniels držal v desnici »svetel, bleščeč predmet, podoben nožu«, medtem ko je držal oče Morrisroe v desnici »nekaj kar je bilo videti kakor revolver. Videl sem nekaj okroglega kakor cev revolverja«. Dve priči obrambe pa sta povedali, da sta kasneje videli dva črnca, ki sta se sklanjala nad ležalca. »Pobrala sta nož« in »nekaj... videti je bilo kakor revolver« — to je lepo pojasnilo, zakaj pri žrtvah niso našli orožja.

Nasprotno pa je pet mladih črncev trdilo, da sta bili obe žrtvi neoboroženi. V izjavi, ki jo je poslal Morrisroe iz bolnišnice, je zapisal: »Ko je Daniels prišel do vrat trgovine, ga je možki, ki je stal za vrati, opozoril, da je trgovina zaprta in zahteval, naj odideva. Daniels je vprašal moža, če nama grozi. Prekleto, prav imaš«, je odgovoril le-ta. Jaz sem stal le okrog tri metre za Danielson. Komaj je možakar odgovoril, je že počil prvi strel. Ko je Daniels padel, sem se obrnil, da se umaknem. Nisem hotel igrati junaka. Se enkrat je počilo in padel sem zadet v hrbtnico.« Morrisroe je poudaril, da niti on niti Daniels nista bila oborožena. »V roki sem držal le desetiško, ker sem hotel nekaj popiti«, je zapisal Morrisroe v izjavi.

Kljub vsemu je tožilec Gamble v svojem govoru dvakrat omenil »tisti nož«. Njegov pomočnik Predupe pa je dejal, »da si je skušal Daniels izsiliti vstop«. Tako sta oba predstavnika tožilstva v bistvu priznala dva najvažnejša argumenta obrambe, namreč da sta bila Daniels in Morrisroe oborožena, in da sta skušala napasti Colemanu.

V nekem trenutku je eden od porotnikov široko pomežiknil obtoženemu. To je bila dobra napoved. Po eni uri in 29 minutah je porota sklenila, da Coleman ni kriv. No, saj drugačne sodbe nihče niti ni pričakoval v »svrtem Lowndesu«, kakor črnci imenujejo to okrožje. Javni tožilec Flowers je dejal, da »so tisti, ki menijo, da imajo dovoljenje, da ubijajo in uničujejo, zdaj to dovoljenje dobili«.

Da je bil konec še bolj tragikomičen, je zvezno sodišče v Montgomeryju razsodilo, da tistih 28 oseb, ki so demonstrirale pred trgovinami v Fort Depontu, sploh ne bi bili smeli aretirati, ker njihovo početje ni bilo protizakonito. Tako bi bil Jon Daniels lahko še dandanes živ, če mu ne bi bili kratili njegovih državljanskih pravic. Tako pa, kot je ugotovil Uri Buchwald, bi lahko prišel v Alabamo Jack Razparčar ter ubil pet ljudi, pa se mu ne bi nič zgodilo, zakaj v tej državi ubijajo »zaveštno, toda brez zlih namenov«.

SLOVENEK MED INDIJANCI

OBISK V MESTU SANTA FE

Alfred Wilson je deloval do leta 1945, ko je v visoki starosti umrl. Vse do poslednje ure je skušal bele poglavarje v Washingtonu prepričati, da bi preklicali tiste državne in federalne zakone, ki so njegovo vero preganjali in prepovedovali. Njegova cerkev je bila nosilec povsem zaključene religiozne filozofije. Takole je govoril: »Indijance poudarja važnost človeške individualnosti: Jaz sem'. Individualnost je manifestacija božjega diha ali energije. Individualnost je zemlja — toda zemlja je samo tisti del njegove biti, ki ga napravi vidnega. Drugi del je življenje, to kar povzroča, da človek pravi »Jaz sem'. Temu pravimo božji dih. To je tisto,

BORIS GRABNAR

kar se zlija vanj iz božanstva samega in kar je njegovega za vse življenje. Ta duh, ki presega njegovo zavest, je aktivna miselna realnost. Kadar je človek bolan in ga obiščejo njegovi bratje in opravilo pri njem obred peyote, mu nudijo v njegovo uporabo del svojega lastnega nematerialnega duha. Zdravljenje je vlivanje nematerialnega duha v telo, kar bolnika krepi duševno in telesno. Peyote je del nematerialnega duha, del diha božjega. Indijanci ne govorijo o stvarjenju sveta kot kristjani. O tem ničesar ne vedo. Tudi ne verjamejo v konec sveta. Svet je tu. Indijanci tudi ne more verjeti v pekel ali nebesa. Če so takega sploh ne moremo predstavljati. Mi pravimo: Jaz sem tu, kar pomeni, da je človek tukaj v življenju in tukaj mora najti pravo pot. Ziveti mora po zakonih narave, to pa so moralni zakoni. Če ne,

rani samega sebe — in to je kazen. Glejte Milčno cesto, ki je cesta skozi vesolje — a ta ima odcep, ki vodi v praznino. Če človek ne živi po zakonih narave, krene po tem odcepu, ki se konča v praznino... Wilsonova religiozna filozofija je imela vse ambicije, da bi postala univerzalna cerkev, namenjena je bila tako belim kot Indijancem. Vendar pa so jo zatrli z državnim nasiljem. Danes je le poglavje v zgodovini odnosov ameriške družbe do indijanskega vprašanja...

Indijansko vprašanje je prišlo v zavest napredne ameriške javnosti šele v tridesetih letih. Znanstveno raziskovanje življenja Indijancev, njihove družbe, miselnosti, religije, umetnosti itd., je tedaj začelo napredovati, o Indijancih so se pojavile resno napisane knjige, razprave in članki. Mnogi znanstveniki, etnografi in drugi raziskovalci so opozarjali na nezasičene krivice, ki so se tem ljudem dogajale, in na kulturno smutno.

Theodor Roosevelt je bil prvi predsednik ZDA, ki je Indijance osebnostno obiskal. To je bilo že v prvem letu po njegovi izvolitvi, leta 1933. Ustavil se je v deželi Hopov v Arizoni in v posebnem govoru označil njihove običaje, vero in življenje kot dragoceno bogastvo Združenih držav. Govoril je, da jih je treba ohraniti in ohraniti tudi vire njihovega življenja, gospodarstva, prehrane itd. Na žalost so njegove besede odjeknile bolj med znanstveniki in etnografi in do Indijancev samih in do tistih ljudi, ki so odločali o njihovi usodi, niso segle. Indijanci so morali prestopiti še dve

desetletji tridih političnih bojev, preden po bila Rooseveltova načela uresničena.

Ta načela so govorila o tem, da je treba indijansko družbo odkriti in proučiti, jim nuditi vse možnosti za življenje, kakršnega si sami žele. Indijanske družbe, ki so pod takimi ali drugačnimi udarci razpadle, je treba znova oživiti — kjer koli je to mogoče; da je treba indijanskim družbenim skupnostim, starim, oživljenim ali na novo vzpostavljenim, dati statut, vso odgovornost in oblast. Tretje, da je ozemlje, kjer Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

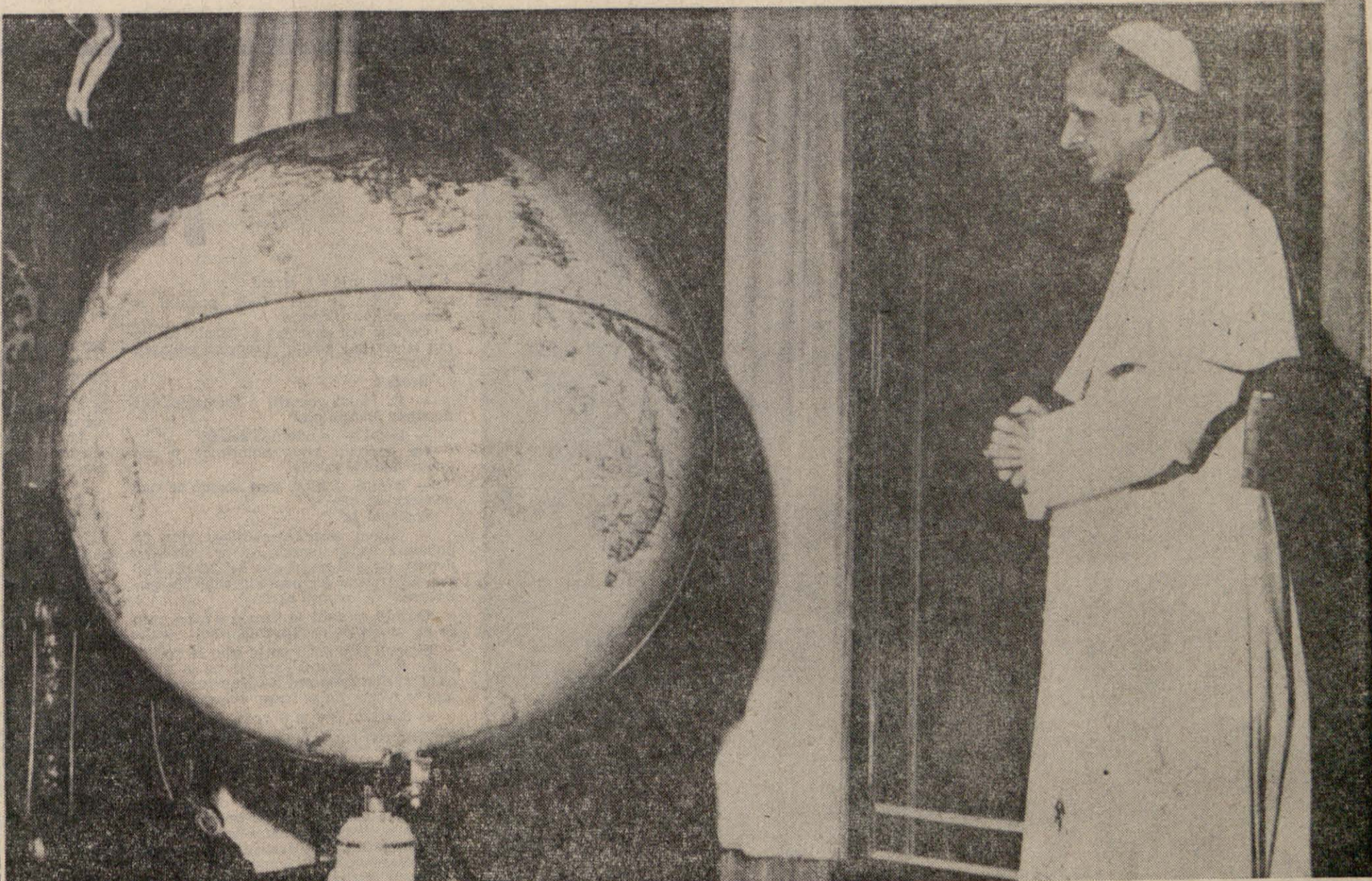
Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

Indijanci prebivajo, samo njihova last in da ga lahko uporabljajo samo po lastnih željah in načinih. Četrto — vse svoboščine.

„PAPEŽ IZ LETA 2000?“

Prvič v zgodovini Cerkve se je zgodilo, da je njen vrhovni poglavar stopil na tla Novega sveta. Papež Pavel VI. je preletel Atlantik in kot osebni gost generalnega sekretarja Združenih narodov U Tanta govoril v stekleni palači na Manhattanu.

Slika zgoraj: In vendar se vrti... (Galileo Galilei)

Kaj je najvišjega dostojanstvenika katoliške cerkve gnalo na naporno pot v Ameriko? Prvi komentari laičnih krogov v Franciji so bili: Pij XII. je prišel v zgodovino kot aristokrat in brezkompromisni branilec katoliškega konservativizma ter idejna opora hladne vojne. Njegov naslednik, plebejski Janez XXIII. je zaslovel kot »destalinizator vse cerkvene strukture in pobornik koeksistence. Pavel VI. (kardinal Montini) je že pri izbiri imena nakazal svojo dinamično naravo: pa hoče priti v zgodovino kot papež, ki je pripravil Cerkev na srečanje z letom 2000, ali z drugimi besedami, ki bo vskladal cerkev z duhom in zahtevami modernega časa.

PRVI »LETEČI« PAPEŽ

Janez XXIII. je vzbudil senzacijo (in »grižanje« v najbolj konservativnih krogih rimske kurije), ko se je iz vatikanskega zidovja podal v Italijo in obiskal kampanje v rimskem zaporu Regina Coeli. Njegov naslednik je razširil svoj akcijski radij kot si pred nekaj leti tudi najbolj goreči reformator v katoliških krogih ne bi upal šele: Jeruzalem, Bombay, New York... In že se govori o Czenstohovi na Poljskem, pa o Irski... Skratka, Pavel VI. je prebil ali preskočil obzidje tradicij, ki so doslej v katoliški hierarhiji veljale kot nedotakljive.

Toda njegovi prvi potovanja se vsebinsko in okvirno razlikujeta od tretjega. Pavlovo romanje v Jeruzalem — in to sredi koncil — je simbolično pomenilo, da se Cerkev vrača k svojim pravim, da priznava svojo semitski izvor in da namerava končati dve tisočletji dolgo vojno z židovstvom, spor, ki je bil idejni izvor in moralno opravičilo za antisemitizem vseh dob. Ko so stotisoči v Bombayu delirno pozdravili v belo tuniko oblečene poglavarja katoliške Cerkve, niso pozdravljali v njem verskega šefa peščice indijskih katoličanov, marveč poglavarja

univerzalne organizacije z veliko moralno avtoriteto, ki je s svojim obiskom v Indiji hotel opozoriti na to, da je od tistih mal problem lačnih narodov tudi za Cerkev eden od ključnih problemov naše dobe. Toda tako Jeruzalem kot Bombay sodita v okvir duhovnega poslanstva Petrovega naslednika.

Obisk v New Yorku pa presega te ozke okvire duhovnega poslanstva. Papež je bil gost svetovne organizacije in njene generalnega sekretarja, Združenih narodov pa niso verska organizacija ali duhovni forum, marveč svetovni parlament, v katerem ima vsak svoje mesto in igra vsak svojo igro. Če se je Pavel VI. odločil, da odleti v New York, potem to pomeni, da namerava Cerkev kot duhovna avtoriteta, ki jo priznava milijoni in milijoni katoličanov najrazličnejših političnih tendenc, poseči v najakutnejše probleme našega časa, ki se kot apokaliptične dileme vsiljujejo naši generaciji in tisti, ki bo prišla za nami: mir ali vojna, lakota, beda in oboroževanje ali obilje, vsestranski razvoj in razorožitev.

ZA SPELLMANOVIM HRBTOM

Misel, da bi papež obiskal stekleno palačo na Manhattanu, se je porodila v okoliščinah, med katerimi bi lahko potegnili določene paralele. Tako imenovana finančna kriza je oslabil avtoriteto Združenih narodov, paraliza XIX. zasedanja generalne skupščine in izstop Indonezije sta opozorila na resno nevarnost, ki bi grozila svetovni organizaciji, če bi se stvari nadaljevale v tej smeri. Po drugi strani pa se je v vatikanski koncil zapletel v dolge in brezuspšne debate, v katerih je moral papež spretno manevrirati med konservativno manjšino in obnovitve željno večino v bojazni, da bi v univerzalni Cerkvi prišlo do javnih nasprotij in v primeru zaostritve stališč celo do situacij, ki bi v perspektivi omogočale razkol. Značilno za oba foruma, svetovno organizacijo na

Manhattanu in vatikanski koncil v Rimu, pa je tudi podoben sestav: v obeh forumih sede predstavniki vseh kontinentov, ki vsak na svoj način odražajo probleme svojega področja.

Papežovo potovanje v New York je začel sondirati monsignor Giovannetti, njegov osebni predstavnik in opazovalec v OZN; dinamični prelat je star lisjak, ki vidi stvari take kot so, kar je dokazal s svojim esejem o življenju in delu Pija XII., v katerem poučeni bralec, ki pozna teološko abecedo, lahko med vrsticami najde vse tiste kritike, ki so jih na naslov pokojnega papeža zapisali številni politični publicisti.

Ko je Mgr. Giovannetti javil v Vatikan, da je pobuda pri U Tantu naletela na nadvse navdušen sprejem, je odločitev tako rekoč že padla: Združeni narodi so bili potrebni moralne afirmacije, saj so pogosto prav med tistimi, ki štejejo papeža za svojega duhovnega poglavarja, naleteli na ljudi, ki so svetovni organizaciji najbolj metali polena pod nogo in jo diskreditirali; Pavlu VI. pa je bila sprito zapletenosti rasprava na vatikanskem koncilu potrebna poteza zunaj vatikanskih zidov, ki bi posredno odjeknila tudi v Petrovi basiliki, kjer sedajojo koncilski očetje. Morda ni bilo naključje, da je papež odletel v New York prav v času, ko se je koncil loteval odnosov med Cerkvijo in »zunanjim svetom, kar v bistvu sodi v temo »Cerkev in moderni časi«.

V Vatikanu niso bili vsi navdušeni nad pobudo, ki jo je pokazal Pavel VI. Ameriški kardinal Spellman v začetku sploh ni vedel, kaj se pripravlja. Ko pa je bila novica objavljena, so mnogi prelati rimske kurije (poenostavljeno povedano: najvišje birokracije cerkvene organizacije, ki ima v določenem smislu pooblastila vladne) dvignili hrup pesimističnih dvomov: »Nikar ne hodite! Cerkev boste zapletli v posvetne spore, ki smo se iz njih izveliki pred slabim svetom. Preveč tvegamo...«

ALI JE PAPEŽ ZMOTLJIV?

Ameriški prelati so za razliko od nekaterih evropskih kolegov z navdušenjem pozdravili vest o papeževem obisku: zanje bi bil to velik kapital, ki bi povečal ugled kardinala Spellmana, ki je po smrti Janeza XXIII. in predsednika Kennedyja nekoliko zdrknil nizdol, kajti Združene države so slej ko prej protestantska država. »Kar naj pride, saj ni nevarnosti, da bi se zmotil,« je vest o Pavlovem obisku komentiral kardinal Spellman, ki je ob neki drugi priložnosti, ko ga je Kennedy vprašal, kaj naj odgovori volivcem, če ga vprašajo o papeževi nezmožljivosti, sega v odgovorite: za svojo osebo vem, da se mi, ker me po telefonu vedno kliče za Spellmana...«

Toda generalni sekretar je nemara razočaran visoke katoliške dostojanstvenike v Ameriki, ki so mislili, da bo Pavlov obisk dvignil predvsem ugled in vpliv katoliške cerkve v ZDA. Skrbno je pazil, da so se vse priprave odvijale v strogem krogu OZN in da obiska Petrovega naslednika v Ameriki ne bi mogel nihče razlagati kot inspekcijo ameriških škofij. Uradno je bil Papež VI. osebni gost generalnega sekretarja U Tanta: praga palače OZN torej ni prestopil ne kot verski poglavar ne kot šef države, ki jo priznava več kot polovica članic OZN, organizacija sama pa ne. S tem se je generalni sekretar izognil mnogim zapletom in komplikacijam, ki bi jih sicer protokol drugačne vrste utegnil izzvati pri tej ali oni delegaciji. Tako pa so vse delegacije, razen albanske izkazale visokemu gostu generalnega sekretarja kurtuazno spoštovanje, njegov govor pred svetovnim forumom pa vzele z zadoščenjem na znanje.

Pred generalno skupščino je namreč papež povedal, zakaj mora biti vsak kristjan zadovoljen, da obstaja taka organizacija, kot so Združeni narodi; govoril je o tem, kaj bodo Združeni narodi v prihodnje še lahko storili za človeštvo, ob-

sodil je kolonializem in dejal, da bo OZN učinkovita, če bo univerzalna. »Ravnajte tako, da se bodo v vašo sredo vrnili tisti, ki so vas zapustili in razmišljajte o tem, kako bi pod častnimi pogoji sprejeli v svojo sredo tiste, ki so se zunaj organizacije bratstva in ki ne delijo z vami ideje o tem bratstvu. Ravnajte tako, da bodo tisti, ki so se zunaj, želeli in zaslužili vaše zaupanje, ki jim ga velikodušno naklonite...«

Novost papeževnega govora je prav v političnih stališčih, ki jih je zavzel s tem, da je posredno apeliral na sprejem Kitajske v OZN, na duh koeksistence, na prenehanje ideološke vojne v imenu skupne blaginje. Skratka, Cerkev je kot moralna avtoriteta v katoliškem svetu z najbolj avtoritativnega mesta konkretno in nedvoumno podprla Združene narode kot nepogrešljivo svetovno organizacijo v obdobju, ko je edina alternativa miru ko-

nee civilizacije in ko se morajo vsi ideološki predhodki podrediti skupnemu interesu človeštva: življenju in blaginji. Pavlov govor ni samo akademska retorika; kot strela z jasnega je zadel vse tiste ekstremistične kroge v ZDA in drugje, ki prav v imenu krščanstva pozivajo na krharsko ideološko vojno in napadajo Združene narode in njene agencije kot »agente komunizma«, ki jim je treba odpovedati gostoljubnost v Združenih državah. Za ameriške katoličane bo odslej članstvo v John Birch Society in drugih ekstremističnih in rasističnih organizacijah moralni problem, ki ga v določenih okvirih ne bi bilo treba podcenjevati.

Nobenega dvoma ni, da se je Cerkev s papeževim obiskom v OZN v določenem smislu direktno angažirala na tistih področjih, kjer je težko razmejiti, kje se neha politični in kje začne moralni problem. Kot se omenjeno, je Pavlov govor na splošno naletel na ugoden odmev, sprožil pa je tudi določene pomisleke in bojazni. Ni naključje, da je Robert Murphy nakazal probleme, ki bi nastali, če bi Cerkvi prišlo na misel, da bi bila »stalno pri-

sotna« v OZN; kak manj obzirni papež bi utegnil priti na dan s konkretnim predlogom za zmanjšanje atomske oborožitve ali morda celo za razorožitev, ko je že Pavel VI. ob prvem obisku nedvoumno povedal, »da je naloga svetovne organizacije ta, da poveča obrok kruha na družinskih mizah širom zemeljske oble, ne pa da umetno zmanjšuje število lačnih ust«.

SREČANJE Z AMERIKO

Zivi stik s svetom, za katerega se je odločil Pavel VI., je tudi najvišje cerkvene dostojanstvenike postavil na trdna tla vsakdanje stvarnosti. V Bombayu je moral papež zavarovati močan policaj pred množico, ki ga je v deliriju pozdravljala kot pozdravlja toliko in toliko idolov iz vrst navadnih smrtnikov. Ko je pred dobrih mesecem obiskal poplavljen dele Rima, ga je množica sprejela z vzkliki »ne rabimo blagoslova, ampak pomoč«, kot bi sprejela katerega koli politika, ki bi se pojavil v takih okoliščinah z izrazi platoinske tolažbe. In ko se je sešel s cigani iz vse Evrope v Pomezi, je pod pritiskom razigrane družine, ki ga je vzel v svojo sredo, skoraj padel v blato.

Kaj takega se pred nekaj leti cerkveni protokol ne bi dovolil za nobeno cenó. In mojster ceremoniala bi se grozil, ob sami misli na to, da bo moral vrhovni duhovni oče vseh katoličanov odgovarjati reporterjem ameriških radijskih in televizijskih družb na vprašanja, ki so jih vajeni politiki in filmski zvezdniki, nikakor pa ne papeži.

»Dane in gospodje, govorim vam iz papeževnega letala«, je začel reportažo ameriški reporter in takoj nato zasul Pavla VI. z vprašanji, brez katerih povprečni ameriški televizijski gledalec in radijski poslušalec ne more. »Kaj pa boste povedali v OZN, Sveti oče? Zakaj pa ne boste prespali v Ameriki, Sveti oče? Kaj ste prinesli predsedniku Johnsonu v dar, Sveti oče...?«

M.S.

SLOVENEČ MED INDIJANCI

ton. Naslednjega dne zjutraj me je njena prijateljica gospa Carrol odpeljala po široki avtostradi v to sedemdeset milj oddaljeno mesto.

Santa Fe je res edinstven kraj. Vse stavbe — razen nekaj izjem v najstarejšem središču — so sezidane v stilu pueblo. Prilike, z ravnimi strehami, brez oken in vrat na zunanji strani. Santa Fe je mesto s harmonično arhitekturo, umirjeno lepo brez zunanje kravičnosti, ki sicer dosledno prevladuje povsod drugod. Indijanska arhitektura je tu zakon za vsakogar, ki se je odločil zidati privatno ali poslovno stavbo.

In potem je to mesto muzejev in galerij.

In mesto z najdaljšo, najburnejšo in najzanimivejšo zgodovino v ZDA.

Prepletajo se kulture stare Spanije, Indijancev Pueblo in moderne Amerike. Santa Fe je najstarejše mesto v ZDA, ustanovljeno že leta 1610. Tu so vladali Spanci, nato Indijanci, potem spet Spanci pa Mehikanci, konfederacija Južnih držav in nato Združene države.

Leta 1680 so Indijanci Pueblo v uspešnem uporu proti španski oblasti mesto za vzeli in pregnali vse bele koloniste. Dva najstarejša leta so uživali to zmago in uveli v tem času spet svoj red, svoje običaje in vero. Leta 1692 so bili znova premagani.

Več desetletij so nato iz Santa Feja ho dila raziskovalne ekspedicije na vse strani. Od tod sta dva fračiškana že leta 1776 odkrila Veliko Slano jezero. Španski vojaški odredi, okrepljeni z misijonarji, so prodrali proti severu, vzhodu in zahodu in z ognjem in mečem spreobračali Indijance v katoličane. Tu je bilo tudi središče kavbojev, mehiških trgovcev, hazarderjev in avanturistov vseh vrst. In prav tako mesto, kamor je po raznih opravkih prihajalo največ Indijancev. Mnogi so se tu naselili. V bližnji okolici je več indijanskih naselij ali pueblo. Nekoč je bil tu pristanišče indijancev. Od leta 1848 — po porazu Mehike — vohra tu zastava Združenih držav Amerike.

Vse do prve železnice se ni nič bistvenega spremenilo. Z železnico pa je bilo konec gospodarskega razvoja, trgovine, hazardiranja, konec divjega zahoda. Mesto je začelo usihati.

V dvajsetem stoletju so mesto odkrili umetniki, turisti in ljudje, ki so iskali zdravo podnebje. Santa Fe je postala najbolj kulturno, najbolj harmonično in najbolj pestro mesto v ZDA. Mogoče res sinteza indijanskega, španskega in moderne ameriškega duha.

Zal mi je bilo, da sem se tukaj lahko mudil le en dan. Tekali smo po muzejih in galerijah in zljali v vsa mogoča čuda. Dirka skozi kakih dvajset muzejev utegne biti pač v stilu »ameriškega življenja«, posebnost poučna pa ne more biti. V Santa Feju imajo najstarejšo stavbo v ZDA, ki je bila sezidana leta 1610. Včasih je bila to palača guvernerja, danes je seveda muzej. Indijanska arheologija, španska in mehiška razstava orožja, velika knjižnica. Občudoval sem natančne miniaturne rekonstrukcije prazgodovinskih naselij.

Potem — etnografski muzej. Nepregledno bogastvo indijanske ljudske umetnosti. Imajo tudi mednarodni oddelek z etnografskimi eksponati iz Azije in Evrope. Zastopani so skoraj vsi evropski narodi Jugoslavijo pa sem iskal zaman.

Slikarske galerije menda nikjer na svetu ne morejo nuditi tako pestre podobe: moderni abstraktni tokovi in indijanska fantastika. Zgodovinska romantika in puščavski impresionizem. Brezglavi popartiščni eksperimenti in umirjeni psihološki poglobljeni realizem. Indijanski, španski in ameriški avtorji.

Je to res sinteza?

Komercializem tudi tu štrli v nebo in kriči na ves glas. Nekatero galerijo so bolj neurejene prodajalnice kot galerije. A vse je živo, razgibano, in čeprav je delavnik, dvorane ne zeva prazne, temveč so polne

hrupnih, temperamentnih, večno razpravljajočih ljudi.

Strmin v »Mavričnega človeka« (The Rainbow Man). To je staro religiozno znamenje Indijancev Pueblo. Človeško telo, sestavljeno iz prog vseh mavričnih barv, je upognjeno in tvori pravilen krog. Glava se dotika nog. Znamenje simbolizira svet, »vse, kar je«. Pod tem znamenjem prodajata zakonca Hal iz Gwen Windus »vse, kar je«. Imata največjo galerijo — ali bolje umetnostno prodajalnico v mestu.

Sinteza? Ne vem. Nisem prepričan. Mogoče je le mozaik. Ali pa neurejena zmeda. Nezadovoljen sem s svojim kratkim obiskom. En sam dan za takšno mesto!

Obredna oblačila Aztekov

OGLEDALO

Drugi je »potožil, da čudno slabo vidi, pa mu je spored vseeno lepo razvedrilo«. Nekam čudne besede, se vam ne zdi? Skoda, da se niso zazdele čudne tistemu, ki jih je slisal. Ko bi se mu bile, bi bil vprašal, pa bi bil lahko zvedel, da »čudna« po koroško pomeni tudi »veliki, »čudno« pa je »zelo, »velik«. Očanca sta mu torej rekla »Veliko televizorjev je tu...« in zelo slabo slišim...«

(Delo 6. oktobra — Pika na jeziku)

Komajda bi človek razumel Korosce: rečejo, da čudno slabo vidijo, pomeni pa to, da zelo slabo slišijo...

Zenja F. iz Litije si želi sliko Marka Novosela. Kako bo uspel te dni kot eden veteranov festivala v Opatiji?

(Mladina 9. oktobra — podpis pod sliko v rubriki Halo 98)

Marko Novosel letos v Opatiji sploh ni uspel, ker je odpotoval na turnejo po Ameriki, kot lepo piše v sosednji glasbeni rubriki.

...da je najbolj priljubljena napovedovalka Helena Koder, ki kljub zlomljeni roki napoveduje posamezne točke. (Nedeljski dnevnik 10. oktobra — Invazija mladih)

Slab spomin za obraze: v Opatiji ni napovedovala Helena Koder, ampak z

zlomljeno roko (in tremo) Kristina Remškarjeva.

V teh oktobrskih dneh sta minili dve leti od strahotne katastrofe v dolini Vaiont (Italija). Vas Longarone je izginila. Vodna moč, ki je podrla elektrarniški jez, je zahtevala približno dva tisoč mrtvih.

(Večer 12. oktobra — Cvetje v spomin žrtvam Vaionta)

Jez v dolini Vaiont stoji še zdaj. Katastrofo je povzročil vodni val, ki ga je pognal zemeljski plaz z gore Toc preko jez.

Največje presenečenje turnirja do sedaj je privedel romunski mojster Szabo, ki je s črtnimi figurami v lepem stilu v trideseti potezi prisilil jugoslovanskega vele mojstra Puca k predaji (Ljubljanski dnevnik 13. oktobra — Puc izgubil s Szabom)

FIDE (Mednarodna šahovska zveza) ni ne ve o tem, da bi Stojanu Pucu kdaj podelila naslov vele mojstra.

LJUBLJANA, 14. — Včeraj je v prostoru potrošniškega centra Zavod za napredek gospodinjstva odprl razstavo »Razsvetljava in ogrevanje v stanovanju«. Razstava bo odprta do 10. oktobra.

(Ljubljanski dnevnik 14. oktobra — podpis pod sliko na 2. strani)

Vsekakor ogleda vredna razstava, že zaradi zanimivega dejstva, da so jo odprli štiri dni potem, ko so jo zaprli.

AKCIJA „TT“ USPEŠNO KONČANA

ANA JE ANČKA!

• Nadaljevanje s 1. strani

— Teško je reči. Toda podatki se presenetljivo ujemajo.

Cedalje več znamenj je kazalo, da bomo lahko kaj kmalu razvozlati nenavadni vozel.

Brežice:

— Bi lahko govorili s tovarišem primarjem Berglezom?

— Takoj — je odvrnila sestra.

Na hodniku nove bolnišnice je pogovor potekal takole:

— Tovariš doktor, zdaj imamo že tudi podatke od očeta.

Pogledal je.

— Nisem sicer hematolog, toda po podatkih sodeč menim, da ni nobenega dvoma, da Ana ne bi bila hči Marije Koren. Sicer sem jih pa tudi videl in podobnosti ne morejo skriti.

Odvahnil se nam je kamen s srca, zato pa se je pot do Orešja toliko bolj vlekl.

Prispeli smo. Med potjo smo se srečali poštarja, in pobral sem ga, če je oddal prejšnji dan telegram Korenovim, v katerem je pisalo, da se bomo oglasili.

— Seveda. Vse je v redu. Toda... ali je? — je brž vprašal.

— Je — smo mu odgovorili.

— No, to je pa »fajn« — je odvrnil in se nasmejal.

Se preden smo prišli prav do hiše smo že zagledali Ano, kako je pred hišo nekaj prala. Pomahala nam je v pozdrav in čeravno smo bili nestrpni do skrajnosti v namenu, da ji bomo prvi sporočili to veselo novico, je bila Ana bolj ali manj zadržana. Vsaj nam se je tako zdelo:

— Ana, drži! — smo ji rekli.

— Seveda drži! — je odvrnila. — Saj ni moglo biti drugače. Vse tako kaže... in veste, bila sem že pri vseh sorodnikih

in eni teti sem čisto podobna...

— Da, toda kri, očetova in vseh vas se popolnoma ujema.

— No, to je pa lepo! Saj vam ne morem povedati, kako sem srečna...

Ana je v tistih nekaj dneh, odkar se nismo videli, postala povsem domača. Kako tudi ne: saj je bila vendar doma! Saj je spoznala svoj dom, ki ga je iskala že nič manj kot dvajset let.

Mama Marija se ni prišla k sebi. Vsa njih nekaj trenutkov nas je zapustila in si nas skrivoma brisala solze.

— Anica, pripravi nekaj za pod zob — je velela svoji hčerki bolj zato, da bi nekaj rekla in skušala vsaj na zunanji zadržati svoja čustva.

— Kako se človek dobro počuti, ko je doma! Naj je kakorkoli, naj je še tako težko, dom je le dom! Ne morem vam povedati, kaj vse čutim!

Potem smo se pogovarjali na dolgo in široko. Vaščani, domačini, so prihajali drug za drugim. In samo gledali. Niso in niso mogli verjeti, da se je po dvajsetih letih vse srečno končalo. Poznaajo ta primer, saj so bili bolj ali manj vsi skupaj izseljeni med vojno in po vojni so vsi družno preživljali tragedijo Korenovih. Zato tudi ni nič čudnega, če so zdaj pripravljali pomagati...

Ani so prinesli posteljo, rekli so, da bodo pomagali napeljati elektriko, saj je hiša Korenovih ena redkih, ki še nima elektrike.

— Torej sem Slovenka — se je zasmejala Anica. — Čudno, kdo bi si bil mislil!

Anica je bila rojena v Pišecah, vasi, nedaleč stran od Orešja. Zdaj bodo uredili vse dokumente in Ana Bataljevič bo postala — Anica Koren.

Veste kaj zapišite? V vasi so me tako lepo sprejeli, da zdaj s Tončkom hodiva kar od hiše do hiše. Mama naju je tudi že takoj drugi dan okregala, ker sva prepozno prišla domov. Bila je že v skrbeh...

Tone, brat, je zdaj kot pravi otrok. Ana sicer pravi, da je zdaj ona »glavna« gospodinja, on pa »glavni« moški pri hiši. Toda, ker je starejša, jo bo moral le ubogati... Po vasi, pravijo ljudje, hodita kot pravi Janko in Metka in ljudem se nehoti orosijo oči.

— V nedeljo me bo peljal na ples — je dejala Anica in ponosno objela svoje ga brata.

xxx

Ob najlepši domači kokoši, sladkem mostu in brskanju po spominih je minilo sončno popoldne. Tisto, da bi naj bil jaz boter Ančkinemu prvorojencu, bi pa najraje zamočlal. Vendar ne morem... Dotlej je sicer še daleč — pa, kdo ve...

V hišo na Orešju številka 81 je po dvajsetih letih posijalo sonce.

IZTOK AUSEC

HOTEL „SLON“

IN SE PREPRICAJTE
O NASIH PRVOVRSTNIH
SPECIALITETAH
TER SOLIDNI
POSTREZBI!

KJE
JE
NAŠ
DENAR

• Nadaljevanje s 1. strani

Primerjava ni bila naš namen. Želeli pa smo vsaj nekoliko dopolniti podoba, ki smo jo dobili na naših osnovnih šolah. In rezultati so podobni — le da so nepotrebni opravi in stroški drugi.

Mikalo nas je zvedeti, koliko dela, pisarjenja in stroškov ima univerza z enim svojih študentov. Žal končne številke nismo uspeli ugotoviti, pač pa smo zvedeli nekaj prav zanimivih in osupljivih podatkov. Najprej smo prelistali »NAVODILA ob vpisu za študijsko leto 1965—1966«, ki jih dobi menda vsak študent pred vpisom. Med množico koristnih navodil smo med papirji, ki jih mora predložiti študent-novinec ob vpisu — vseh je sedem — zasledili pod zaporedno številko štiri tudi »podatke o dohodkih staršev iz delovnega razmerja, potrdilo o premoženjskem stanju in davčni obveznosti staršev ali skrbnikov« in tako dalje, naprej za nas ni več tako zanimivo. To bi bilo povsem normalno, le da mora študent, ki potem za časa študija morda zaide v finančne težave in bi si rad iz sklada za posojila kaj izposodil med drugim predložiti »potrdilo o materialnem položaju (o osebnem dohodku v prvem polletju 1965 staršev oziroma...)« in tako dalje, naprej ni več pomembno za nas. In še enkrat srečamo to ali povsem tako potrdilo: ko študent prosi podporo za hrano. Takrat mora predložiti »potrdilo o številu članov članov in davčni obveznosti staršev ali skrbnikov ter o njihovih rednih mesečnih dohodkih«.

Eno samo potrdilo, ki bi bilo po potrebi dostopno vsem forumom, kateri ga občasno zahtevajo, očitno ne zadošča. Bilo bi preveč preprosto.

Na eni fakulteti okrog 5000 odvisnih potrdil

Na eni izmed mnogih fakultet naše univerze so nam zaupali tale podatke:

»Študentje potrebujejo frekventacijska potrdila za mesečno trolejbusno vozovnico, za odložitve vojašine, za otroške dolžade, za pokojnine, za študentske nasele (da bi lahko obdržali pravico stanovanja), za železniške mesečne vozovnice (za trolejbus je — mimogrede — potrebno drugačno potrdilo, za vlak pa spet drugačno!), za stipendije, za posojila, za subvencije za hrano, za...« Le kdo bi vse naštel! Tako so samo od 20. septembra do 7. oktobra, ko smo jih obiskali, izdali že 2903 frekventacijska potrdila.

Pri tem pa vselej skoraj bridko pomislimo, da bi vse te papirje, vso pisarjo in ves izgubljeni čas lahko prihranili, če bi pogledali v študentov indeks, ali ima testiran semester ali ne. Če ga ima, je znak, da je izpiti, ki jih je imel za pogoj za vpis v višji semester, položil — in s tem postanejo vsa potrdila v trenutku nepotrebna. Če pa indeks ni testiran — potem tudi potrdila ni mogoče izdati.

Ampak tako bi bilo preveč gospodarno.

Zaupali so nam, da izdajo v celem semestru tudi do 5000 takih potrdil.

Poročila brez odmeva

Kdo vse zahteva od posamezne fakultete naše univerze podatke in poročila in o čem?

Komaj verjetno je, da morajo posamezne fakultete, ki so bile včasih izključno pedagoško usmerjeni členu univerzitetnega organizma zdaj kot kakšne administrativne, statistične pisarne odgovarjati na nešteta potrebna in nepotrebna vprašanja potrebnih in nepotrebnih forumov, ki le na ta način čisto utemeljujejo svojo upravičenost. Pogledimo, kdo vse zahteva od fakultet podatke.

To so predvsem: univerza, zveza jugoslovanskih univerz, sekretariat za šolstvo, zavod za statistiko. To bi še šlo, če ne bi zahtevali zelo pogosto istih ali povsem podobnih podatkov. Izredno pa zahtevajo od njih podatke še študenti, zavod za zdravstveno varstvo študentov (in to po oddelkih in letnikih za vsak semester posebej!) in še kdo.

Za primer takega vprašalnika smo si ogledali kar zajetno mapo formularjev z najrazličnejšimi vprašanji, ki jo je razpisala vsem fakultetam zveza jugoslovanskih univerz. Zanimaja jih vsa: organizacijska struktura fakultete, sistem poučevanja, načrti poučevanja, režim študija, metode poučevanja, strokovna praksa študentov, uporaba sodobnih audiovizualnih sredstev, možnosti in izkušnje glede uvajanja študentov v znanstvenoraziskovalno delo, izredni študij, način in postopek pri izbiranju univerzitetnih učiteljev in sodelavcev pri pouku, študenti po letih študija, načinu študiranja in spolu — od šolskega leta 1960/61 do 1964/65, za isto dobo še diplomirani študenti po številu porabljenih let od vpisa do diplome, študentske stipendije in krediti, ter učno in pomožno učno osebo.

Pri tem pa sploh ni jasno, kakšno vlogo igra zveza jugoslovanskih univerz,

ker razen razpošiljanja vprašalnih map ne zasledijo nobenega znaka, ki bi morebiti opozarjal na njen obstoj ali celo delo ali celo — potrebno. Spet ogromno dela — brez odmeva in brez vidnih rezultatov.

Saj tega nihče več resno ne vzame!

so nam povedali na neki drugi fakulteti. »Včasih je bila ena sama kvestura za celotno univerzo s teološko fakulteto vred. Zdaj pa mora vsaka fakulteta posebej organizirati vpis in še statistično službo. V okviru univerze smo se dogovorili za zbiranje določenih statističnih podatkov, ki so zbrani na tajništvu univerze. Kljub temu pa pošilja posamezna fakulteta iste, ali vsaj približno iste podatke še zavodu za statistiko in zvezi jugoslovanskih univerz, ki hoče imeti v svojih »suprinskih« čuda podatkov. Čemu potem zavod za statistiko? In čemu potem statistični podatki na univerzi? Naj se obrne tja, kdor kaj potrebuje! Ne pa da se kdaj pa kdaj celo zvezi sekretariat za prosveto spomni in zahteva podatke — od posameznih fakultet! Kar naprej moramo tudi iz že zbranih podatkov iskati in kombinirati nove — ker se je pač nekdo spomnil in drugače vprašal po istih stvarih. Vse to je zamudno in drago. Da niti ne omenjamo obremenitve profesorjev, ki imajo s takimi in podobnimi nalogami tudi dosti nepeдагоškega dela, kar gre seveda na račun pedagoškega in znanstvenega.«

Da, tega res nihče več resno ne vzame. Pa vendar bi morali to še kako resno vzeti. In izračunati, koliko papirja je to, koliko ur dela za koliko ljudi.

In zakaj je to potrebno.

Številki seveda nimamo — ker nočemo obremenjevati posameznih šol in fakultet še z novo vprašalno polo ali mapo. Imamo pa že kar določeno podoben notranjih rezervah v šolstvu. Ne ljudje, sistem! Ne število administrativcev, ampak število nepotrebnih papirjev, podatkov, proci vrženih delovnih ur!

To so notranje rezerve v šolstvu.

Ze zdaj, ko smo samo deloma odkrili te, pa se nam kažejo za tudi druge, na drugih področjih. Saj smo jih v članku nekaj našli. Tudi te vsaj deloma uspevajo na račun šolstva. In na račun našega uspavanja organizacijskega čuta.

J. MESESNEL

IGRA NE POZNA MEJA*

LJUDSKA PRIREDBA PO MEDNARODNI TV ODDAJI

PRIMER DRUŽABNE IGRE V KAVARNI

NATAKAR, INO SLADKO TURSKO, INO TURSKO KAVO PROSIM

SEVEDA PA JE ZGORNJI DOGODEK LE PREPROST ČLOVEK NE JEZI SE ZA BOLJO ZAHTEVNIJE DRŽAVLJANE UVAJAMO NAPETIŠO ZABAVO, NEKAKO TAKO KOT TEK V VREČAH PRIMER: IZBEREMO NEKAJ GLAV, KI PREIZKUŠAJO POSKUSE, KER SO OPICE IN MORSKI PRAŠIČKI PREDRAGI IN SO UVOZNA ROBA, SMO POISKALI NOTRANJE REZERVE IN EKSPERIMENTIRAMO Z LJUDMI, KI SO ZASTONJ

POZNAMO TUDI NAJNO VEJŠO IGRO: STRELJAMO NA SLONE S SLAMICAMI SLAMICA NE PREDRE SLONOVE KOŽE SLONI NAŠE SORTE SO ZASTENI IN MADONA, FANTJE-SAJ PRI NAS SPLOH NIMAMO SLONOV!

KLJUB VSEM TEM IN PODOBNIM IGRAM PA JE STATISTIČNO DOKAZANO, DA JE STANDARD PRI NAS ZAKES OBČUDUJOČE GROMOPOČNO VISOK

IGRA POZNA MEJE

REFORMA

STAN= DARP

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

REFORMA

JANEZ KAJZER NA PONTEROŠU

V nekem jugoslovanskem časniku — ne spominjam se več v katerem — sem prebral naslednjo zgodbo: V oddelek za potne liste na občini nekje v Vojvodini je stopila preprosta kmečka žena. Prinesla je še izpolnjen obrazec za potni list in vizum. Tam je pisalo, da potuje v Italijo, in sicer za nekaj dni v Trst. V rubriki, kjer je bilo treba opisati namen obiska, je bilo črno na belem: ogled kulturnih znamenitosti. Uradnik je vestno prebral in naposled rekel: »Mamica, semle se še podpišite!«

»Brate,« je rekla žena, »podpisati se ne znam, kar podkrižala se bom.«

Zgodba je zanimiva in poučna. Zdaj pa udrinimo po njej, po stari ženi. Češ kaj pa naj ona hodi v Trst, če se pisati ne zna! Saj vsi vemo, po kakšne kulturne znamenitosti gre v Trst. Sramota bo šla delat Jugoslovonom in Jugoslaviji.

Toda počakajmo trenutke! Saj govorimo tako kot tisti italijanski meščani Trsta, ki jim že od daleč smrdi vse, kar diši po Jugoslaviji.

Ženica nekje v Vojvodini je

pač stišala za Trst, za ta obljubljeni trgovski raj na zemlji in si je tudi sama zaželela iti tja. Obšla bo svojo najlepšo obleko, v torbo bo naložila lepe kosce mesa in surovega masla in odromala bo v Trst kot na božjo pot.

Kulturne znamenitosti Trsta bodo zanjo in za veliko večino vseh jugoslovanskih turistov ostale španska vas. Srečali jo bomo pač na Ponterošu in pri

nar nakupuje prav tako siromašno robo na trgovskih stojnicah ob sliovitem Ponterošu. Mimogrede: v vsej dolgi bitki so se uporabljala imena: Ponterosso, San Gusto, Miramare, čeprav pravijo tem krajem tržaški Slovenci Ponterost (Rdeči most), Sveti Just, Miramar. Čemu uporabljati italijanska imena, če imamo na razpolago domača, slovenska?

Sprehodimo se torej po Pon-

terošu. Res je, tu teče trgovina predvsem za Jugoslovane. Prodajalci so se naučili nekaj srbskih besed in sedaj kriče ponužajo svoje blago. Tu je videti narodna, domača oblačila jugoslovanskih narodov. Po pomoči se sprehajajo prave srbske opanke z zavihki, tu in tam je videti obraz, ki je lahko doma samo na Balkanu. Koga le motijo ti ljudje? Morda kakšnega meščana, ki v zavesti drugačnega in višjega standarda objestno zavrh nos nad balkanskim smradom.

Veliki naval je že davno pojenjal, po reformi je celo zelo upadel. O tem govori tudi naslednji podatek. V stari Gorici si podjeten trgovec pripravlja odpreti veliko trgovino, nekakšen supermarket, kjer bi prodajali vse od štanke do pražnih strojev in pohištva. Goriški trgovci se temu upirajo in tožijo, da jim je skoraj povsem usahnula trgovina z jugoslovanskimi kupci, ki je doslej predstavljala tudi petdeset in več odstotkov njihovega prometa.

MNOGO HRUPA - ZA NIČ

Upimu in ko bo nakup opravljen, v kakem parku blizu železniške postaje.

Lansko leto smo ob tem času na straneh našega tednika objavili kratko gloslo o Trstu in o Jugoslovanih v njem. Potem je ista tema dobila svojo drastično podobo na televiziji in ob televizijski oddaji se je v pismih bralcev v Delu razbelsela prava vojnska. Nekateri so načelno obsojali siromašno jugoslovansko ljudstvo, ki po Trstu prodaja meso in potem za dobljeni de-

terošu. Res je, tu teče trgovina predvsem za Jugoslovane. Prodajalci so se naučili nekaj srbskih besed in sedaj kriče ponužajo svoje blago. Tu je videti narodna, domača oblačila jugoslovanskih narodov. Po pomoči se sprehajajo prave srbske opanke z zavihki, tu in tam je videti obraz, ki je lahko doma samo na Balkanu. Koga le motijo ti ljudje? Morda kakšnega meščana, ki v zavesti drugačnega in višjega standarda objestno zavrh nos nad balkanskim smradom.

Veliki naval je že davno pojenjal, po reformi je celo zelo upadel. O tem govori tudi naslednji podatek. V stari Gorici si podjeten trgovec pripravlja odpreti veliko trgovino, nekakšen supermarket, kjer bi prodajali vse od štanke do pražnih strojev in pohištva. Goriški trgovci se temu upirajo in tožijo, da jim je skoraj povsem usahnula trgovina z jugoslovanskimi kupci, ki je doslej predstavljala tudi petdeset in več odstotkov njihovega prometa.

ZDRAVNIKI IN SOCIALNO ZAVAROVANJE ODGOVARJAJO O MATJAŽKU

KOMUNALNI ZAVOD
ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE
LJUBLJANA

Milodružina c. 24 - Polni pot 87-81

Številka: 190-7/65

Datum: 8.10.1965.

GLAVNEMU UREDNIKU
TEDENSKÉ TRIBUNE

Prosimo vas, objavite priloženi članek, ki odgovarja na objavo vašega novinarja tovariša Toneta Fornezija v vašem časopisu o Skrajnar Matjašku in njegovem zdravljenu.

Fotokopijo odgovora matere v Kraljevico vam dostavimo jutri.

Pri odgovoru navedite našo številko

„Zakaj Matjašek ni šel na morje in zakaj ni dobil ustreznih inozemskih zdravil“

Novinar Tone Fornezzi je v več člankih Tedske tribune poročal o zdravstvenem stanju in zdravljenju Matjaška ter o nabiralni akciji zanj. Kot je humani zamisel akcije, hvala vredna, je vendar novinar v člankih napisal več neresnic. Sam dobesedno navaja: »Nikomur nisem telefoniral, nikjer se nisem oglašil, niti ne na centru za socialno delo niti na socialnem zavarovanju. Mislimo, da je osnovna dolžnost novinarja v socialistični družbi preveriti prav vse podatke in poročati javnosti samo o resničnih dejstvih. Če bi novinar podatke preveril, bi odkril marsikaj, kar mu ni znano in kar je tudi zanj kot široko razgledanega novinarja popolnoma novo. Način poročanja kot se ga je poslužil v svojih člankih je tendenciozen in je samo blatenje zdravstvene in socialnih služb in nikakor ni v skladu z etiko novinarskega poročanja.

Skrbni organi občine Ljubljana-Center vodi primer Skrajnar Matjaška že od 1. 9. 1955 dalje. Od tega časa dalje je Matjaška matri redno iskala pomoč socialne službe, kadar jo je potrebovala in to od pravne pomoči do urejanja preživetnega zahtevka s strani očeta.

Decembra 1963 je bil deček kategoriziran v amislus pravilnika o kategorizaciji otrok z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Zdravniki so bili prvotno mnenja, da bi se otrok dalje šolal v Domu invalidne mladine v Kamniku. Z ozirom na diagnozo, prognozo in na izrecno željo matere je komisija osvojlja mnenje, da naj Matjaška ostane v domači oskrbi in obiskuje normalno šolo, dokler bo to mogoče. Zaradi slabih ekonomskih razmer v družini je Center za socialno delo občine Ljubljana-Center s 1. 1. 1964 odobril materi družbeno denarno pomoč za plačilo osebe, ki je v materini odsotnosti skrbela za Matjaška in ga prvi dve leti šolanja tudi vozila v šolo. To pomoč tovarišica Skrajnarjeva še vedno prejema v isti višini 6000 dinarjev mesečno, ker kasneje za zvišanje pomoči mati ni nikdar zaprosila.

Matjašek pa tudi sicer ni bil osamljen in odtrgan od življenja svoje okolice. Od jeseni 1962 se je šolal v šoli Frana Levstika v Ljubljani. Dokler je še obiskoval šolo, so njegovi sodelavci in učitelji napravili vse, kar je bilo v njihovih močeh. Otroci so ga dnevno prenašali po stopnicah in bili do njega zelo obzirni in uslužni in tudi drugi razred je redno zaključil z dobrim uspehom. Trejeto šolsko leto 1964-65 pa se je njegovo zdravstveno stanje poslabšalo in ni mogel več prihajati k pouku. Zato so mu vsakodnevno nosili zvezke na dom in ga redno seznanjali s predelano učno snovjo. Predvsem sta se izkazala Tonček Rus in Tonček Brulc, ki sta bila vsak dan pri njem. Njegova razredničarka pa je redno preverjala njegovo znanje na domu in ga za prvo polletje preteklega šolskega leta še ocenila z dobrim učenim uspehom. Zaradi nadaljnjega slabšanja zdravstvenega stanja pa ob koncu tega šolskega leta ni bil ocenjen.

Od jeseni leta 1963 je Matjašek sprejemal v šoli brezplačno malico in kosilo. Lansko šolsko leto so mu dnevno nosili brezplačno kosilo na dom. Prav tako so mu nosili kosilo na dom tudi letos do njegovega odhoda v zdravilišče.

Bolnega Matjaška so obiskovali organizirano v skupinah tudi podmladkari organizacije Rdečega križa. Nosili so mu domov cvetje in slastičke. Vsega razumevanja in pomoči je bila deležna mati tudi na krajevni skupnosti Prule. Društvo prijateljev mladine Prule je otroka obdarilo za vsako novoletno jelko s perlom in drugimi dobrotami.

Od leta 1957 do leta 1964 je Matjaška zdravil Centralni otroški dispanzer v Ljubljani. Od 7. 7. 1964 dalje pa Zdravstveni dom Ljubljana-Vič.

Iz zdravstvenega kartona Matjaška na Centralnem otroškem dispanzerju je razvidno, da je bil otrok prvič pri zdravniku v tem dispanzerju 22. 1. 1957, ko je bil star eno leto in pol. Naslednje leto dne 5. 4. 1958 je bil drugič na pregledu, in sicer zaradi ploskih nog ter je bil poslan k ortopedu. V naslednjih letih je bil večkrat zdravljen zaradi običajnih nalezljivih otroških bolezni. Šum na dyastrophio muscutorum progressivo je bil prvič postavljen 30. 7. 1960. Ordinirajoči zdravnik na Centralnem otroškem dispanzerju, ki je posumil na to bolezen, je otroka poslal k ortopedu in nevrologu, ki je diagnozo potrdil z mnenjem, da gre za začetno obolenje ter predpisal zdravljenje s takrat razpoložljivimi preparati. V letu 1961 je bil otrok pod stalno kontrolo nevrologa, pediatra in ortopeda, v letih 1962 in 1963 je bil Matjašek ves čas prav tako pod kontrolo dispanzerja. Obolenje je napredovalo.

Glede zdravljenja ob morju pa tole: Mati je izjavila zastopnici Klinike za otroške bolezni v Ljubljani, da se je Matjašek zdravil ob morju v Siljevici leta 1959, 1960 in 1961. Zdravilišče Siljevica-Kraljevica pa trdi, da leta 1959 Matjašek ni bil na zdravljenju v tem zdravilišču. Komunalni zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani pa na žalost za to leto nima več podatkov, ker manj važne spise hrani samo pet let.

Leta 1960 je Centralni otroški dispanzer napravil predlog za zdravljenje ob morju 23. avgusta in Matjašek se je zdravil v Siljevici od 30. 9. do 28. 10. 1960.

Leta 1961 je Centralni otroški dispanzer zopet napravil predlog in to 21. marca in Matjašek je bil ponovno v Siljevici od 16. 5. do 19. 6. 1961.

Leta 1962 je Centralni otroški dispanzer napravil predlog 9. februarja in Matjašek je bil v Siljevici od 22. 5. do 19. 6. 1962. Leta 1963 je Centralni otroški dispanzer napravil predlog za obmorsko zdravljenje dne 10. aprila. Centralna šolska poliklinika ima v svoji kartoteki sistematskega pregleda šolarja Matjaška zabeleženo: »ima predlog za morje, odklonjen za počitniško kolonijo«. Zdravstveno stanje otroka je bilo že takšno, da za navadno počitniško kolonijo ni bil več sposoben, temveč le za zdravljenje v zdravilišču. Spis Matjaška za to leto na Komunalnem zavodu za socialno zavarovanje v Ljubljani ni nastavljen, v zdravilišču v Kraljevici ni bil. Zakaj ni šel, po izjavi matere upravnici zdravilišča Siljevica, mati sama ne ve, verjetno ga pa zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja v tem letu ni peljala niti na zdravniško komisijo, ki predlaga pri takšnem stanju otroka sigurno ne bi odklonila.

V letu 1964 je bil otrok od 9. 3. do 11. 3. na Otroški kliniki, ker je mati želela, da uvede terapijo z novim preparatom galantaminom (ruski preparat). Iz popisa bolnišnične klinike je razvidno, da je bila takrat na kliniki epidemija gripe, ki je za bolnike z mišično distrofijo lahko zelo nevarna ali celo smrtna. Matjašek je zaradi tega bil že tretji dan odpuščen, materi pa je bilo nasvetovano, da preko zavoda za socialno zavarovanje zaprosi za injekcije galantamin, ki se takrat pri nas niso dobile. Zdravilo je bilo preko »Intercommerce« v Beogradu zares nabavljeno, vendar je takrat mati svojevoljno zamenjala zdravstveni zavod in tako Matjašek tje injekcij ni dobil. Na Otroško kliniko kasneje ni bil več poslan in zdravljenje je nadaljeval Centralni otroški dispanzer ter je bil otrok večkrat kontroliran po pediatru, nevrologu in ortopedu. V juniju 1965 se je novinar Fornezzi nekaj dni pred objavo članka oglašil na domu pri zdravnici Centralnega otroškega dispanzerja dr. Kratočvir Stojani s časopisom Arena, v katerem je bil objavljen članek, ki govori o uspešnem zdravljenju mišičnega obolenja nekega otroka s Stenoplexom. Vprašal jo je za mnenje, če bi bilo takšno zdravljenje koristno za Matjaška. — Zdravnica ga je informirala, da je v prvi vrsti potrebno z novimi diagnostičnimi pomagali preveriti diagnozo pri obolenem otroku in je zato svetovala, naj bi otroka ponovno napotili na pregled in zdravljenje na Otroško kliniko v Ljubljani, vendar Matjašek na kliniko ni bil poslan.

Centralni otroški dispanzer je 4. 6. 1964 ponovno delal predlog za klimatsko zdravljenje, ki ga je pediatrična komisija Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje odobrila 26. 6. 1964. Otrok bi moral nastopiti zdravljenje 17. 10. 1964 v Kraljevici s spremstvom matere. Prilagamo fotokopijo dopisa matere, s katerim navaja, da otrok na zdravljenje ne bo prišel. Zadnjikrat je bila mati v Centralnem otroškem dispanzerju 18. 6. 1964 in to brez otroka zaradi potrdila, ki ga je potreboval Komunalni zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani zaradi oskrbe otroka z invalidskim vozičkom. Invalidski voziček je predlagal nevrolog 29. 5. 1964 in račun ortopedskega podjetja »Soček« je knjižen 4. 8. 1964. Matjašek je invalidski voziček zelo hitro dobil, ker je običajna čakalna doba za izdelavo po meri tudi 4 do 5 mesecev.

Od 7. 7. 1964 dalje je Matjašek pacient Zdravstvenega doma Vič. V poletju 1964 je dobival »Nivalin« injekcije (bolgarski preparat). Dobil je 75 injekcij. Namesto, da bi hodil zdravnik Zdravstvenega doma Vič dajati injekcije bolniku na dom, je organiziral prevoz Matjaška v Zdravstveni dom z rešilnim avtomobilom in zaračunal socialnemu zavarovanju štirikratno vožnjo v znesku od 4000 do 4600 din za vsak dan. Ti prevozi so se opravljali od 21. 8. 1964 do 4. 9. 1964. Kasneje je hodil zdravnik k Matjašku na dom.

Iz vseh teh podatkov je dovolj jasno, da je bila Matjašku ves čas posvečena velika skrb s strani zdravstvenih zavodov in Centra za socialno delo.

Tovariš novinar večkrat napada in nepravilno prikazuje delo socialnega zavarovanja. Ker si ni niti on sam na jasnem o vlogi socialnega zavarovanja in iz pisem, ki jih objavlja izhaja, da tudi javnost ne pozna točne vloge socialnega zavarovanja, smatramo, da je potrebno to nekoliko obširneje pojasniti, da bodo v bodoče pojmi popolnoma jasni.

Osebe, ki so socialno zavarovane, imajo pravico do zdravstvenega varstva in do raznih oblik zdravljenja. Zdravstveno varstvo in zdravljenje izvaja javna zdravstvena služba, ki je organizirana v zdravstvenih zavodih kot so bolnice, poliklinike, zdravstveni domovi, obratne ambulante, razni dispanzerji itd. Socialno zavarovanje že od leta 1948 dalje nima več svoje zdravstvene službe, ki je bila v tem letu vključena v javno zdravstveno službo. Zato so vsi grehi slabo organiziranega

in pomanjkljivega zdravljenja, slabo izvršena zobna dela, dolgo čakanje na preglede, nedosegljivost zdravnikov in slično krivda slabe oziroma slabo organizirane zdravstvene službe in ne socialnega zavarovanja, ki v nobenem primeru bolnikov ne zdravi.

Skladi komunalnih skupnosti socialnega zavarovanja preko komunalnih zavodov za socialno zavarovanje zbirajo zakonito določene prispevke za socialno zavarovanje in z zdravniškimi sredstvi plačujejo zdravstvene usluge zdravstvenim zavodom, nadomestilo osebnega dohodka zavarovancem, potne in druge stroške zavarovanim osebam in slično.

Komunalni zavod za socialno zavarovanje za bolnika ne ve, ker je ta poznan le zdravniku, ki ga zdravi. Zato je nesmiselno pisati o tem, zakaj socialno zavarovanje ne obiskuje bolnikov. To je dolžnost tistega zdravstvenega zavoda, ki bolnika zdravi, saj imajo vsi zdravstveni domovi organizirano patronažno službo in nekateri tudi socialne delavce.

Matjaška je obiskovala do leta 1963 patronažna služba Zdravstvenega doma Ljubljana-Center, kasneje pa socialna delavka šole Frana Levstika. Center za socialno delo občine Center Matjaška osebno ni obiskoval, ker je za urejanje svojih zadev mati sama prihajala na Center. Ali je patronažna služba Zdravstvenega doma Ljubljana-Vič obiskovala otroka od 7. 7. 1964 dalje, nam ni znano.

O pregledih aktivnih zavarovancev, ki so v bolnišniškem staležu in ki jih pregledujejo zdravniške komisije Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje, o nadpregledih in lažni kontroli pa na tem mestu ne nameravamo pisati, ker so ti pregledi namenjeni presoji delazmožnosti in ne služijo zdravljenju bolnika.

Postopek za zdravljenje v naravnih zdraviliščih je v raznih komunalnih zavodih različno urejen, ker ni določen z vsebinski predpisi. V Ljubljani je postopek naslednji: zdravnik, ki bolnika zdravi, naredi predlog za zdravljenje v naravnem zdravilišču. Zdravniška komisija Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje Ljubljana predlog in medicinsko dokumentacijo zdravniku prouči, bolnika osebno pregleda (čeprav po vzemem pravilniku to ni nujno) in zdravljenje v naravnih zdraviliščih odobri ali odkloni. Pri tem se komisija ravna po strokovnem navodilu, ki ga je izdal bivši Svet za zdravstvo LRS o indikacijah in kontraindikacijah za zdravljenje v naravnih zdraviliščih Slovenije v letu 1962. Kot splošno vodilo velja, da se zdravljenje odobri, če gre za nadaljevanje ali nadomestilo bolnišničnega zdravljenja in če so ostale možnosti ambulantnega zdravljenja bile že izčrpane in niso bile učinkovite. Zmotna je miselnost tistih, ki mislijo, da jih bo ozdravil samo morski ali višinski zrak ali pitje kakšne vodice in to morda celo samo v juliju ali avgustu. Če bi bilo zdravljenje raznih bolezni res tako enostavno, bi lahko zaprli vse naše zdravstvene zavode in farmacevtsko industrijo preusmerili na drugo dejavnost.

Zakaj zdravnik zdravstvenega doma Ljubljana-Vič v letu 1965 za Matjaška niso napravili predloga, nam ni znano. Zdravniška komisija Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje Ljubljana bi zdravljenje ob morju odobrila tudi letos, prav tako kot prejšnja leta in čeprav ni indikacije, zdravljenje ne bi odklonila. Obmorsko zdravljenje pa potek obolenja nima nobenega vpliva, službi pa psihični in fizični rekreaciji bolnika. Za leto 1965 je predlog napravila pediatrična klinika v Ljubljani na podlagi člankov v časopisu in je Matjašek 27. 9. 1965 odšel na zdravljenje v Kraljevico. Neresnična je trditev tovariša Fornezija, da je odšel za 14 dni, ker bodo zdravljenja ni omejena. Po 30 dneh zdravljenja v naravnem zdravilišču, mora zdraviliški zdravnik poročati zdravniški komisiji Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje Ljubljana o zdravstvenem stanju bolnika in predlagati nadaljevanje zdravljenja, če smatra, da je to potrebno.

Čas zdravljenja je za Matjaška ugodnejši v pozni pomladi ali zgodnji jeseni. Matjašek je nepokreten in se ne more kopati v prostem morju, temveč samo v posebnem ortopedskem bazenu, ki je polnjen z ogrevano morskovo vodo. Poletni živčavi pokretnih šolskih otrok na njegovo psihično doživljanje sigurno ne bi najugodnejše vplival.

Zdravilo »Stenoplex« v naši državi ni registrirano. Tovariš novinar navaja, da injekcij Stenoplexa naše socialno zavarovanje nima na svojem seznamu in tako jih zdravniki še tako težkim pacientom ne morejo predpisati. Spisek registriranih zdravil sestavlja Uprava za farmacevtsko službo in medicinsko preskrbo Zveznega izvršnega sveta, Sekretariata za zdravstvo in socialno politiko v Beogradu in ne socialno zavarovanje. Zdravstvena služba mora stalno pokreniti vse, da se ta spisek obnavlja z novimi dosežki farmacevtske industrije in razvojno stopnjo medicine v svetu. Zdravniki imajo težave, ker se pri vsakdanjem predpisovanju srečujejo z registriranimi zdravili, ki imajo isti kemični sestav in isti zdravilni učinek, vendar prihajajo v promet pod različnimi zaščitnimi imeni. Naša država ni tako bogata, da bi mogla uvažati vsa v inozemstvu poznana, pa more

biti še istovrstna zdravila in zadostuje, če se za potrebe naših bolnikov in zavarovancev uvažajo eno ali dveje istih zdravil. V tem primeru pa mora biti, kar je najvažnejše, uvoz tega zdravila neprekinjen in sredstva za nabavo zagotovljena, da ne bi bilo zdravljenje bolnikov ogroženo.

Neregistrirana zdravila, t. j. zdravila, ki niso v seznamu, Taxae medicamentorum SFRJ v naši državi razen kot vzorcev namenjenih v eksperimentalne namene klinik, praviloma ne bi smeli uporabljati in predpisovati. Ker je postopek registracije dolg in zamotan, ravna Komunalni zavod za socialno zavarovanje Ljubljana tako, da zavarovanim osebam, ki same nabavijo neregistrirana inozemska zdravila povrne dinarsko protivrednost le, če je ustreza klinika poskušala bolnika zdraviti najprej z dosegljivimi domačimi in uvoženimi, vendar registriranimi zdravili in je šele po neúčinkovitosti teh podala strokovno obrazložitve, zakaj prehaja na terapijo z neregistriranimi zdravili in kakšen uspeh zdravljenja si z njimi obeta. Komunalni zavod za socialno zavarovanje žal nima deviz na razpolago. V primerih, ko zavarovanci sami nimajo deviz, imajo možnost, da se obrnejo na Republiški sekretariat za zdravstvo, ki razpolaga z devizami, ki odpadejo po razdelitvi iz zvezne devizne kvote za zdravila na našo republiko. Te devize pa so minimalne in niso v sorazmerju s potrebami v naši republici.

Matjaškova mati ni vložila na Komunalni zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani nobene vloge za povračilo dinarskih sredstev za nabavo zdravil Stenoplexa, niti ni slične vloge vložila na Sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo za uvoz takih zdravil.

Strokovni kolegi Klinične bolnišnice za otroške bolezni Ljubljana je glede Matjaškove bolezni in zdravila Stenoplex dal naslednje strokovno mnenje:

»Dystrophia musculorum progressiva je dedna, redko sporadična bolezen mišičja neznanega vzroka. Bolezen se začne največkrat že v otroški dobi in stalno napreduje. Dosega se niso odkrili uspešnega načina zdravljenja. Poizkušali pa so bolezen zdraviti z različnimi preparati, ki vsebujejo aminokisliline (glikokoli), vitamine in hormone, toda brez dokazljivega uspeha. Ker pride v poteku bolezni do deformacij udov in do zamaščenosti, kar bolnikovo mišično moč še bolj zmanjšuje, priporočajo trajne vaje preostalega aktivnega mišičja in dietetične mere. Pred nekaj leti so začeli s poskusi vplivati na bolezen z anaboličnimi hormoni in vitamini kot so: durabolin, dianabol, perabol, vitamin B-12, vendar brezuspešno. Neregistrirano zdravilo Stenoplex je eden izmed številnih preparatov, s kakršnimi razpolaga v izobliju farmacevtska industrija. Preparat izdeluje italijanska tovarna zdravil »Geymonata Torino in vsebuje zgornj naštetje elemente: anabolični hormon, vitamin B-12, glikokoli in natrijev fosfat. Sestavine tega preparata se dobijo tudi pri nas. S takšnimi in podobnimi preparati so poskušali vplivati na potek bolezni v zadnjih letih tako v inozemstvu kakor tudi pri nas, ker učinkovito zdravljenje te bolezni ni poznano. Na žalost so ostali vsi dosežki poizkusi brezuspešni. Z dosežanimi znanimi metodami (fizioterapija, dietične mere, psihoterapija in klimatoterapija) pa lahko preprečujemo pri tih bolnikih komplikacije kot so: kontrakture, pretirana debelost in psihične motnje. Vse to pa zahteva tesno sodelovanje med starši in organizirano medicinsko dejavnostjo.«

S tem člankom želimo pojasniti javnosti resnična dejstva o Matjašku in dosežanjih skrbi zanj. Časno razsodišče Slovenskega zdravniškega društva nam prouči, če zdravstvena služba pri zdravljenju Matjaška ni storila vsega, kar je bilo možno, častno razsodišče Društva novinarjev SRS pa naj razsodi, če je tovariš Fornezzi prekršil osnove etike socialističnega novinarja, ker je z nepravilnim in tendencioznim obveščanjem javnosti iskal samo senzacionalnost, ki je običajna v kapitalističnem časopisu. Mnenja smo, da humanost pokrenjene akcije ne otehta škoda, ki jo je utrpel ugled naše družbe.

Direktor komunalnega zavoda za socialno zavarovanje — Ljubljana
LEO KOVACIĆ
Direktor Klinične bolnišnice za otroške bolezni — Ljubljana
prof. dr. LEO MATAJČ
Direktor Centra za socialno delo občine Ljubljana
ELA ZUPANČIĆ

V naših člankih o Matjašku smo napisali precej hudih besed na račun zdravstva in socialnega zavarovanja. Še več so jih napisali naši bralci v številnih pismih, ki smo jih prejeli. Zato imajo prizadeti iz zdravstvene službe in socialnega zavarovanja vso pravico, da javno povedo svoje. S tem pa ni rečeno, da se z vsem, kar so napisali v gornjem odgovoru, strinjamo. V prihodnji številki bomo objavili naš odgovor.

UREDNIŠTVO TT

PO NAŠI
DEŽELI

NEKOČ IN DANES

● PRED 60 LETI:

„MLEČNA VOJNA“ V LJUBLJANI

Te dni mineva 60 let, odkar je bil v Ljubljani »mlečni štrajk«, ali, kakor so nekateri celo pisali: »mlečna vojna«.

Poglejmo, kaj nam o tem pripovedujejo orumeneli letniki »Slovenskega Naroda« in »Slovenca«.

Dne 6. sept. 1905 je »Naroda« prvič poročal, da se širi po Posavju agitacija, da bi se cena mleka zvišala od 8 na 10 krajcarjev (20 vinarjev) za liter; dejansko se je ta agitacija razširila po vsej ljubljanski okolici in trajala ves mesec september.

Ljubljana je tedaj štela okrog 50.000 prebivalcev in porabila okrog 12.000 litrov mleka na dan, ki ga je vsega dobavila okolica. Letno je plačala Ljubljana okolici za mleko dobrih 700.000 kron. Če bi obdelovala nova cena, pa bi plačala približno 900.000 kron. Ker je tedaj draginja na splošno naraščala, je prišlo med meščani do spontanega odpora.

Zato tudi ni prišlo do podražitve mleka kot so zahtevali okolici, deloma tudi zaradi tega, ker je mestni občinski svet o tem dokončno sklepal šele 3. oktobra. Na tej seji pa je tedanji župan Ivan Hribar — ob podpori vsega občinskega sveta — zavzel absolutno odklonilno stališče in obenem poročal vda se je polovica mlekaric itak že premislila... »To je okoliščina tako razjarila, da so za četrtek dne 5. oktobra napovedali štrajk.

Poglejmo torej, kaj se je dogajalo v Ljubljani usodni četrtek 5. oktobra 1905. »Naroda« piše o tem takole:

»...danes je izstala večina mlekaric. Ljubljana je danes skoro brez mleka...«

»...mlekarice bi rade vozile mleko po stari ceni, a se boje, da jim (okoliški agitatorji) razbijejo vozičke in razlijejo mleko.«

»...Okrajno glavarstvo je poslalo orožnike, ki so pazili, da kmetje mlekaric niso na cesti napadali...« V resnici so kmetje mlekarice pridržali doma.

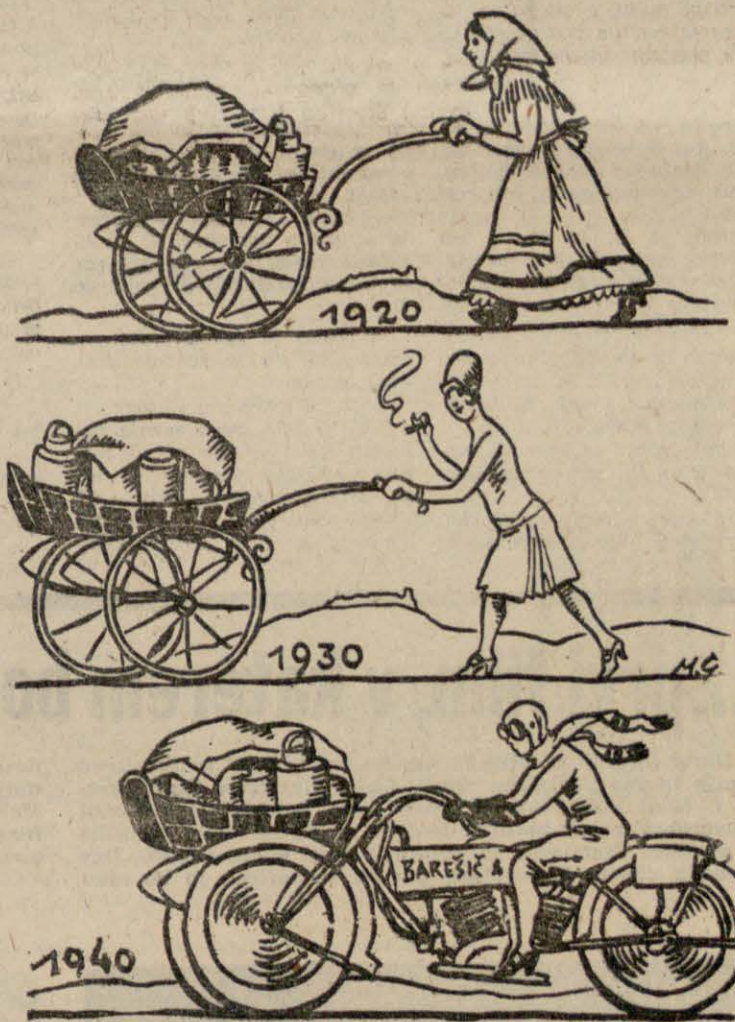
»Naroda« 6. sept. 1905: »Baronski in kmetijski terorizem le ni zmagal. Kakor včeraj, tako so tudi danes na raznih krajih prežali fantje in moške na mlekarice in jih skušali ali s silo ali z grožnjami pripraviti do tega, da bi mleko ne peljale v mesto. Toda pomagali je ta terorizem le deloma. Dočim je prišlo včeraj le prav malo mlekaric v mesto, jih je bilo danes že vse polno in prav rade so prodajale mleko po 8 krajev. liter...«

Pod naslovom »Bitka na trgu« pa piše »Naroda« isti dan.

»Danes zjutraj je bila na trgu prava pravcata bitka. Ljubljanske gospodinjice so pokazale danes, da so se naveličale nezasišene draginje in da se ne bodo dale več odirati. Kaj takega še nismo videli v Ljubljani. Na trg je prišlo mnogo kmetic, ki so prodajale mleko. One, ki so dajale mleko po stari ceni, so napravljale dobro kupčijo. Drugim pa se je slabo godilo. Gospodinjice so hodile od prodajalke do prodajalke. »Po čim je mleko?« — »Po desetki. Bum — že je bilo mleko prevrnilo in so bile steklenice razbite. Ne maramo mleka, ven z oderuhil, to je bila parola... Neki barjan je zabaval na ljubljanske gospodinjice. Kar naenkrat je bil na tleh in dežniki so padali po njem, da je bilo veselje. Razburjene gospodinjice so hotele dedca kar v Ljubljano vreči. Pri Mahru so bili pripravljeni kaj solidni dežniki za barona Codellija...«

V resnici so ženske napadle nekega starejšega možaka, ki je bil baje podoben baronu Codelliju in ga tako preteple, da jim je komaj ušel in se skril v neki drvarnici pod lemenatom.

V isti številki poroča »Naroda«, da so imeli orožniki, ki so varovali mlekarice pred napadi kmetov, 5. in 6. oktobra veliko

dela. »...skoro povsod so bili konflikti. Čujemo, da so orožniki zapisali kakih 80 kmetov in jih naznanili sodniji...«

»Naroda« z dne 7. okt. ima nič manj kot 11 člankov in notic v zvezi s podražitvijo mleka. Najbolj zanimiva je gotovo vest, da so se bojeviteli meščani začeli upirati tudi cenam drugih kmetijskih pridelkov in živil. Tako-le piše »Naroda«: »Danes so se že razbijala jajca (na trgu) in tudi proti cenam drugih živil je bilo oporčenje. Kdor je bil za draginjo, je moral bežati...« Isti dan je tudi na novo odprta mestna prodajalna kaka začela s prodajo mleka t. s. v. bivši Mahrovi hiši. Iz poznejših notic izhaja, da se je povzpela na 700 lit. dnevno, kar je bila za tiste čase precejšnja količina.

V nedeljo dne 8. okt. je bil v Mestnem domu še en protestni shod, ki pa ni povedal nič bistvenega ali zanimivega. Med drugim so na shodu sprejeli resolucijo proti podražitvi mleka in proti draginji na sploh in jo poslali mestnemu županstvu. Sicer pa najdemo v isti številki tudi še notico: »Boj za mleko se bliža koncu...« Dejansko je bil že zaključen in zmaga meščanov popolna.

Odmev ljubljanske »mlečne vojne« je segel razmeroma daleč. O stvari sta pisala tudi mariborski »Slovenski Gospodar« in postojnski »Notranjce«, oba huda »Narodova« nasprotnika, ki ju »Naroda« seveda krepko zavrača.

Zanimaja nas morda samo še epilog, ki se je odigral pred sodiščem. Faktor Blasnikove tiskarne L. Breskvar je bil obsojen na 10 kron globe, ker je tiskal proglas »Združenih kmetovalcev«, ne da bi ga dal v cenzuro.

Pred sodiščem sta se zagovarjala tudi Legpart in Seltškar, prvi je bil uslužbenec dež. odbora, drugi pa Zadržne zveze, kot pobornika akcije. Razprava je bila preložena na poznejši datum, vendar po tem datumu nismo našli poročila o kakšni sodni razpravi.

Od kmetov, ki so otirali mlekarice, da bi peljale mleko v mesto, jih je bilo pred sodiščem 22. Razprava je bila prvič tožena, drugič pa je bil obsojen le Sušteršič, gostilničar »Pri slepem Janezu«, ker se je orožnikom upiral, vsi drugi so bili oproščeni.

(ben.)

KAJ JE NAROB E Z AMERIŠKO ŽENO

JACK MULCAHY, NEODVISNI TELEVIZIJSKI PODJETNIK, JE SKLENIL, DA MI POKAŽE SVOJ NAJNOVEJŠI DOKUMENTARNI FILM, KI JE NOSIL NASLOV »KAJ JE NAROB E Z AMERIŠKO ŽENO?«
V RAZKOŠNI DNEVNI SOBI NJEGOVE VILE V PACIFIC PALISADES SO NAJU ŽE ČAKALI GOSTJE — V GLAVNEM ŽENSK E. PONOSNO JE UKAZAL SVOJE DESETLETNI HČERKI, DA JE FILM VLOŽILA V PROJEKTOR.

Film je trajal celo uro in videli smo pol zgodovine Zdrženih držav — vse skozi različne dokumente o vlogi žene: vloga žene pri naseljevanju Amerike, vloga žene pri pionirskem prodiranju na zahod, med državljansko vojno, med prvo in drugo svetovno vojno, videli smo vrsto slavnih ameriških žena od Eleanor Roosevelt preko Marilyn Monroe do Liz Taylor. In tudi preproste ameriške gospodinje, črne in bele, ki so se ubadale vsaka po svoje z vsakdanjimi opravili v New Yorku in Los Angelesu, v Skalnih gorah in na tatarskih ravninah. Vloga v javnem življenju, v različnih poklicih, njihov prispevek k napredku Amerike. In ideja je bila približno takale: pri vsej visoki civilizaciji, pri vseh velikih spremembah, ki jih je ameriška žena v zadnjih letih doživela in sama ustvarila — pa mora še vedno čisto preprosto ljubiti in roditi. Proti koncu filma je se vrstila vrsta intervjujev s pisateljicami in igralkami, belimi in črnimi gosposidnjami in drugimi. In vse so morale odgovoriti na eno samo vprašanje: Kaj je naroba z ameriško ženo? Vsaka se je globoko zamislila, odgovori pa so bili sila različni:

Narobe je to, da žive v naprednem svetu, da ima na razpolago neštete pridobitve sodobne tehnike — a v bistvu je še vedno odvisna od moža...

Narobe je to, da Američanka pri velikih poslih in pri vodilnih položajih v družbi ni dosegla enakopravnega položaja z moškimi, čeprav je prav gotovo ravno tako izobražena in sposobna...

Narobe je to, da je njena vloga omejena samo na organizaci-

jo družinskega, socialnega in družabnega življenja...

Narobe je to, da ne dela nič manj kot moški, a dela le prostovoljno in pri tem nič ne zasluži...

Narobe je to, da morajo ženske seksualno nesproščeno, da morajo zatirati svoja čustva in želje, če hočejo biti cenjene in spoštovane...

Narobe je to, da ne morejo izbirati kakor moški, temveč morajo čakati, da jih nekdo izbere...

Filma je bilo konec in ploskali smo in dobili nove kozarce viskija.

Zenske so me vprašale, kako je z jugoslovanskimi ženami.

Rekel sem:

— Vsekakor boljše. V službe hodijo in nihče jih zaradi kariere ne zaničuje.

To je lepo, je rekla prva, ampak ali ni v tem tudi nekaj narobe: ženska, ki se posveti svojemu poklicu, preneha biti prava žena.

— Mislim, da ženska ostane žena, sem rekel.

— Že, že. A doma in v družbi je polno opravkov, ki so tipično ženski. Kdo pa pri vas organizira politično in kulturno življenje?

— Moški in ženske, sem pojasnil. Saj to je vendar stvar obeh spolov.

— Pa če imajo vsi službe?

Zdaj je bilo treba seveda pojasniti neko precej važno razliko med našo in ameriško družbo. Ameriška žena je zelo aktivna v političnem in kulturnem življenju — a to skoraj nikoli

ni služba, niti »honorarnas« zaposlitev. Administrativni, blagajniški in organizacijski posli — vse to delo številnih in na široko razporejenih organizacij — skoraj nikoli ni plačano. Družbeno politični položaj v Ameriki ni »kariera«. Politične stranke in organizacije, kulturna društva, cerkveni in razni ljubiteljski klubi, celo gledališča, muzeji, galerije in knjižnice pogosto delujejo brez plačane delovne sile.

Rekel sem:

— To, kar ve delate brezplačno in samo tako zaradi čistega veselja, pri nas plačamo.

— To je imenitno, je vzkliknila druga. Jaz sem za socializem. Že davno sem rekla, da bi moralo biti tako. In kako so te službe plačane?

— Normalno, sem rekel.

— Kot na primer državne službe?

— Skoraj natančno tako.

In potem sem seveda moral pojasniti nekaj tudi o našem standardu. Imenitno je, sem rekel, če ima družino lahko amto.

Da bi pa žena imela svojega, mož svojega in vsak odrasli otrok svojega in vsa družina še enega za rezervo — ne, takega pomenja pa najbrž v Ljubljani sploh ni.

— To ni nič hudega, so me tolažile. Glavno je, da tudi žena prinaša domov denar in potem pred močim in v družini mnogo več velja.

In potem so me vprašale:

— In kaj mislite vi o ameriški ženi?

— Zelo čedne so, sem naredil kompliment.

— In če jih primerjate z Evropejkami?

— Zenske so ženske. Ne vem,

kakšna naj bi bila razlika...

— Pa v odnosu do moških?

— Zenske so ženske, sem trmasto ponavljal in že vedel, kam pes tace moli.

— Ali ni v tem odnosu neka razlika, so silile vse po vrsti.

— Za nobeno razliko ne vem, sem se delal neumnega.

— No, kakšne so vaše izkušnje z Američankami?

— Nobenih izkušenj še nimam, sem potolžil.

In potem sem končno le moral priznati, da so Američanke ne le čedne, ampak tudi čednostne.

In — vse v stilu tega ljubkega in lahkega pogovora — sem jih začel prav prijazno kregati, da so v odnosu do moških silno nepristne in da se sploh z nikomer ne spuščajo kaj dalje — brez finančnega računa. Lepo je, sem rekel, v Ameriki, to je res dosledno urejena dežela, na cesti ni nikjer videti prostitucije, kot skoraj v vseh evropskih mestih. V resnici pa vse Američanke pri teh zadevah zelo natančno računajo in razumsko presojajo svojo življenjsko in materialno perspektivo. Vsa čista so temu podrejena.

— Prav ste pogruntali, so mi priznale. Ampak to je tudi prav, so trdile vse po vrsti.

— Ja, kaj pa je potem z ameriško ženo narobe? sem vprašal.

— Nič ni narobe, so rekle vse po vrsti, vse je normalno.

— Kaj pa ta film, ki ste ga naredili?

Jack se je smejal.

— Kaj pa imate zoper film?

Saj je dober. Z njim bom naredil vsaj 10.000 dolarjev.

BORIS GRABNAR

PROSILA JE S PESMIJO

Judy Garland se je spet poročila. Tokrat že četrto. To je dokaz, da se je trikrat zmotila, da je trpela, da je trikrat pretrgala vse vezi in še ni bila zadovoljna. Velikokrat je hotela umreti. Sama je dokaz, da je »preveč« ravno tako strašno kot »premalo«. Preveč uspeha, preveč denarja, preveč zahtev... in vse to naenkrat. Drago plačano. Preveč prijateljev: pravih in lažnih.

Vse se je začelo pregodaj. Rojena je bila na otru in s tremi leti je že začela nastopati. Nobene mladosti. Hranili so jo s sendviči in hrenovkami, s ploskanjem, s kilometri poti in preprihom. Nikoli ni poznala redne ure, ko je treba v posteljo, niti prave sole. Kljub temu so bili to lepi časi. Judy je bila majhna in je lepo pela. Vsi so jo ljubkovali in vsem je bila všeč. Nato je odrasla. Našla prijatelja Mickeya Rooneyja, s katerim je delila usodo čudežnega otroka. Z dvajsetimi leti pa je bilo vsega konec. Treba je bilo na novo osvojiti svet. Za Judy je bilo to preprosto, poročila se je. David Rose je bil slaven skladatelj, ki so ga občudovale žene, a Judy pa je bila muhasta in ljubosumna. Tako je bilo dve leti. Judy se je močno zredila. Shujševalne kure so ji izčrpale živce. Noči brez spanja so opravile svoje. S 23 leti je bila bolnik. Patetična, z velikimi očmi preganjana živali, ki čuti nevarnost in ni sposobna zbežati iz pasti, ki se ozi,

Minnelli jo je poizkušal tolažiti, imel je takrat štirideset let in bil je Italijan, nežen in razumevajoč. Judy se je ogrela zanj, nato ga je zapustila in iskala pravega moža. Liza, njena hči ni mogla ostati pri nji. Judy ni spoštovala nobenih pravil. Celot tistih v filmskem poklicu ne. Z njo ni bilo mogoče dokončati nobenega filma, zato je MGM 1948 prekinil pogodbo z Judy. Z zobmi je razbila kozarec in si s črepijami prerezala vrat. Rešili so jo. Tri leta je životalna, zakopana v dolgov. Nato je srečala Sydneya Lufta. Nekega večera je spet osvojila široko srce množice. Pogodbe spet podpisuje in denar je spet tu. Na velikem stadionu za 75.000 gledalcev poje množici. Tudi s tretjim možem živi v zakonu, ki je brez miru. Rodila je še dva otroka. Ločila se je z obtožbo, da jo je mož hotel zadaviti. V prvih treh zakonih so bili njeni možje starejši kot ona. Z Luftom je bila istih let. Njen bodoči mož, mladi neznan igralec pa je star 29 let in je 15 let mlajši od nje. Zanimivo je, da je svojo poroko sama sporočila poslušalcem, katerim je bila. Prosila je s pesmijo: »Tudi če je to norost, pustite mi jo. Imejte široko srce. Dovolj sem trpela, bila osamljena, dovolj upala in obupno želela srečo!« Kot nekdanj Edith Piaf.

(CINEMONDE)

„...prvi film, v katerem bom privlačevala s čari“

Doris Day se je odločila, da bo nastopila v minimalnem bikiniju in vsa pozlačena (Kot Shirley Eaxton v Goldfingerju) v filmu Glass-Bottom Boat, toda masker je odklonil odgovornost za to početje, ker bi se Doris lahko zadušila vsa v zlatu. Producent je poizkusil najti rešitev: Doris Day bo nosila obleko Mate Hari, vsa bo v tancih in bo tako

dosežen zaželeni efekt, igralka pa je pristavila: »Naj bo to moj prvi film, v katerem bom privlačevala s telesom.« Marty Melcher, njen mož pa pravi: »Svoje dni je imela kamera pri filmu največjo veljavo; to, kar je pokazala, je bilo najpomembnejše, nato je prišel na vrsto šele scenarij; zdaj pa...«

FILMI, KI JIH GLEDAMO

KLJUČ

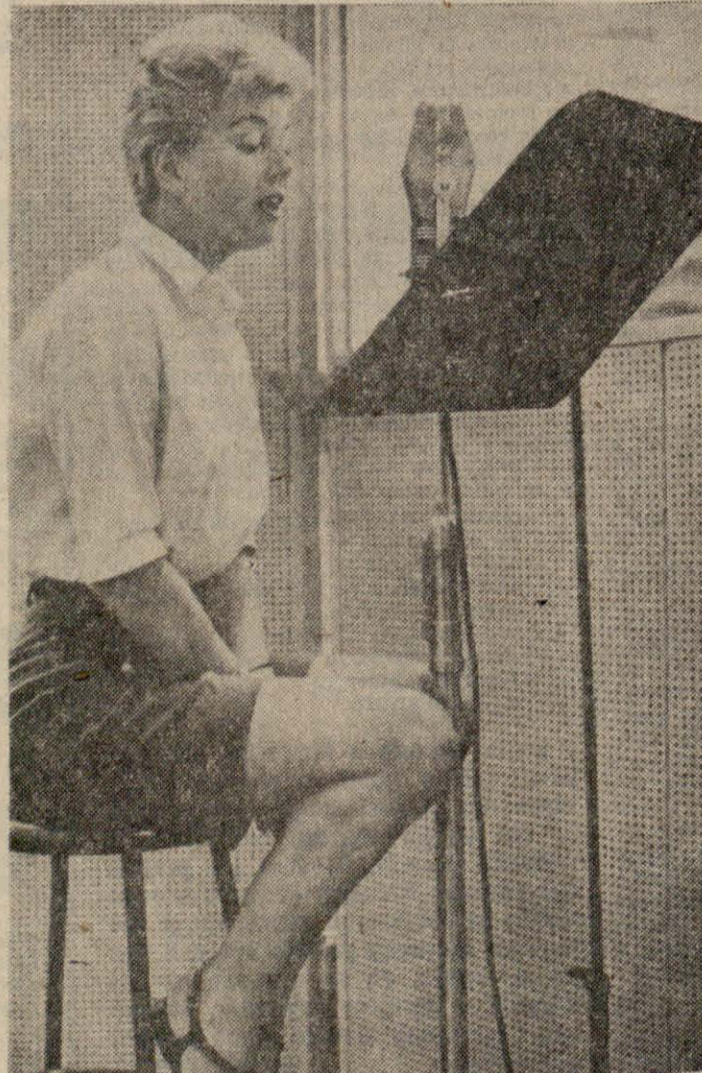
Jugoslovanski film; režija: Vanče Kljaković, Krsta Papic in Antun Vrdoljak; igrajo Jagoda Kaloper, Marija Lojk, Slobodan Dimitrijević, Ljubica Jović, Sven Lasta; proizvodnja Zagreb film 1965; distribucija Vesna film, Ljubljana.

Francis Legrand, ustanovitelj in direktor mednarodnih filmskih srečanj mladih v Cannesu, je na pulskem festivalu letos rekel: »... Prava kinematografija ne bi smela zgolj estetizirati ali razodevati tendence po posnemanju. To sme biti le razvojna faza.« Na letošnjem pulskem festivalu je avtorski film premagal tradicionalni filmski izraz; točneje mlada generacija je dokazala, da se za razni prozorni izgovori o vzrokih nemoči našega filma skrivata preživetost oblike in ustvarjalna nemoč. Čeprav so mladi »množico estetizirali in poizkusili razodevati tendence po posnemanju«, je to nova razvojna faza, v kateri mladi hočejo, da bi jugoslovanski film dobil v filmski umetnosti enakovredno mesto z drugimi tujimi kinematografijami po svetu. Slovenski film letos in neodkritimi zakoni tradicionalnega filmskega izraza, slovenski film idejno plitvi in razvednoljive samega sebe. Pred mnogimi leti je jugoslovanski film dal jugoslovanskemu filmu prvi filmski omnilus, katerega namen je bil predvsem predviti nove režiserje in jim vzeti mero. Nekaj let pozneje so to storili v Beogradu, iz tega je nastala beograjska sola, ki je letos zmagala s svojim filmskim programom. Za nekatere pa je močnejše odjeknil omnilus Ključ, v katerem so se predstavlili mladi iz Zagreba. Slovenski film se ne more kosati z njim ne po jasnosti in čvrstosti v zgradbi scenarija, ne po sodobnosti izraza in razčlenitvi in smelnosti knjigi, po suverenosti režije in obvladavanju obrti, po soavtorstvu v fotografiji in idejnem pogledu in modernem rezu v montaži. Za nekatere je bil Ključ, predvsem z drugo zgodbo, prava lekcija.

Trije zagrebški cineasti Vanče Kljaković, Krsta Papic in Antun Vrdoljak so režiserji treh novel, različnih po vsebini, zraslih iz naše sedanjosti, govorijo o neznanem človeku v trenutku ljubezni. V vseh treh je gonilna sila nakazan erotični problem; v prvi zgodbi kot prošnja, v drugi kot zahteva, v tretji kot prenasledenost. Prva zgodba je melanholična in navidezno preneznatna, druga vključena v sedanjik, v občutek krivde in navidezno prepoudarjena, tretja pa je obremenjena variacija, v kateri je tisto od večer je staro in daleč. Ta notranja povezava kaže, da je bil napravljen sporazum med ustvarjalci, v režiji pa je sel vsak suvereno v svojo smer in delal film zase. Tako so nastali trije kratki filmi. Filmska lepota vseh treh pa ni toliko v iskanju avtorstva mladih kot to, da so razumeli, kako se danes lahko filmsko uspešno nadaljuje oblika, ki je v svoji osnovi tradicionalna.

Omnilus Ključ ne bi bil to, kar je, če ga ne bi podprla tudi izjemna atmosfera v sliki, ki je delo dveh mojstrov: Pinterja, ki je posnel drugo zgodbo, in Tanhoferja, ki je posnel prvo in tretjo.

VOJKO DULETIC

SREČANJA

JANEZ JUVAN, PESNIK:

Na poti do sebe

kam / da se vrnejo ptice, / da poženejo trave / in da bodo oblaki / beli in obli kot grudi deklet / od daleč zrih na strehe / in jih pomlavljal / ker jih je zima / tako utrudila.

»Snoj v Delu in Mejak v Razgledih omenjata, da se naslanjata na poezijo Gregorja Striške,« mu mimogrede omenim.

»Mejakova opomba je umestna. Naslonitve so nujen pojav. Popolnoma osebna nota se prikaže šele kasneje, ko se človek izčisti, seveda odvisno od tega, koliko dela. Snój pa je v svoji kritiki enostavno citiral moj verz in sugeriral svoje; čes, bralec, ali ni tako?«

»Poesniško zbirko si izdal samo malo pred časom, ko se je začelo govoriti o težavah s tiskom pesniških zbirk itd.«

»Da, imam občutek... kot da sem ujel zadnji vagon vlaka, ko je že potegnil.«

»Pa bi šla, mimogrede, pogledat v knjigarne, kako gre v letu 1965 pesniška zbirka med bralce?«

In že greva, kajti Janez Juvan ne bi bil to, kar je, če se ne bi tega popoldneva, napol za šalo, podal na pot iz prodajalne v prodajalno in med drugim poslušal tudi tole:

Knjigarna Cankarjeve založbe v Wolfvi ulici. Sprehajava se pred policami knjig.

»Imate Potopljeni mesec?«

»Kdo pa je to?«

»Pesniška zbirka, Janeza Juvana. Pred kratkim je izšla.«

»Je nimamo. Če bi ljudje spraševali zanjo, bi jo poznal. Da, v promet gredo renomirane stvari, drugače pa...« je zatrdil prodajalec.

V knjigarni DZ v Stritarjevi:

Prodajalka na vprašanje po zbirki po hiti k starejši kolegici, ki jo takoj najde.

»Ne, nič povpraševanja ni po njej. Vprašajte v Mladinski, ki jo je izdal.«

Medtem prodajalke že ugotove, da je fant, ki molči poleg mene, avtor knjige, ki jo držijo v rokah. Zasliši se smeh: Kako bi pa tebi bilo, ko bi ti bila avtor???

In v Mladinski v Nazorjevi: pesniška zbirka gre na veliko v promet, je zatrdila Alenka. Kupujejo jo v glavnem mladi ljudje. Ne, ona pa je še ni prebrala. Toda sedaj jo bo, seveda.

In prav je tako.

PETER BRESČAK

PABERKI

JENNIFER JONES bo snela v Londonu, v filmu Idol na mesto Kim Stanley (igralka v filmu Boginja). To bo njena prva filmska vloga po smrti njene moža, slavnega producenta Davida O. Selznicka (V vrtnici).

ANNA KARINA ima čudne navade. Ko je stopila v sobo hotela Excelsior v Benetkah, je vzkliknila: »Te sobe pa noč!«; če ni ne dasle druge, bom šla. Tako sobo bi si sama izbrala, če bi hotela narediti samomor.«

RITA TUSHINGHAM (Okus po medu) ni hotela nastopiti na TV v vlogi pianke. »Kako naj vem, kakšna naj bom kot pianka, ko pa še nikdar nisem bila pijana.«

STE ŽE KUPILI?

BELE ROŽE IZ ATEN
HOT DIGGITY
PREŽENI MOJO ŽALOST
ZVONČKOVA LJUBEZEN
poje Ivanka Kraševac
EPY-3284

ŽELJA
JA TE LJUBIM, MARIJA
NE PLAČI, LJUBAVI
LA BAMBA
poje Ivica Šerfezi
EPY-3506

TINA - MARINA
KRISTINKA
DVA PLAVA OKA
MALA SUZI
poje Miodrag Luković
EPY-3445

USODNI SVINEC V STAREM RIMU

Vse hudo pride od razkošja in pregreh, so pridigali stari Rimljani in pisci zgodovine so jim odtile pritrjevali. Vse do danes. Brezdelje in nemoral, so pisali, sta razkrojila kulturo in sijaj rimskega cesarstva. Evropa pa je zato utonila spel v barbarstvo. Toda neki ameriški medicinski zgodovinar trdi zdaj drugače. Rima da ni pokopalo sladko življenje, pravi dr. S. C. Gilfillan iz Santa Monice v Kaliforniji, ampak sladki sok. Vino, ki ga je rimska družba obilno uživala, in grozdni sirup, s katerim si je sladkala hrana, sta jo nekaj stoletij zaščitila pred zastrupitvami: s čašami in skodelami in vrči se je stari Rim zdecimiral, s kolektivnim samomorom. Rim je bolehal in umrl zaradi zastrupljenja s svinčcem.

Kalifornijski znanstvenik se zaveda zgodovinske daljnosežnosti svojih tez. V strokovnem glasilu ameriške določne medicine (Journal of Occupational Medicine) je objavil »popolnoma novo« pojasnilo za propad Rima. Vendar pa le-ta ni iz območja zgodovinske filozofije. Opira se na tako zanesljive znanosti, kot so toksikologija, demografija in arheologija. Dokazno gradivo so kosti, stari rimski kuharski recepti in svinčena prevlečena posode, v katerih so Rimljani pripravljali hrano in pijačo.

Njegova teorija, pravi Gilfillan, ne pojasnjuje vojaško-političnega propada rimskega imperija (sta del zgodovine je bil za človeštvo nemara celo koristna), njega da je zanimal drug problem: ne padec, marveč razkroj Rima, vseplošni propad rimske kulture (razen tehnike), usihanje umetnosti, stagnacija napredka, popolno izgubljenost znanosti v drugem stoletju našega štetja, drobljenje tistih dosežkov, ki so nekoč ustvarjali sijaj Grčije in veličino Rima.

Da je zdravje delavcev v svinec, ne pojasnjuje vojaško-političnega propada rimskega imperija (sta del zgodovine je bil za človeštvo nemara celo koristna), njega da je zanimal drug problem: ne padec, marveč razkroj Rima, vseplošni propad rimske kulture (razen tehnike), usihanje umetnosti, stagnacija napredka, popolno izgubljenost znanosti v drugem stoletju našega štetja, drobljenje tistih dosežkov, ki so nekoč ustvarjali sijaj Grčije in veličino Rima.

znamenja zastrupitve. Kronično zaprtje, želodčni in črevesni krči, to so prvi simptomi, slabokrvnost, hujšanje, bolečine v sklepih in slednjič pojavi ohromitve, oslapištev in duševne motnje pa lahko sledijo.

Posebno težo pa pripisuje Gilfillan dejstvu, da kronično zastrupljanje s svinčcem ogroža sposobnost razmnoževanja, zlasti pri ženskah. Strup v telesu lahko povzroči jalovost, pa tudi splav, prezgodnji porod in rojstvo mrtvega otroka.

Pri opisih bolezni najdemo že v zgodnji rimski dobi namige, da zastrupitve s svinčcem v antiki niso bile redke. Iskopenja so dokazala, da so bogati Rimljani kuhali v svinčenih loncih in kotlih, pili iz svinčnih posod, da so pitno vodo napeljavali skozi svinčene cevi in da so stene po hišah barvali z barvami, ki jim je bil primešan svinčec.

Po temeljitih študijah je Gilfillan izračunal, da so si Rimljani lahko na štirinajst načinov zastrupili vino s svinčcem. Strup je prišel z notranjih sten posod za skladiščenje, od stikalnice, iz posod za pitje, vendar ali kotliček, v katerih so vino gretli ob mrzlih dneh. Svinčev oksid so dodajali tudi moštu, da bi neutralizirali kisline. In slednjič so vino često dodajali tudi zgosteni grozdni sirup, kar se zdi Gilfillanu sploh najvažnejši vzrok za antične zastrupitve s svinčcem.

Ta sirup naj bi podaljšal dobo vino, ker je uničeval bakterije gnitja — uničeval pa jih je prav zato, ker je vseboval svinčec. »Niti slutiti niso,« komentira Gilfillan, »da s tem niso sterilizirali samo vina, marveč tudi sebe.«

Količina svinca v grozdnem sirupu je morala biti dejansko zelo visoka — že spričo načina, kako so ga pripravljali. Z dolgotrajnim kuhanjem se je grozdni sok zgostil na tretjino prvotne količine. V receptih so bili za kuhanje izrecno predpisani svinčni lonci. In zaradi dolgotrajne vročine, pa tudi zaradi nenehnega mešanja se je tako v sirup nabralo precej svinca. Nič hudega slutiti so Rimljani uporabljali velike količine svinčnega sirupa za konzerviranje vina in sadja, seveda pa tudi namesto sladkorja, kajti trdni sladkor je bil redkost, uvažati ga je bilo treba iz daljne Indije.

Raziskovalci, ki so se okoli preloma stoletja odkrili podatke o neverjetno visoki potrošnji svinca v starem Rimu, seveda niso slutili dejstva, s katerim Gilfillan podkrepljuje svojo tezo: svinčec da za stari Rim ni bil »varni strup«, marveč »razredni strup«. Knjiti vino in grozdni sirup si je lahko privoščila le vrhnja plast rimske družbe. Aristokratska elita, no silka kulturnega napredka, je bila potemtakem najbolj izpo-

Pojedina pri Trimalhijonu: svinčec v hrani in pijači, svinčec v posodju, svinčec po stenah — svinčec v kosteh

stavljenja decimiračemu vplivu strupa.

Gilfillan je dal preiskati kosti štiridesetih Rimljanov iz različnih družbenih plasti. Preiskave še niso končane, toda dosedanje rezultati povedo naslednje: aristokratska okostja imajo zelo visoko vsebnost svinca, plebejska pa nasprotno samo sledi strupa.

To odkritje imenito ilustrira tudi večkrat potrjene podatke, da je bila rimska aristokracija le skopu blagoslovljena s potomstvom. Številni rimski cesarji niso imeli moških potomcev. Pomagali so si tako, da so posilnovali naslednika.

Celo pesnik in spevec nezne ljubezni Ovid, katerega učbenik o ljubezenski umetnosti je še danes branja vreden, je ljubil skoraj brez sadov: v štirih zakonih se mu je rodila samo ena hči.

»Rimska visoka družba,« ugotavlja Gilfillan, »je bila obsojena na smrt, kajti njen odstotek smrtnosti je bil kmalu večji od odstotka rojstev. Rezultat je bil le šeststo let trajajoče izumiranje aristokratov.« Študij rimskih grobnikov in družinskih kronik pa je kalifornijski znanstvenik pokazal, kako hitro je napredovalo to izumiranje: vrhnja plast se je iz generacije do generacije krčila za približno tri četrtine.

Sicer so prazna mesta vedno znova zasedali priselci iz spodnjih plasti. Toda po Gilfillanovem mnenju ta fara gospoda sprico pomanjkljive vsegoje in tradicije ni bila sposobna trajno vzdrževati visoko raven kulture in tradicije. In če to mnenje pustimo ob strani, se je tej novi gospodi »dogajalo« kmalu isto: ko je prišla v vrhnji razred in s tem do dobrih bogastva, se pravi do vina, sirupa in bogataške posode, je bila izpostavljena istemu zastrupljenju s svinčcem. Krog se je začel ponavljati.

Gilfillan: »Najbistrejši in najuspešnejši iz revnejših razredov so prišli do blaginje — in bili so obsojeni na izumrtje. Godilo se jim je kot nagrajenim živalim, ki jih okrasijo z vencami, da bi jih potem odpeljali k žrtveniku.« In stoletja žrtvovanja so pripeljala do popolnega kulturnega izčrpanja.

Kalifornijski znanstvenik se zdi močno, da je še enemu ljudstvu antike nekaj stoletij prej na enak način usadila njegova ustvarjalna moč. Stari Rim kmalu, vendar to domnevo prepušča strokovnjakom, da jo prej preučijo. Iz stare Grčije, meni Gilfillan, je rimska družba — s kultiviranjem svojih kuharskih umetnosti in kletarjenja — sprejela tudi recept za lastni pogin.

(Spiegel)

Josip Vidmar se je rodil 14. oktobra 1895 v Ljubljani. Tu je — po študiju v Pragi, na Dunaju, v Parizu in Zagrebu — diplomiral na filozofski fakulteti. Kot literarni kritik, esejist in prevajalec je kmalu postal ena osrednjih osebnosti v slovenskem kulturnem življenju.

Od leta 1934 do druge svetovne vojne je bil dramaturg Narodnega gledališča v Ljubljani. 1941 je bil eden izmed ustanoviteljev Osvobodilne fronte, nato predsednik njenega izvršnega odbora. Junija 1942 je odšel v partizane. Na sliki (tretji od desne) med pohodom na zasedanje AVNOJ v Jajce.

Po vojni je bil predsednik Doma narodov Ljudske skupščine FLRJ in predsednik Prezidija LS LRS. Ob političnem delu se je spet posvetil kulturnemu, bil je profesor na Akademiji za igralsko umetnost v Ljubljani. Na sliki: Boris Kidrič, Josip Vidmar, dr. Vladimir Bakarič in Edvard Kardelj v Trzinu.

Leta 1952 je bil izvoljen za predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, kar je še danes. Opravlja vrsto kulturnih funkcij, je nosilec številnih odlikovanj in prejel je številne književne nagrade. Silka je z Bleda, kjer se je letos udeležil kongresa PEN klubov.

KOT BI REKEL VUK...

Piši, kot govoriš

L. Dovniković (Književne novine)

BRANA CRNČEVIČ:

PIŠI KOT MOLČIŠ

Vsi se sprašujejo, koliko jim je domovina dolžna, nihče pa, koliko je domovina dolžna.

Ni mogoče vse čez noč, nekaj je treba urediti tudi s pomočjo prijateljev.

Naši predniki so živeli zelo bedno, po najnovejših podatkih pa nekateri sploh niso živeli.

Zakaj Ludvik XIV. ni dal narediti več pohištva v svojem slogu, ko ga marksisti tako iščejo.

Če gredo štiri hruške v kilogramsko vrečko, štirje ljudje pa v Pariz, po čem je potem kilogram mesa?

(Književne novine)

Novo na tržišču

STOMA

Ustna voda

MARJAN RUS

TA STAR KRAJ (SLAVOSPEV)

Pomislite, »stamfalle« smo ga. Če nam kaj ni bilo všeč, smo vsi pričeli cepetati in razbijati z nogami. To je bil upor, revolucija, protest, rušenje uradne discipline. Še danes se čudim, da je to dopuščal in prepričan sem, da so o tem čuli tudi drugi profesorji in direktor sam. Pa nihče ni napravil reda! Morda je bilo Vinka sam pred kolegi in pred ljudmi v mestu? In tudi tega ne razumem, da smo se tako nesramno obnašali prav pri njem, ki je bil z nami dober in skrajno uviden. Da, da, predobro je bil: do brota — sira! To dobroto smo izkoristili. Če bi to na oravili npr. pri Dolarju ali pa pri Zupanu, bi nas vse sku paj »zabrisala« iz vseh šol v državi!

Njegove ure so bile za nas improvizirane gledališke predstave. Marinko je bil večno mlad, mlajši od nas pa glavec. O poteku njegovih učnih ur je težko pisati. Moral bi te zgodbe pripovedovati pred vidno publiko, moral bi napisati komedijo in jo uprizoriti. Ne, ne — treba bi bilo odšteti tri četrtine naših sedanjih let. Ker to ne gre, ostanimo pri blehdih spominih!

Slabo je videl, zelo slabo. Med šolsko nalogo je stal pri peči in govoril: »Dobro ga vidim, prepisovalca! Zda,

zda bom šel k njemu in mu vzel zvezek!« Koga le misli, smo razmišljali, ko smo bili krivi skoroda vstoli?

Ko smo čitali Ciceronovo razpravo o starosti, nam je postavil za vzgled starega Pašiča. Pa je Pip nalašč vprašal: »Gospod profesor, kaj pa Franc Jožef?« Ta je bil mumija že s petdesetimi leti! Pip se vsede.

Trdili smo, da ni dovolj zakurjeno v sobi. Vsi smo kašljali, vsak na drug način. Planecky iz Loke je znal tako pokašljevati, da mu je piskalo iz pljuč. Vilfanov Igor je jetejnica »markirala«. In Marinko je po latinsko povedal: »Treba bo vprašati šolskega zdravnika (medicus scholae), kako to, da se ta bolezen (pestilentia) tako normalno širi!«

Kebre smo nosili v šolo in z dinarjem smo pokrivali tintnik na katedru. Nekoč je Stiglicu padlo nekaj prav duhovitega na pamet. Pri meni je sedel. S peto desne noge je med poukom razbijal po podu. Ko ga je Marinko, ki je to dobro videl, vprašal, kaj to razbijanje pomeni, je Stanko najprej meni prišepnil, naj zbijam dalje, on pa je vstal in rekel: »Solidski sluga seka v kleti drva!«

Marinko je Stiglica poslal v klet, naj slugo opozori, da moti pouk. »Zbijaj dalje!« mi je zapovedal sošolec in odšel na pot v klet. S profesorjem smo dalje prevajali latinsko besedilo. Dobro je vedel, da jaz točem s peto po podu. Čez dve minuti pa mi pravi: »Zda pa že lahko prenehate, Stiglic je že slugo opozoril!«

Sošolec mojega brata je bil slab latinec in Marinko mu je tri leta zaporedoma dal ponavljajni izpit. Po maturi pride — Mihelič se je pisal — v gostilno »Pri Jahačevu«, pri sosednji mizi je sedel Marinko. Mihelič ga je za ko' rajšo zvrnil nekaj kozarcev, potem pa je pričel prav glasno zlivati na profesorja svojo staro jezo: »Nesramno je to, da ste mi trikrat pokvarili počitnice. To je svinjarja, sram vas bodi!« Marinko je počakal, da se je gnojica izlila, in prav mirno tole rekel: »Poglejte, gospod Mihelič, kako dobro je bilo, da sem bil strog z vami. Če ne bi bil, bi bili vi danes brez manir, — zda pa ste res olikan go spode!« In maturantu je zaprlo sapo!

Poklical je Marinko nekoč sošolca Pipa. Ta je vstal, prečital latinsko besedilo in pričel s prevajanjem v slovensčino. Tako pravilno in gladko je prevajal, da smo se kar čudili. In Marinko ga je hvalil: »Poglejte, vsi ste mnemja, da naš Pip ni dober dijak in da ga prav latinsčina

muči. In zda pogledajte, kako gladko in točno in v odlični slovensčini nam je prevedel te težke stavke. Vsa čast! Vse vas je blamiral. In zda dragi moj pipček, pa nam še enkrat prevedite to besedilo!« Profesor je stopil k prevajalcu in mu vzel s klopi listek, na katerem je imel grdoba napisan slovenski prevod. Pip je umolknil. Strašna tišina je legla na njega in na nas.

Naše kramljanje gre h koncu, in treba bo, da se posloavimo. Vesel bom, če ste se zabavali, in če nihče ne bo hud na mene zaradi kakšne nepremišljene besede! Ne morem pa se poslovit, preden še dveh stvari ne omenim. Prvič to, da je svoj čas v stari Avstriji direktor gimnazije in včasih tudi kakšen starejši profesor nosil ob slavnostnih prilikah uniformo. Črno suknjo z zlatimi portami, koničast klobuk in sablji podoben obsek. Videti so bili kot civilisti pri vojaški paradi. Kot Ziga s cilindrom Kot dekoltirana Koželka.

Drugič to, kako so me pozdravili, ko sem leta 1935 prišel prvič v Zagreb. Šel sem v Šimenčevovo gostilno — Si-meno je bil operni pevec in gostilničar — pa pri mizi nisem nikogar poznal. Starejši gost me je vprašal, odkod sem doma. Povedal sem, da sem iz Kranja. »Aha, dupli Kranjac, iz kranjske dežele in iz Kranja!« Pri tem se je strašno smejal. Tudi razložil mi je, zakaj se smeje. Spomnil se je na neko zgodbo, katero bi tudi jaz rad vam povedal:

Pride Kranjčan k spovedi in pove svoje grehe. Fajmošter sili vanj, naj jih dalje našteva. Ko mu končno ne pa- de več na pamet, pravi: »Kranjčan sem!« Pa mu reče žup-nik:

»No, greh to ravno ni, lepo pa tudi nile!«
Pozdravljeni in hvala za potrpežljivo čitanje!

DOPIS Z DUNAJA

Za tista usta in pismena sporočila o tem, da so moje gledališke in kranjske zgodbe ljudem ugajale, se po tej poti lepo zahvalim. Prav posebno vesel sem bil priznanj g. Betettove, Gostičevih sester in Šimenčevih sestrične. Kar nekaj dopisov s pripombami zadeva, bi tole rad povedal:

Tik pred priobčitvijo kranjskih zgodb sem k prvot-nemu rokopisu mnogo stvari dodal ali jih spremenil. Tudi je po mojem nasvetu in na moj priatek ured-ništvo »TT« celotno stvar skrajšalo. Le spretnosti tov-urednice se moram zahvaliti, da je bilo mogoče večino mojih pismenih želja upoštevati. Nekaj popravkov je pa žal izostalo.

Dva Kranjčana sta me opozorila na to, da takrat ni bilo plinskih cestnih svetilk. Prvi trdi, da so svetile sveče drugi pa, da je gorel petrolej. Gostilničar na Podbrezju se je pisal »za Pavlina, ne za Peterlina«.

Ljube Colnar iz Kranja mi je že pred tedni poslal na Dunaj pismo, katero je vendar objavil tudi »TT« na nje-govo zahtevo. Odgovoril sem mu obirno in prav je, da se omenijo tudi Zigove zasluge. Sicer pa je tako, da ni sem pisal zgodovine mesta, ker so to že drugi uspešni storili. Podal sem le nekaj starih šal, ki naj bi označili takratni čas in grobi, ne pa žaljivo mišljenji kranjskih humor. Če je kdo »snoval« in če je kdo računal s tem da se bo zdravnik s plačanih sedežev umaknil generalu potem omemba tega ni žaljiva. Potomci imajo pogosto manj smisla za šalo, kot so ga imeli tisti, katerih ni več.

Po pomoti je bil pri krajanju izpuščen važen ko-mentar k »pesniškim izbruhom« o Majerjevemu rodu. O Kranjcih je že pesnik trdil, da »po kranjsko se drekuje«. Izostali moj dodatki, ki naj bi razložili v zraku visoko-verze, se takole glasi:

»Le zaradi rime in le zaradi nezlobno mišljene šale so ljudje trdili to, kar ni res. Je to ena najstarejših spoštovanj vrednih rodbin — v čast staremu in novemu Kranju.«

To v pojasnilo in v iskreno opravičilo! Nekdo me pismeno vprašuje, če sem »pri stranki« da so moje zgodbe sprejeli v TT. Podpisal se ni! Mo odgovor: nisem! Njegovih brez ozira na pripadnost ne bi sprejeli, ker jih napisati ne zna!»

Neka ženska, ki v Berlinu živi, se čudi, da so priob-čili mojo omembo Toma Zupana, ker je bil cerkveni do-stojanstvenik. Naj ženski glavi povem, da v Ljubljani prodajajo Gregorčičeve poezije in vzgojstovne knjige škoja Slomska in da je prav tako.

MARJAN RUS

ČRNA SREDA ŠAMPIONA št. 1

NESREČA NIKOLI NE POCIVA, PRAVI PREGOVOR. IN PRED NJO NI VAREN NIHCE, BI LAHKO PRISTAVILI VALERIJ BRUMEL, SVETOVNI ATLET ST. 1, JO JE, NA PRIMER, SKUPIL PRI NA VIDEZ BANALNI NESREČI. TISTO SREDO ZVEČER JE SPREJEL POVABILO PRIJATELJA, DA SEDE NA ZADNJI SEDEŽ NJEGOVEGA MOTOCIKLA. IN MALO KASNEJE SE JE ZGODILO. IZ NEZNANEGA VZROKA JE VOZNIK ZA TRENUTEK IZGUBIL OBLAST NAD VOZILOM, KI SE JE PREVRNILA TAKO NESREČNO, DA JE BRUMLOVA DESNA NOGA OSTALA POD NJIM - DVAKRAT ZLOMLJENA NAD KOLENOM IN SKORAJDA ZMEČKANA V GLEZNU.

Kot povsod po svetu so tudi v Moskvi zatuli sirene rešilnega avtomobila. Šampiona so prepeljali na Inštitut Sklifosovskega in ga po temeljitih pregledih operirali. Baje so nekaj časa celo razmišljali, da bi Valeriju amputirali desno nogo, vendar pa so seveda prej pretehtali vse druge možnosti ter se nazadnje le odločili za operacijo, ki jo je izvedel profesor Kuševski. Kot piše tuji tisk, je operacija sicer uspeša, možnosti, da bi Brumel še kdaj lahko nadaljeval športno pot, pa niso velike. (Pariski L'Equipe na primer meni, da jih ni več kot za en odstotek). Preveč pesimistične kot tudi pretirano optimistične napovedi, pa je treba jemati z rezervno. Ves športni svet vsekakor upa, da bo sve-

točni rekorder popolnoma ozdravel, zdravljenje samo pa bo pokazalo, v kolikšni meri so bili ti upi realni.

Svetovni rekorder v skoku v višino Valerij Brumel je nedvomno sovjetski športnik št. 1. Sploh si je težko zamisliti popularnejšo športno osebnost. Človek pa lahko prav oeni njegovo priljubljenost šele tedaj, če ji je bil priča na kraju samem, torej v SZ ali, še natančneje, v Moskvi.

Bilo je pred dobrima dvema letoma, julija 1963 med petim dvobojem atletskih reprezentanc SZ in ZDA na Leninovem stadionu v Moskvi. Drugi dan tekmovanja se je na tribuni zbralo kakih 75.000 ljudi, ki so se veselili ponovnega uspeha sovj-

ske reprezentance v skupnem seštevju moškega in ženskega dvoboja, predvsem pa so bili radovedni, kako se bo ta dan odrezal »njihov« Brumel, ki je imel navado prav na največjih tekmovanjih dosegati nove svetovne rekorde. Zato ni pretirano, če trdim, da je bil precejšen del celotne pozornosti občinstva tisti dan osredotočen prav na tega stasitega skakalca v višino.

Vsak poskus Valerija Brumla je na dolgo in na široko napovedal uradni napovedovalec, ki pri tem niti enkrat ni pozabil omeniti, da je svetovni rekorder »Moskvič«, kar je Moskovčanom na tribunah še posebno laskalo in jih seveda spodbujalo k navijanju. Opaziti pa je bilo, da gledalci poklanjali svojo naklonjenost Brumu — šampionu in

Brumu — borcu, medtem ko so Brumla — zabušantac pripravljali tudi izžvižgati. To se je pokazalo prav na tem tekmovanju. Ko Valeriju prvi skok na višini 215 cm (to ni tako nizko!) ni uspel, so se iz občinstva zaslišali žvižgi. Seveda pa si je znal Brumel brž zatem spet pridobiti naklonjenost publike. Ne samo, da je tisti dan preskočil 215 cm, tudi z 218 in 223 cm ni imel večjih težav.

Prav slavnostno vzušje pa je zavladalo v velikem ovalu, ko so letvico dvignili na višino novega svetovnega rekorda — 228 cm.

Prva poskusa Brumu nista uspela. Ne glede na to so ga Moskovčani kar naprej spodbujali (med skokom je seveda vladala popolna tišina), in Brumel se jim je nazadnje oddolžil. Odločno se je zagnal po zaletišču, se — kakor samo on zna — z najočnejšo spretnostjo in milimetrsko natančnostjo pognal v višino in, ne da bi se dotaknil letvice, pristal na doskočišču. Semo tako si namreč pojasnilo izredno tehniko, ki si jo je Brumel pridobil v vztrajni vaji. Skromnost in redkobesednost, ki je kdaj pa kdaj celo (neprijetno) presenečala novinarje, sta njegovi nadaljnji lastnosti. Izrazito vesele ga je bilo mogoče videti le v poredku. Zelo razigran je bil na primer po tistem uspešnem skoku julija 1963 v Moskvi, ko je v podzemskih hodnikih Leninovega stadiona v družbi svoje plavalase soproge brez oklevanja odgovarjal na še tako »spor-na« novinarska vprašanja.

Živimo zatorej v upanju, da o Brumuovi športni poti še ni treba pisati v preteklem času. Spomniti se namreč velja, da so tudi mnogi drugi šampioni kljub zelo pesimističnim napovedim zmogli dovolj moči in so tudi po najhujših poškodbah lahko še nadaljevali svojo športno pot. Tak izrazit primer je francoski skakalec s palico Sillon, v to vrsto pa sodi tudi največji Brumlov ameriški tekmeč John Thomas, ki si je leta 1959 poškodoval nogo (pri vstopanju v dvigalo), čeprav je seveda na dani, da črtna poškodba zdaleč ni bila tako huda v primerjavi z Brumlovo.

Le hlabro, zatorej, Valerij, tudi Jugoslovani, med katerimi si bil zmeraj dobrodošel gost, ti želijo čim hitreje in čim popolneje okrevanje!

Ob veliki popularnosti tega sovjetskega atleta po vsem svetu (Brumel je tekmoval malodane

v vseh deželah) ne preseneča veliko sočustvovanje, ki ga je šampion deležen v tem hudem času. Brzjavk z željami za skorajšnje okrevanje je toliko, da jih je težko vse prebere, pa tudi tisk mu posveča izredno pozornost. Še zlasti veliko pišejo o njem Francozi, saj je samo tri dni pred nesrečo tekmoval na dvoboju SZ: Francija v Parizu in z 215 cm zabeležil eno svojih »bovnežnih« zmag.

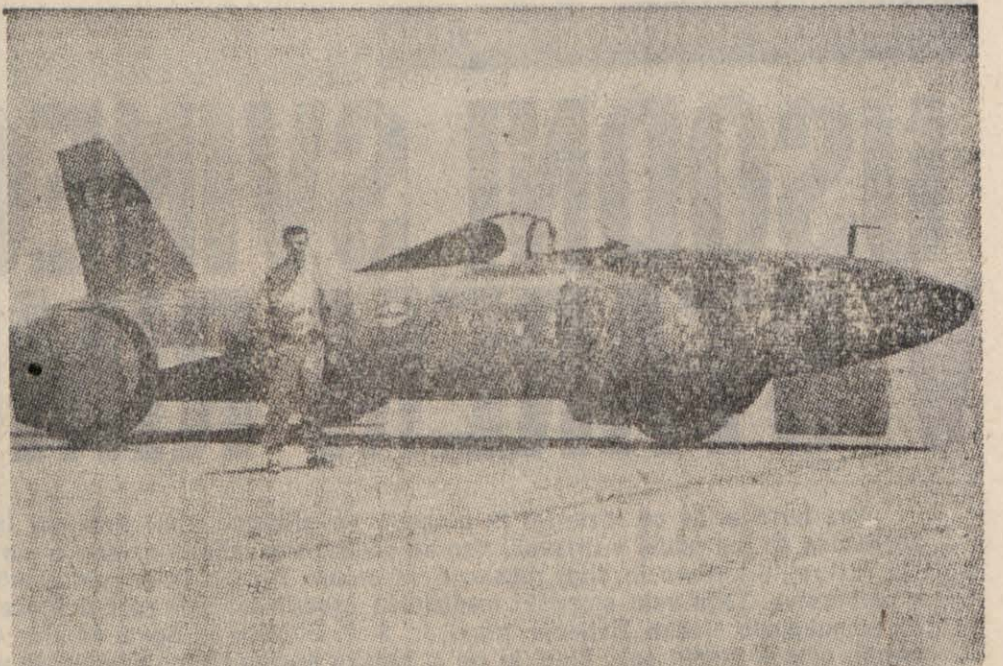
Na drugi strani pa sovjetski tisk šampionove nesreče (razumljivo) ne obesa na veliki zvon. »Sovjetski športa šele v številki od 9. okt. v obliki pogovora s Korobkovom seznanja bralce o neozgodni in hkrati tudi piše o uspehi operaciji, po kateri niti zdravilni niti Brumel sam ne skrivajo optimizma.

Kakorkoli že, če bo za ozdravljenje odločilna volja, tedaj bo svetovni rekorder še tekmoval. Volje temu 195 cm visokemu in kakih 79 kg težkemu atletu nikdar ni manjkalo. Samo tako si namreč pojasnilo izredno tehniko, ki si jo je Brumel pridobil v vztrajni vaji. Skromnost in redkobesednost, ki je kdaj pa kdaj celo (neprijetno) presenečala novinarje, sta njegovi nadaljnji lastnosti. Izrazito vesele ga je bilo mogoče videti le v poredku. Zelo razigran je bil na primer po tistem uspešnem skoku julija 1963 v Moskvi, ko je v podzemskih hodnikih Leninovega stadiona v družbi svoje plavalase soproge brez oklevanja odgovarjal na še tako »spor-na« novinarska vprašanja.

Živimo zatorej v upanju, da o Brumuovi športni poti še ni treba pisati v preteklem času. Spomniti se namreč velja, da so tudi mnogi drugi šampioni kljub zelo pesimističnim napovedim zmogli dovolj moči in so tudi po najhujših poškodbah lahko še nadaljevali svojo športno pot. Tak izrazit primer je francoski skakalec s palico Sillon, v to vrsto pa sodi tudi največji Brumlov ameriški tekmeč John Thomas, ki si je leta 1959 poškodoval nogo (pri vstopanju v dvigalo), čeprav je seveda na dani, da črtna poškodba zdaleč ni bila tako huda v primerjavi z Brumlovo.

Le hlabro, zatorej, Valerij, tudi Jugoslovani, med katerimi si bil zmeraj dobrodošel gost, ti želijo čim hitreje in čim popolneje okrevanje!

E. BERGANT

Craig Breedlove in njegov Spirit of America iz leta 1964

Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25 raket,« je samozavestno dejal Walter Arfons, brat Arta

Arfonsa. Slano jezero pri Bonneville v ameriški zvezni državi Utah — po letu 1911 prizorišče skoraj vseh pomembnejših avtomobilskih in motociklističnih hitrostnih rekordov — je te dni spet sredi pozornosti. Lov za hitrostnimi rekordi s kopenskimi vozili se je namreč spet razmahnil z vso močjo. Američana Craig Breedlove in Bob Tatroel, opremljena z voziloma na raketni in turboreakcijski pogon, nameravata doseči hitrost več ko 1000 km na uro in vreči s prestola rojaka Arta Arfonsa, ki si je oktobra lani na istem tekmovališču s hitrostjo 875.690 km/h pridobil častni naslov »najhitrejšega človeka na kolesih«.

»Upam, da bomo dosegli 1280 km/h, ko bomo aktivirali vseh 25

PO ČEM JE STARA SLAVA

Na cesti v bližini Londona je fotograf ujel »maskirani«
novi rolls-royce. Hitrost 210 km/h.

Rolls-Royce bo spet kralj! Med avtomobili...

Znamenita tovarna iz Crewa pri Manchesteru sicer že dolga leta živi od reakcijskih motorjev za letala, pa si vendarle želi povrniti prvenstvo svojim avtomobilom, ki se še vedno zde najbolj očitno znamenje njenega renomeja.

In čeprav je rolls-royce (avtomobil seveda) še tudi danes znamenje prominentnosti ali blaginje njegovega lastnika, pa se vedno pogostejše sprašujejo, če so rolls-royci res tako dobri kot so dragi. Tudi druge tovarne namreč izdelujejo razkošne limuzine, ki so prav tako neslišne, morda celo udobnejše in se od »angležev«
razlikujejo samo po tem, da imajo manj konservativno obliko. Pomisleke o rolls-royceju je najboljše moč razbrati iz ankete ameriške avtomobilске revije »Car and Driver«, ki je poleti objavila teste in mnenja o najdražjih osebnih avtomobilih: Rolls-Roycevo vozilo »silver cloud«
je šele na četrtem mestu, pred njim sta Cadillac in Lincoln Continental, na prvem mestu pa je mercedes 600 z naslovom »najboljši avto na svetu«.

»Der Spiegel«
v svoji zadnji številki že sirga korenček, češ pred dvema letoma, ko je rolls-roycevec direktor za izvoz videl prvi mercedes 600, je izjavil: »Ne bojimo se konkurence. Nasprotno: celo prepričani smo, da bo mercedes poživljal zanimanje za najbolj razkošne avtomobile in bomo pri tem še mi lahko pobrali kakšno drobtinico.«
Toda odkar je na svetu 624 metra dolga kočija iz Untertürkheima, se zdi, da pri Rolls-Royceu več nimajo mirnega spanja.

Da bi si spet pridobili stari sijaj, rolls-roycevi inženirji že od rojstva »ekstra dolgega«
mercedesa naprej potihem pripravljajo izboljšave svojih avtomobilov. V ta namen je tovarna dala mnogo več denarja, kot ga je bila pripravljena dati za razvoj kdajkoli v 59 letih, odkar je bila ustanovljena.

Rezultat teh prizadevanj so prejšnji teden slavnostno predstavili v pariškem Bois de Boulogne: gre za naslednika znamenitega silver clouda (srebrnega oblaka), ki mu je ime srebrna senca, ter za Bentleya T, ki je nasledil Bentleya S.

»Se nikoli prej nismo pri novih modelih avtomobilov napravili tako radikalnih tehničnih sprememb,«
se je pohvalil zastopnik tovarne iz Crewa. Najbolj konservativni proizvajalec med že tako starokopitimi angleškimi tovarnami avtomobilov je pri novih vozilih oblikoval karoserijo, ki se sama nosi. Nekdanja šasija je pozabljena. Čeprav je novi rolls-royce za spoznanje manjši od starega, imajo v njem potniki več prostora in zunanja oblika je mnogo modernejša. Voznik ima tudi boljši pregled.

Vsega novega pa še daleč ni videti samo navzven: Namesto starožitne toge zadnje osi in bobnastih zavor ima novi rolls-royce moderno izvedeno zadnjo os, vsa kolesa so občasno neodvisno drugo od drugega, lega avtomobila se avtomatično izenaka s posebnimi avtomatičnimi hidravličnimi napravami, na vseh kolesih so ploščne zavore in za varnost skrbi kar trije zavorni hidravlični sistemi.

Novi rolls-royce ima od starega pravzaprav samo še motor. Gre za stroj z osemimi valji. Tovarna že po tradiciji ni-

koli ne pove, koliko moči ima motor, pa tudi o največji hitrosti ne govore. Kljub temu pravijo, da je imel silver cloud 243 KM in konico pri 180 km na uro.

Doslej si pri rolls-roycu niso delali skrbi zaradi največje hitrosti ali moderne karoserije. Vsa njihova prizadevanja so bila namenjena tehnični popolnosti vozila. Tako traja pri Cadillacu končna montaža in kontrola 4 ure, pri rolls-roycu pa je trajala dva tedna.

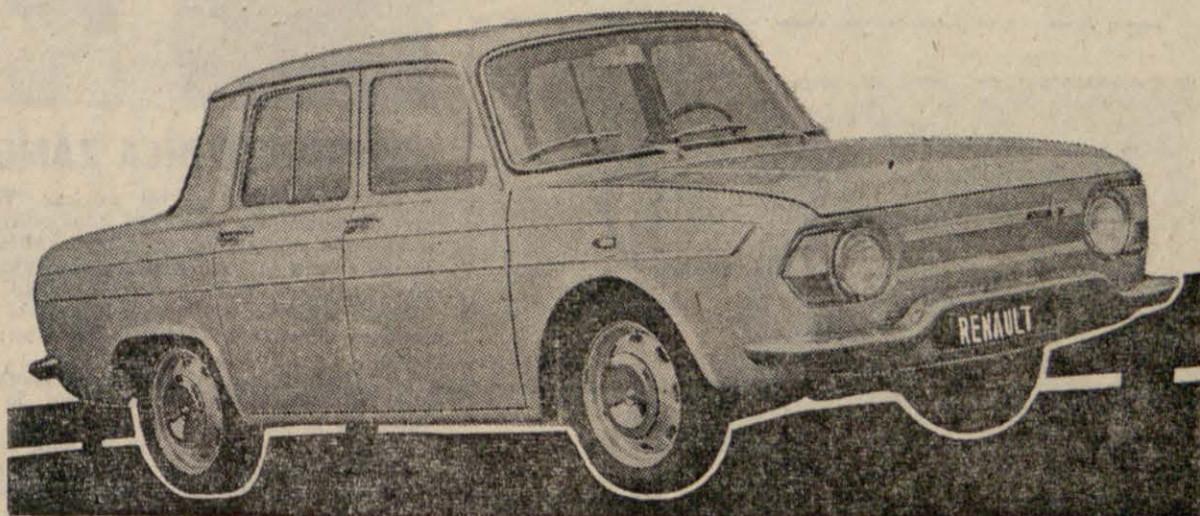
Ze na pol pravičnica popolnost rolls-royceve — od tiste zgodbe naprej, ko niso hoteli sprejeti denarja za popravilo zadnje osi, češ pri rolls-roycu se le-ta ne more zlomiti — je bila za kupce vabljiva do pred dvema letoma. Dotlej so prodali 45.000 vozil — cena med 20 tisoč in 34 tisoč dolarji. Takrat pa je prodaja nenadoma upadla. Leta 1962 so prodali samo še 1800 vozil za razliko od 2400 prejšnjega leta. Kupci očitno niso več toliko marali za zastarelo zasnovo vozila, pa čeprav se v tovarni na hitro zamenjali dva žarometna štiri. Ko se je na tržišču pojavil še mercedes 600, je rolls-royce začel še bolj izgubljati kupce.

Rolls-royce naj bi sedaj spet dobi stari sijaj. Kjer so stari »oblake«
izpodrinili, naj bi se nova »senca«
spet uveljavila. Novi rolls-royce je lažji od starega in zato za 5 kilometrov hitrejši od mercedesa 600 in doseže 210 km na uro. Ta ko zelo nov naj bi bil, da so inženirji celo znižali in razširili znameniti hladilnik, ki naj bi mu bilo — po »Daily Mirrorju«
— tako kot »Nelsonovemu spomeniku«
in kronskega dragulja zagotovljeno trdno mesto v britanskem življenju. Pa so stari hladilnik vendarle spremenili...

NAJNOVEJŠI RENAULTOV

MODEL

R-10-MAJOR

1108 ccm, 50 KM, 135 km/h, 7 l/100 km

ODLIČEN POSPESEK — UDOBNA VOZnja — 4 SINHRONIZIRANE PRESTAVE — 4 VRATA — DISKASTE ZAVORE — MAJHNA PORABA BENCINA

samo 1.183 USA dolarjev ali 4.732 DM
in v ostalih konvertibilnih valutah
ter 877.000 din za carino in ostale stroške

DOBAVA V 4 DNEH PO PREDLOŽITVI POTRDILO O VPLACILU DEVIZ NA NAS
DEVIZNI RACUN COSMOS NARODNA BANKA V LJUBLJANI 502-618351-250-493

STALNO NA ZALOGI
TUDI ZNANI R-4-L IN R-4-FURGONET

ZAHTEVAJTE PONUDBO PRI GENERALNEM ZASTOPNIKU

COSMOS

LJUBLJANA, CELOVSKA 34, TEL. 313-14.

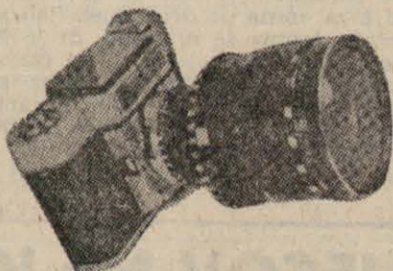
FOTOGRAFIJA

NOVI SOVJETSKI FOTOAPARATI

Cenenost že dolgo ni več glavni razlog, ko se odločimo za nakup sovjetskega fotografskega aparata ali filmske kamere. Geslo, da za »ta denar kaj boljšega ni mogoče dobiti na svetu«, dobiva vse večji poudarek na »boljšem«. Celo ocenjevalci z zahoda priznavajo, da so objektivni odlični, mehanični deli pa neobčutljivi, saj so se »sovjetski konstruktorji potrudili izdelati kamere, ki odlično delujejo tudi v najtežjih okoliščinah v polarnih krajih in v prašni stepi.«
Tako je mogoče sovjetskim kameram, »trdi dunajski časniki«
Die Presse, »brez zadrege odpustiti, da jim manjka zunanji blisč«.

Posnetka klasične leice in medvojne contaxa »zorkij«
in »kijev«, kot smo ju navajeni iz naših trgovin, že zdaleč nista več najmodernejši sovjetski kameri. Letošnjo jesen se je na tržišču pojavila zrcalno-refleksna kamera »zenit«, ki ima trdno vgrajeno prizmo in zaklop s časi med 1/10 do 1/500 sekunde. Za kamero izdelujejo objektivne z goriščnimi razdaljami od 37 do 300 mm pa še dva teleobjektiva z

zrcali, ki imata goriščni razdalji 500 in 1000 mm. Pri »zenitu 4«
je mogoče zamenjati iskalo, ima vgrajen svetlomer, katerega skala se zrcali v iskalo, in centralni zaklop z najkrajšo osvetlitvijo 1/500 se-

kunde. Novi »zenit 6«
ima enako ohišje kot opisana kamera, objektiv pa je Zoom in mu je mogoče brez stopenj spreminjati goriščno razdaljo med 37 in 80 milimetri.

Novi »zorkij 10«
ima zelo moderno

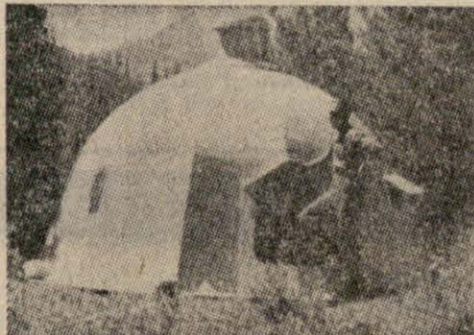
ohišje, ki ni več podobno leici, objektiv pa ni mogoče menjavati. Zato pa ima kamera vgrajeno avtomatiko za pravilno osvetlitev. Da ima daljinomer, se razume že samo po sebi. »Zorkij 11«
je enak, ni pa daljinomera.

Novi »kijev IV«
ne taji sorodstva s contaxom. Oblika je sicer ostala nespremenjena, tudi zaklop je še vedno kovinska roleta, nova pa je sinhronizacija in na novo so izračunani objektivni.

Zelo dobre se zde kamera za plastično fotografijo »sputnik«
(format posameznega negativ je 6 x 6 cm), kamera za panorame FT 2 (slikovni kot je 120 stopinj, format pa 24 x 110 mm in zanj uporabljamo normalen maloslikovni film) in pa zrcalno-refleksni fotografski aparat na 16 mm film »narcise«.

Tudi osemmilimetrska snemalna kamera »kvarc 3«
je odlična. Opremljena je s polavtomatskim sistemom za osvetlitev in z objektivom, ki ga je mogoče menjavati (1:2,4/9 do 36 mm).

UMETNE SNOVI

ESKIMSKI VIKEND

Za vikend hišico ima pa kar iglu! Toda na daljnem severu Eskimi še ne vedo za dvainštrideseturni delavnik pa tudi iglujev ne uporabljajo za vikend. Za ljudi iz velenest pa so iglu za vikend izdelali iz umetne snovi. V njem lahko prenoči več kot deset ljudi.

Dva moža ga postavita v enem dopoldnevu, saj je potrebno le sestaviti 12 enakih plošč, ki so oblikovane kot izseki krogle. Na nekaterih je odprtina za okno, na eni pa vrata. Na vrhu igluja, ki je zelo stabilen in močan, postavimo posebno ventilacijsko napravo. Temelj ni potreben. Če nimaš časa izravnavati svet, potem lahko stranske stene na spodnjem koncu kar obložiš s kamenjem. Za bolj zahtevne letovišče pa izdelujejo tudi posebno dno iz umetne snovi, ki dobro izolira pred vlago in mrazom. Mogoče je postaviti tudi vmesne stene.

Tovarna iz ZDA, ki je patentirala iglu, ga izdeluje iz rumene prosjane umetne snovi, mogoče pa ga je naročiti tudi v različnih drugih barvah.

MEDICINA

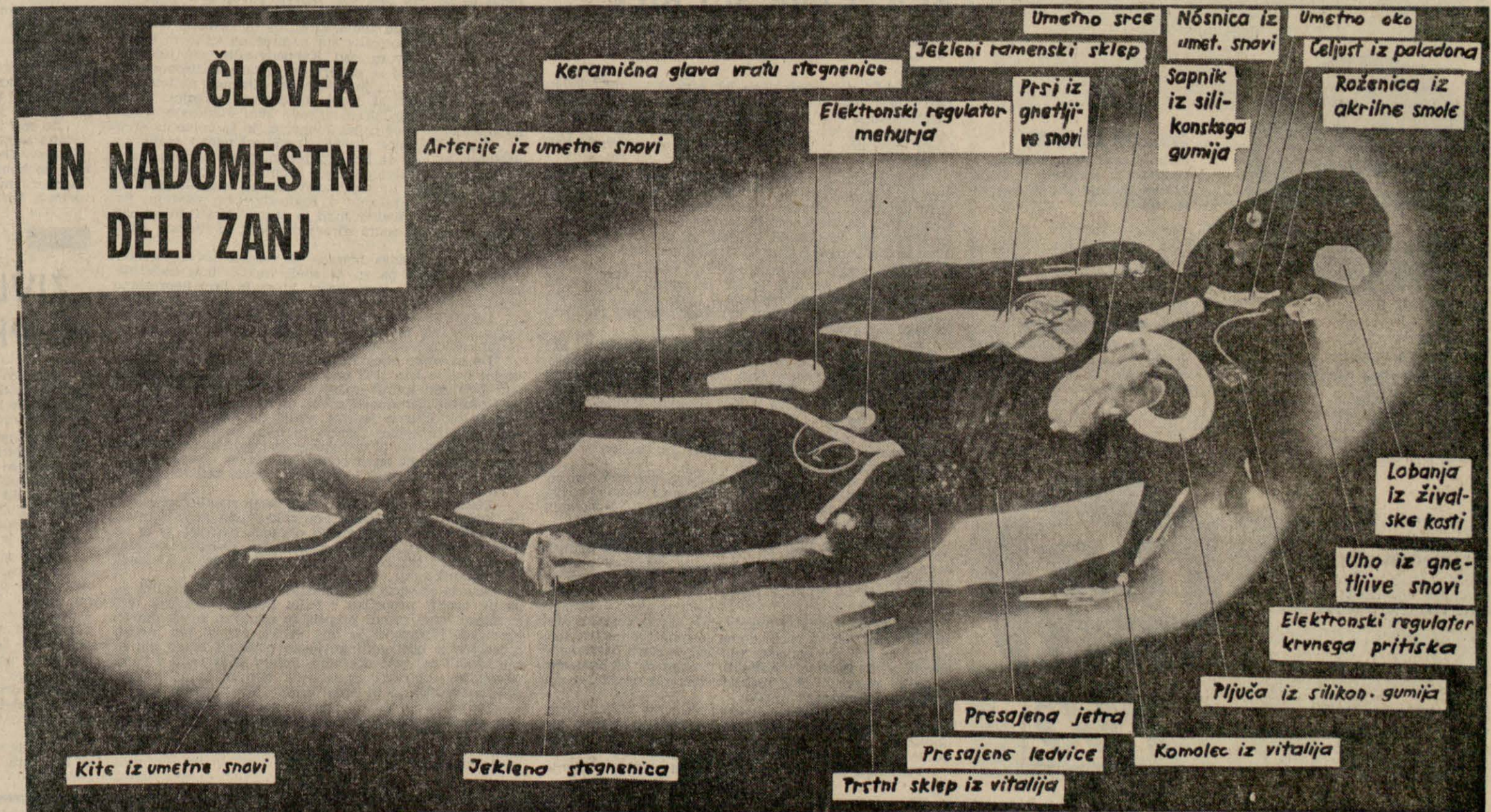
NEUMRLJIVI ČLOVEK PRIHODNOSTI

● SEDANJOST: Zdravniki že znajo »napraviti«
človeka po meri: hormone in injekcije in operacije omogočijo, da pritiskavci zrastejo in da se velikani zmanjšajo. Zamenjujejo bolne dele našega telesa z zdravimi organi drugih ljudi. Žile in kite nadomestijo z umetnimi snovmi. Namesto kostnih sklepov je moč »vgraditi«
jeklene tečaje. Srce, ki je prenehalo biti, začne po električnih sokih in z vgrajenim elektronskim daljcem ritma ponovno utripati.

● PRIHODNOST: Zdravniki bodo bolno srce zamenjali z mehanično črpalko. Znanje in sposobnost mrtvih genijev bodo lahko presadili v glave živčevih bedakov. Ze vnaprej bo mogoče določiti, ali bo spočet otrok deklica ali fantek. Zna li bodo izpreminjati človekov značaj — slabici bodo postali heroji. Utrujenim možem bodo znali vrniti mladeniško moč.

● VPRAŠANJE: Na sliki je upodobljeno žensko telo — malodane umetni človek: Narisani so vsi deli telesa, ki jih je ali pa jih bo kmalu moč zamenjati — med njimi so vsi za življenje nujno potrebni organi. Napredek medicinske znanosti in njene neslutene možnosti v prihodnosti zastavlja vprašanje: Ali je iz »rezervnih delov«
sestavljeno telo sploh še človek?

ČLOVEK IN NADOMESTNI DELI ZANJ

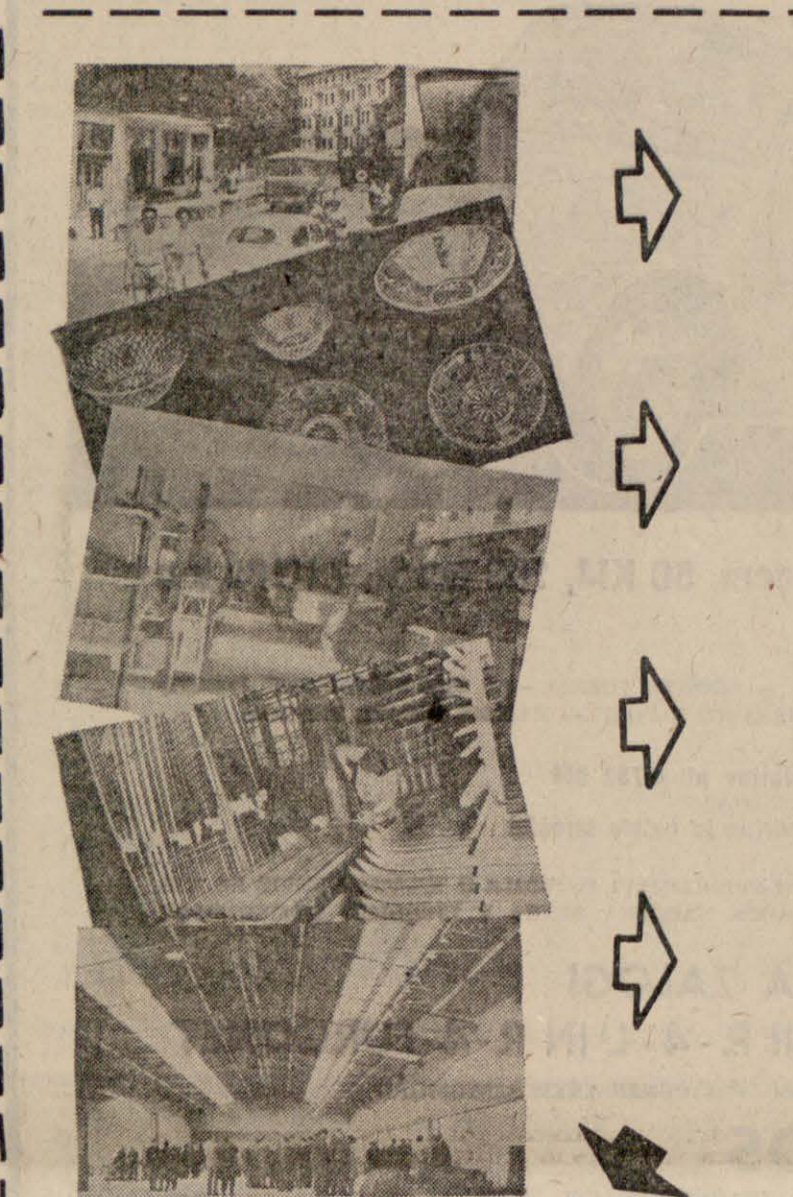

IADRO

mišje šani vafel

sloboda

OSIJEK

PODJETJA!
ODLOČITE SE ZA
PREPROSTO
REŠITEV
Vaša sporočila
potrošnikom in
poslovnim prijateljem
najučinkoviteje
posredujejo
OGLASI V
TEDENSKI TRIBUNI

V novi
številki
Tovariša

GALEBI V ČRNH OBLEKAH
 Dubrovniški mladeniči so po
 vzgledu italijanskih »papagalov«
 osnovali družino, ki je za
 čedne denarje med sezono »za-
 bavala« tuje turiste.

S TOVARIŠEM NA IZLET
 tokrat v jesenski Volčji potok
 in njegov arboretum. Čudovite
 barve Vam bodo poplale trud.

CISTA RESNICA
 V nekaj nadaljevanjih bomo
 objavili spornice popularne
 pevke Catherine Valente. Začetek
 že v tej številki!

to
va
riš

PRELEPA JE BILA ZAME

Luciano Lutring je bil mlekar. Vsek dan je tehtal sir in polnil steklenice z mlekom v očetovi prodajalni v Milanu. In kadar mu je zmanjkovalo denarja, je vozil še taksi. Tako si je celo lahko čez teden privoščil izlet v Rimini, da bi občudoval športne avtomobile in lepa dekleta.

V Riminiju se je zaljubil v rjavolaso plesalko Elso Pacini in tako rad jo je imel, da je šel z njo v tujino. Potem sta se poročila. Ponosen je bil na lepo ženo, pri tem pa zaskrbljen, da si je ne bo mogel dolgo obdržati. Kmalu po poroki se ji je zagledal v črne oči in dejal: »Prelepa si za mlekarja.« Odločil se je, da s tako lepo ženo ne more več biti mlekar, ampak da bo postal gangster.

Začetnik med lopovi ni dobro uspeval. Kmalu je bil zaradi drobnih tatvin obsojen in do leta 1959 je sedel v zaporu San Vittore. Tam se je za novi poklic bolje izobrazil. Komaj je prišel na prostost, že se je izkazal dobrega učenca svojih jetniških tovarišev. Policija ga je sumila, da ima na vesti nekaj velikih vlovov in na njegovo ime so izdali tirnico. Toda pravici se je spretno izmikal.

V podzemlju so kmalu začeli soditi, da je Luciano »nadobuden« mladenič. Dlje pa tudi med gangsterji dolgo časa ni prišel. Se vedno so menili, da ni vreden posebne primka. Tako je bilo do poletja 1964, ko ga je policija zasledila v stanovanju neke Milančanke. Obkolili so hišo, našli pa so le »nedolžno« dekle. Luciano je spet pobegnil. Toda ko so preiskali stanovanje, so policisti našli črno škaflo za violino in v njej brzoostrelko (na sliki). Orožje je bilo popolnoma novo in očitno ga Luciano še ni uporabljal. Toda zaradi »violine« je Luciano postal »slaven«: na naslovnih straneh časopisov so objavili njegovo sliko z velikim naslovom »Solist na brzoostrelko«.

Pri vsem tem pa je Elsa le redko videla svojega slavnega moža. Ves čas je moral bežati pred policijo. Ko je septembra spet organiziral večji vlov, ga je policija presenetila, in komaj je ušel. Počasi so mu postala v Italiji tla prevročila. Pobegnil je v Francijo in začel znova. Znan je postal pod imenom »Emile«, toda ko je hudo ranil policista, mu je podzemlje obrnilo hrbet. Ko si je hotel ponovno priboriti »staro slavo«, je policija presenetila pri delu. Skupaj s »kolegic« je šel uspel doseči simco in pritisniti na pospeševalnik. Policija jim je bila za petami. Začela se je divja jaga in čez nekaj kilometrov je policija simci zaprla pot. Gangsterji so skočili iz avtomobila. Lucianova sodelavca sta dvignila roke, Lutring pa je stekel. Policista, ki mu je hotel zapreti pot, je ranil z brzoostrelko.

BOLEČINE SO BILE VEČNI SOPOTNIK

Največji del prvih dveh let zakona — med letom 1953 in 1955 — je John Kennedy prebil v bolniški postelji. Vsa naslednja leta je trpel zaradi hudih bolečin. Največ težav je imel s hrbtom. Potem ko so mu jeseni 1954 operirali hrbtnico in ledvični sistem, so se zdravniki bali najhujšega.

Zmanjšana zmogljivost nadobistne žleze, zaradi katere je tudi bolehal, pa je bila vzrok, da so se začele širiti govorice o slabem zdravstvenem stanju senatorja Kennedyja. Še preden so ga imenovali za predsedniškega kandidata, so politiki šušljali, ali bo zaradi šibkega zdravja sploh mogel opravljati naporno funkcijo.

Zaradi vsega tega smo ves čas, odkar je Kennedy postal senator, skrivali, kadar je moral v bolnišnico. Izjema so bile edine operacije v letih 1954 in 1955. Zamolčali smo vsak obisk pri zdravniku, pa naj je šlo za še tako neznatne bolezni.

Ko je nekoč ležal v bostonski bolnišnici, je bil prijavljen kot »Mr. K.« Seveda pa je njegovo ime ostalo neznano samo do tistega dne, ko mu je brat Teddy privlekel v bolnišnico posebno žimnico z vgrajenimi oporami za hrbet, pa so ga v avli spoznali bolniki, ki so čakali na pregled.

Kennedy ni nameraval skrivati dejstev v zvezi s svojo boleznijo nadobistnice, zahteval pa je, da o tem korektno poročajo. Izogibal se je besede »Addisonova bolezen«, pa čeprav mu omenjena bolezen v ničemer ni zmanjšala življenjske sile. Toda laikom se je zdelo grozljivo, če samo imajo bolezen.

Še preden so odkrili in začeli za zdravljenje uporabljati ledvične hormone, so imeli bolniki zaradi Addisonove bolezni težave, ki jih Kennedy sploh ni poznal: otekle bezgavke, umazano rjavo barvo kože, vse večjo slabokrvnost in končno razpadanje, ki je povzročilo smrt.

Ker je bil Kennedy vedno rjav, saj je pogosto obiskoval Palm Beach, pa še doma je imel kremenovo luč, ga je neki sumnjiv reporter vprašal, če rjava barva kože morda ni le znamenje bolezni. V odgovor je Kennedy, ki je bil ponavadi zelo zadržan, pokazal novinarju del telesa, ki ga sonce ni ožgalo.

Namesto Addisonove bolezni je svoje težave označeval kot »insuficienco« ali »zmanjšano zmogljivost« nadobistnice, ki sta jo povzročili mrzlica in pa napori, ko so mu v vojni potopili ladjo.

Prav tako ni maral povedati, da je njegovo življenje

Takrat pa so tudi gangsterja zadeli. Le s težavo se je vlek naprej.

Uspešno mu je sicer še ugrabit nov avtomobil, toda že v prvem ovinku se je zaletel v policijsko vozilo. Spet je peš pobegnil. Toda v temni ulici je omedlel. Tam so ga našli policaji.

Sedaj je Luciano Lutring v francoskem preiskovalnem zaporu. »Emile« ali »Solist na brzoostrelko« ima dovolj časa za premišljevanje, ali Elsi, ki je bila za mlekarja prelepa, bolj pristojna propadli gangster.

PARIZ

ŠTUDENTI IN ŠUDENTKE! V BOJ PROTI VARUHOV MORALE!

Ze ves teden se študenti iz Antonyja, univerzitetnega mesteca blizu Pariza, na vse mogoče načine borijo proti upravi, ki je sklenila nekoliko omejit moške obiske v ženskem oddelku. Zadnje dni so študenti začeli gladovno stavko, ki pa ni naletela na ugoden odziv pri univerzitetni upravi. Da bi bila mera polna, so se nekega jutra prikazali zidariji in začeli polagati zidake za novo vratarnico, iz katere bi »zmaj« lahko nadzorovali, kdo vse obiskuje študentke in predvsem kdaj. Da bi zavrla gradbeno dela, so tako študenti kakor tudi študentke že v zgodnjih jutranjih urah zasedli gradbeni prostor, postavili mize, mizice in stole, posedli in »študirali« gradivo. Reči je treba, da jim je toplo jesensko vreme blagotono omogočilo študijsko posedanost na prostem. A če je bilo naklonjeno vreme, uprava prav gotovo ni bila. V nočnih urah, ko so študenti mirno spali, so moški oddelki potihoma obstopili policisti in tako zaprli pot do bodoče vratarnice. Za vsak primer so s kordonom ob-

KOMUNALNA BANKA LJUBLJANA

NAGRADNO ŽREBANJE

NAGRAD: ZA 200.000 DINARJEV:
 1 FIAT ZASTAVA 1300, 1 FIAT ZASTAVA 750, 1 ROČNA MOTORNA KOSILNICA, 12 GARNITUR JEDILNEGA PRIBORA, 10 NAGRAD PO 30.000 DINARJEV ZA NAKUP POHISTVA PO IZBIRI.

ZA 50.000 DINARJEV:
 1 HLADILNIK, 1 PRAJNI STROJ, 5 MIKSERJEV, 5 SESALCEV ZA PRAH, 10 GRAMOFONOV, 3 FILMSKE KAMERE.

PANORAMA

dalj tudi neobsežno gradbišče, da so zidariji končno lahko v miru polagali opeke. Kljub policiji pa so študenti in študentke sklicali pravo pravcato zborovanje, ki so ga končali z demonstracijo. Zvrstili so se v dolg sprevod, ki je v lepem vojaškem slogu krenil po stazah univerzitetnega mesteca. Pa ni šlo za tiho demonstracijo, ravno nasprotno: glasno in enoglasno so psovali policijo, vse sedanje in bodoče vratarje, ki naj bi pazili na deklisko čast, najsočnejše psovice pa so letele na naslov članov univerzitetne uprave. Da bi bila mera polna, so študentke nosile napise, ki jim je botroval nič hudega sluteči in že davno pokojni Mohamed: »Če študenti ne bodo mogli k nam, bomo me šle k njima«. Takšnega obrata v dogodkih ni pričakovala niti na vse pripravljena uprava, ki bo zdaj morala zgraditi vratarnico tudi pred moškim oddelkom.

LONDON

AMPUTIRALI SO 34 ZDRAVIH NOG

Na belih haljah se pogosto pokažejo kaj grdi madeži. Dokaz za to so številni škandali v bolnišnicah, ko se je izkazalo, da so kirurgi operirali z instrumenti, ki so bili vse prej kot pa sterili. Ni bilo malo tudi takih, ki so odklonili operacijo prav zato, ker so dobro vedeli, kako strežno osebo malomarno opravlja svoje dolžnosti na področju, ki bi mu lažje rekli preprosto čistota. Zai pa se malomarnost ni ustavila samo pri razkuževanju prostorov in instrumentov, kar je odkrito povedal doktor Burnette, ko je priznal, da so morale bolnišnice in klinike izplačati približno deset milijard v našem denarju za odškodnine prizadetim pacientom. Polovico te vsote so izplačale razne zavarovalnice, kjer se zdravniki zavarujejo pred nepredvidenim v svojem poklicu, drugo polovico pa država iz posebnih fondov v zdravstvenih ustanovah.

Večji del te ogromne vsote odpade na odškodnine, ki so jih morali izplačati za to, ker so amputirali napačne ude: leta 1964 so kirurgi odrezali 34 zdravih nog zaradi pomote. Ni bilo malo takih, ki so jih položili na mizo, ker so se preprosto zmotili v imenih pacientov, transfuzij z napačno krvno skupino je bilo več, kot bi si lahko sploh mislili, kot je dejal doktor Burnette, da o pincetah in drugih instrumentih, ki so jih pozabili v drobno bolnikov, sploh ne govorimo.

FRASCATI

PREVARE Z ANTIBLASTOM NA TEKOČEM TRAKU

Ze dalj časa je policija nadzorovala »zmanjšeno delovanje« Enza Maccaferrija in njegovega svaka Elia Giannija, ki sta prodajala sredstvo proti raku številnim odjemalcem širom po Italiji. Ko so končno zbrali potrebne dokaze, so policisti vdrl v nekdanji hlev, ki je rabil goljufoma za laboratorij. Plen ni razočaral, saj so zaplenili zajeten sodeček čudežnega zdravila. Čudežno pa zdravilo res ni bilo, saj je preiskava pokazala, da gre le za ekstrakt kurjih jeter v mesni juhi, kar sta lopovska brata prodajala v ličnih ampulah nesrečnim bolnikom in si tako polnila žepa z denarjem lahkovernežev. Vendar pa — čudež je! Zdravniki so namreč presenečeni, da zdravilo ni pomorilo tiste, ki so ga jemali. Do zdaj so ugotovili samo en smrten primer, ko je v Anconi neka žena umrla po dveh injekcijah »antiblasta«, čeprav še ni jasno, če je bilo krivo zdravilo ali bolezen, ki je razjedala nesrečnico. Maccaferri je sicer star znanec policije, ki se je z njim ukvarjala že leta 1952 v Torinu, kjer je prodajal tako imenovani »antitercen« — boja čudežno zdravilo proti raku — in nekaj ka-

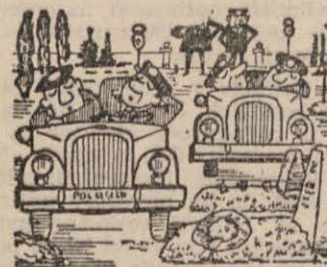
sneje tudi v Rimu in Bologni. Tudi v teh mestih je možak preplaval neuradno tržišče z »zdravili« proti raku. Oblasti mu zdaj za povračilo obetajo daljše zdravljenje na državne stroške v znanih zgradbah z rešetkami na oknih.

SALFORD

VOJNI BOBNI SO ZAGRMELI...

...pa ne kje v osrčju tajinstvenih pragozdov. Mestni očetje v angleškem Salfordu so se odločili, da bo njihovo mesto »prvo na svetu brez golobov«. Poročilo in sklepi s seje v magistratnem poslopju so še najbolj podobni vojni napovedi. »Golobi so sovražniki vsakršne čistote, njihove navade so nečedne in neokusne ter zdravju škodljive. Onečajo ceste, ulice in trge, cerkve in javne zgradbe. Prenašajo kup bolezni, ki so nevarne tudi ljudem.« Zato proti golobom vojna brez milosti. Seveda pa je za vsako vojno potrebna tudi ustrezna taktika in strategija s ščepcem psihologije. Za poskusno področje so si preudarni mestni očetje izbrali četrty Seedley, kjer bodo poskušali prepričati prebivalce, naj prenehajo hraniti golobjo svojati, ki bo tako prisiljena spremeniti negostoljubno okolje. Po tem prvem ukrepu bodo namestili posebne kletke, v katere bodo lovili neljubne permate letalce, izbrana skupina izvedencev bo poskušala ugotoviti spol in go-lobjim samcem se obeta pravi pokol. Če bo to premalo, bodo organizirali prave bojne pohode po strehah in ne bodo priznali niti enemu gnezdu in tako so dejali mestni očetje, orožarna še zdaleč ni izpraznjena v boju proti permati nadlegi. Na drugi strani rekel Irwell, ki teče blizu Salforda, pa budno zasleduje dogodke mestni svet Manchesterja, ki je hudo nezavljil. »Tolikokrat smo že poskušali uničiti golobe, pa smo vedno žalostno propadli. In če tisti iz Salforda mislijo, da bodo golobje emigrirali k nam, potem jim lahko že zdaj povemo, da bomo storili prav vse, da jih bomo vrnilili«

TO SE PRIPETI SAMO

...V TEKSASU: Šest policistov, ki bi morali opravljati prometno službo na cestah, so zalotili, da so se zapeljali na staro pokopališče in tam spali v službenih avtomobilih. Ko so se zbudili, jih je že čakala takojšnja odpoved službe.

...V ILLINOISU: Ker se je gosp. Sharon naveličala svojega starega avtomobila, ga je dala stisniti v kocko, ki jo zdaj uporablja za kamno mizico. Vse obiskovalke ji jo zavidajo.

NJEGOV NAJOŽJI SODELAVEC

odvisno od kortizona, ampak je izjavljal, da je mogoče bolezen krotiti »enostavno« s požiranjem zdravila.

Ko so ga leta 1958 še posebno skrbno preiskali, so ugotovili, da mu nadobistnica zadovoljivo deluje. Kljub temu pa so leta 1960 spet oživele govorice o njegovem slabem zdravju. Sodelavca njegovega tekmeca Lyndona B. Johnsona gospa India Edwards in kasnejši tekšaški guverner John Connally sta namreč na tiskovni konferenci izrazila dvom nad Kennedyjevim »življenjskim upanjem«, češ saj se govori, da ga tare Addisonova bolezen. Dejala sta, da je tistega dne Kennedy na televiziji tako zelo poudarjal svojo mladostno zunanost z namenom, da bi gledalec vzbudil sum v zdravje drugih kandidatov — med njimi Johnsona, ki je bolan na srcu.

Johnson je sicer kasneje preklinal napad svojih sodelavcev in tudi iz Kennedyjevega predvolilnega štaba so pojasnili neutemeljenost dvomov in govorice. Toda osemindeset ur pred volitvami so republikanci ponovno načeli vprašanje o Kennedyjevem zdravju. Poslanec zdravnik Walter Judd je namreč izrazil dvom nad »duševnim in telesnim zdravjem« ljudi, ki jih tare Addisonova bolezen.

Ime Addisonova bolezen je zvenelo grozljivo, »bolečine v hrbtu« pa so se zdele mnogo bolj nedolžne. Zato Kennedyju njegov hrbet, ki ga je sicer neprestano bolel, politično ni škodoval.

Leta 1938 si je Kennedy poškodoval hrbtnico pri nogometu na Harvardski univerzi, kasneje pa je bil vanjo ranjen med vojno.

Da bi lahko prenašal bolečine, se je moral med volilnim bojem leta 1952 pogosto opirati na bergle. Ko je leta 1954 spet moral hoditi z berglami, se je pritoževal samo zaradi nerodnosti, nikoli pa ni tožil zaradi bolečin. Tistega oktobra se je tudi odločil za zelo nevarno operacijo na hrbtnici. Očitno je bilo, da je raje veliko tvegal, kot pa da bi moral vse življenje biti pohabljen. Zdravniki so ga sicer opozarjali, da je operacija tvegana, toda med tem je z menoj koval načrte za delo v novembru.

Tisto, česar so se tako bali, se je zgodilo: prišlo je do hudih pooperacijskih komplikacij na ledvičnem sistemu. Dvakrat so zdravniki obupali, dvakrat se je ob njegovi bolniški postelji zbrala vsa družina, dvakrat so ga dali v poslednje olje, in obakrat se je Kennedy kot priboril nazaj v življenje.

Seveda na delo še pomisliti ni smel. Decembra so ga na nosilih prepeljali v Palm Beach. Februarja 1955 je skoro umrl zaradi prisada in ponovno so ga morali operirati. Nevarnost je bila velika, saj so mu morali iz hrbtnice odstraniti kovinsko ploščico, ki so mu jo bili vsadili pri prvi operaciji. Potem se je vrnil v Palm Beach in v postelji nadaljeval delo za svojo knjigo. Šele maja 1955 se je lahko vrnil v Washington.

Takrat si je dal v delovno sobo postaviti gugalni stol, nositi je moral steznik, v čevljih je imel posebne vložke in spal je z desko pod žimnico. Če v hotelu ni mogel dobiti deske, potem je žimnico prestavil s postelje na tla.

Zdravnikov ni posebno cenil. Večkrat je podvomil o njihovem znanju in negodoval je nad visokimi računi. Ko so ga leta 1944 privkrali operirali na hrbtnici, je na primer pisal prijatelju:

»Moja operacija je seveda tako zanimiva, da bi ti o tem lahko napisal cele strani... Toda naj povem o njej le tole: sodim, da zdravniku ne bi prav nič škodovalo, če bi, preden je segel po nožu, prebral še eno knjigo.«

Po operaciji v letih 1954/55 mi je nekoč pokazal globoko luknjo v hrbtu — pa ne zato, da bi tožil nad bolečinami, ampak da bi mi pokazal, kako slabo delo so opravili zdravniki. Ko me je med predvolilnimi boji leta 1956 nepričakovano začel boleti hrbet, mi je Kennedy dal celo vrsto nasvetov. Dejal sem, da se bom začel ravnati po njih, šele, ko bom preprašal za nasvet zdravnika specialista. Odgovoril mi je: »Zdravnika za hrbtnico sploh ni. Govorim iz štirinajstletnih izkušenj.«

„ŽIVLJENJE NI PRAVIČNO...“

Kennedyja so že od mladosti trle najrazličnejše bolezni. Zaletel se je s koleškom in so ga morali šivati. Hudo ga je prizadela škrlatinka, prebolel je hudo vnetje slepiča, zaradi difterije pa bi skoraj umrl.

Štirinajstletnik je moral zaradi bolezni za nekaj časa zapustiti šolo, tako tudi kasneje, ko je obiskoval Princeton in londonsko School of Economics. Ko je bil v morarici, je dobil malarijo. Ko je bil poslanec v kongresu, je bil tako bled in suh, da so se tovariši bali za njegovo življenje. Ko je leta 1951 potoval okoli sveta, so ga morali prepeljati v vojaško bolnišnico v Okinavo — spet se je zdelo, da bo umrl.

Če je dal časa bral, je potreboval naočnike. Kadar so ga fotografirali, jih je ponavadi snel na javne prireditve in prisel nikoli »pospeglana«. Od jeseni 1963 so mu morali pomagati, ki jih je bral, tipkati na stroju s posebno velikimi črkami. Ker je na levo uho le slabo slišal, sem mu moral med neko razpravo v senatu na desno uho šepetati številke in najvažnejše podatke.

Dolga leta so mu morali dajati injekcije, da bi omili- lili alergijo proti psom, ki jih je imel zelo rad. Proti številnim drugim alergičnostim mu niso znali pomagati. Zaradi nekdane nogometne poškodbe je imel nekaj časa težave s kolonom in celo v Beli hiši je vtakal špal.

Imel je nervozen želodec in nekoč mi je priznal, da se boji čira. Nekaj časa mu je kosilo kuhala Jacqueline

WASHINGTON

REKRUT BUCHWALD

Komaj je predsednik Johnson najavil povečane vojaške operacije v Vietnamu, že je pohitel pod zastavo tudi mož, pri katerem bi predsednik tako domovinsko navdušenje najmanj pričakoval: popularni Art Buchwald, »najbolj humoristični ameriški komentator in eden najostrejših političnih satirikov Amerike«, kot ga imenuje »Newsweek«. Buchwald pa pri svojih 39 letih seveda ni segel po puško iz golega veselja nad streljanjem, ampak zato, da bi v vojašnici v kateri je bil 1942, vnovič zaigral rekruta in o tem poročal za »Life«. Pravzaprav, meni Buchwald, se je tukaj v 23 letih zelo malo spremenilo. Samo to, da se zdaj rekrutu bolj godi, ker se z njim »psihološko ukvarjajo«, kot je razlagal Buchwaldu neki oficir prav v trenutku, ko je narednik zarjovel: »Kolikokrat pa naj vam hudiča, še razložim to prekleto razliko med levo in desno nogo... Vso noč boste ostali zunaj, prekleto, dokler si ne zabijete v butico! Razumeli?« — »To ne zveni kaj bistveno drugače,« je menil Buchwald, »kot v mojih časih.« Toda oficir je odvrnil: »Well, spremembe so globlje, ne opazite jih na prvi pogled.« Humorista pa je vse skupaj le tako zelo spominjal na njegova mlada leta, da si je ob koncu svojega »roka« oblekel naredniško uniformo, in sicer samo zato, da bi smel tudi sam zarjoveti. Buchwaldove glase, ki jih tudi pri nas dobro poznamo, ponatiskuje 230 časopisov po svetu (oficijalno), o dvesto milijonih dohodka na leto, ki jih zasuži z glasami in žepnimi knjigami, pa avtor pravi: »Zdaj se pogajam še za kredit, da bi lahko poravnal davke.« Navdušenje nad njegovim načinom pisanja, nad satirično humorističnim obravnavanjem političnih dogodkov, je prodrla celo do Bele hiše. Sicer zelo občutljivi predsednik Johnson se, baje prav tako kot milijoni Američanov zabava ob branju bodic, ki so večkrat naper-

jene tudi vanj. »Nekateri moji prijatelji v Beli hiši,« pravi Buchwald, »so mi povedali, da predsednik Johnson bere moje komentarje in se muza. Drugi, prav dobro obveščeni krogi pa mi zagotavljajo, da jih LBJ sploh ne bere. Bojim se, da je resnica nekje v sredi: bere jih, vendar se ne smeja.«

LONDON

ARISTOKRATI, ZDRUŽITE SE

Pripravljalni komite je ukrenil vse potrebno, da se v kratkem osnuje nov »sindikata« v Angliji: 27. oktobra se bodo v Londonu sestali lastniki šeststo podeželskih gradov, da bi z združenimi močmi zaustavili propadanje družinskih tradicij. »Nihče nas v resnici ne zastopa,« je potožil major More-Molneux, lastnik elizabetinske graščine v Surreyju in iniciator tega novega združenja, »zato se moramo tesneje povezati.« Angličski plemiči so toraj spravedli, da si posameznik ne more pomagati: davki zlasti na dediščine so tako visoki, da jih večina ne zmore več. Tudi prispevki od turizma ne morejo pokrivati astronomskih vsot, ki jih terjajo država. Ne da bi bilo zanimanje turistov majhno — zlasti tam, kjer so obiskovalcem na voljo še razne druge privlačnosti, je obiskovalcev vedno več. Lord Montagu, na primer, prireja vsako leto jazz festival. Letos je njegov grad Beaulieu v Hampshire obiskalo že blizu pol milijona ljudi. V tekmovalstvu za najuspešnejšega turističnega aristokrata pa ima hudega tekmeča. To je vojvoda Bedford, ki svoje obiskovalce samonožno vodi po starih sobanah, z njimi obeduje, če mu za to posebej plačajo, in je pred leti — o, shoking! — ponudil gostoljubje celo nudistom za njihov kongres. Skoraj pustolovski »vzdrževanje« svoje rezidence pa si je izmislil lord Bath: v Longleatu pri Londonu namestila imeti v kletkah petdeset levov. A če bi bilo zanimanje turistov veliko, je obljubil, bi število še podvojil. Prestrašenemu okoliškemu prebivalstvu je lord zagotovil, da bodo zveri čuvali izkušeni in oboroženi lovci.

NEW YORK

TIHOTAPSKI BOMBNIKI

Buffalski dnevnik »Courier-Express« je pred dnevi, ko je policija aretirala Francoza Henrika de Montmarina in Angleža Johna Hawka, razkril, da so z letališča v bližini Rochestra (država New York) vzletali bombniki s tihotapskim tovorom, namenjenim v Evropo.

Dnevnik piše, da je na tem letališču pristalo in potem vzletelo s tovorom orožja najmanj sedem bombnikov tipa B-26, ki so jih uporabljali med drugo svetovno vojno. Ti bombniki so baje najprej pristali nekje na Portugalskem, nato pa so odnesli tovor nekam na Srednji Vzhod.

Tujca, ki lu je policija aretirala v Miamiu, sta obtožena nezakonitega izvoza orožja, letal, streliva in elektronskih merilnih naprav za bombe in topove. Sodišče ju je pripravljeno izpustiti na začasno svobodo, če plačata vsak po 25.000 dolarjev kavicje.

Tretji tihotapec je pobegnil v Kingston na Jamajki. Še preden so zvezni policisti prišli v Buffalo.

Stvar je prišla na dan, potem ko je policija v Ocali na Floridi zaplenila z orožjem natovorjeno letalo, ki je tja priletelo iz Rochestra, kjer je bilo zbirno središče mednarodne tihotapske organizacije.

MAŠČEVALA SEM SE GRETI GARBO

Medtem ko je ves svet čestital »najznamenitejši igralki stoletja« za šestdesetletnico, se ji je Francozinja Valentina Schlee končno le maščevala. Devetindesetletna vdova bankirja Georga Schleeja, ki je pred dnevi umrl v Parizu, je morala več kot četrto stoletja deliti svoje ga moža z »božansko Gretko«. Ze od zadnjih let pred drugo svetovno vojno je bila namreč zveza med Georgom Schleejem in znamenito igralko zelo tesna. Letos pa je Valentina končno le, lahko Greti Garbo zaprla vrata moževe počitniške vile Le Roc na francoski rivieri. Gre za vilo, kjer se je Garbo počutila kakor doma, in ki so jo dolgo časa zmotno šteli za igralkino last. V resnici je bila zvezda tukaj le Valentinin nezadeti gost, saj je bila ljubica svojega finančnega svetovaleca Georga Schleeja.

Ljubezen med finančnikom in igralko se je začela v tridesetih letih. Schlee je bil po narodnosti Rus, po revoluciji je emigriral v Ameriko, kjer se je poročil z Valentino. Skupaj z ženo je v New Yorku odprl modni atelje, ki je kmalu postal zbirališče filmskih veličin. V njem je tudi spoznal Greto Garbo. Postal je njen svetovalec in zaupnik na tudi opazovalec pri številnih zvezdinih romaneh. Potem ko Greta ni več snemala, se je skupaj s Schleejem večkrat umaknila v njegovo vilo Le Roc.

Valentina Schlee ni mogla preboleti te zveze. Po smrti svojega moža je dala njegovo truplo prepeljati iz Pariza v New York in ga je tam skrivaj pokopala, da ji »ne bi prisotnost druge ženske napravila bolečine še težje.« Vse zvezdine osebnosti, ki so bile v vili Le Roc, je dala Valentina zabiti v zaboje in jih preselila na podstrešje. Pohištvo Greta Garbo je razprodala, zažgala številne igralkine podobe. Valentina se je naselila v sobi, kjer je včasih prebivala Greta. Maščevala se je zelo temeljito: vsi sledovi igralke, ki se je vmešala v njeno družino, so morali izginiti.

KOMUNALNA BANKA LJUBLJANA

NAGRADE: ZA 200.000 DINARJEV:

1 FIAT ZASTAVA 1300, 1 FIAT ZASTAVA 750, 1 ROCNA MOTORNA KOSILNICA, 12 GARNITUR JEDILNEGA PRIBORA, 10 NAGRAD PO 30.000 DINARJEV ZA NAKUP POHISTVA PO IZBIRI.

ZA 50.000 DINARJEV:

1 HLADILNIK, 1 PRALNI STROJ, 5 MIKSERJEV, 5 SESALCEV ZA PRAH, 10 GRAMOFONOV, 3 FILMSKE KAMERE.

SORENSEN O PREDSEDNIKU KENNEDYJU (5)

doma in so mu ga prinašali v njegovo senatorsko pisarno.

Če je le mogel, se je na predvolilnih popotovanjih izogibal banketov.

Zelo rad je pil mleko ali toplo čokolado. Nekoč se je norčeval iz Jacqueline, da se je na zelo dragem francoskem kuharskem tečaju sicer naučila čudovitih receptov, da pa tople čokolade še vedno ne zna skuhati.

Kljub vsem tem težavam z zdravjem pa še daleč ni bil bolnik. »Vigah« — tako je po bostonsko izgovarjal »vigor« (moč) — je bilo geslo njegove vlade in je veljalo tudi zanj. Bil je poln življenjske moči in vztrajnosti. Le nerad se je prenehal ukvarjati s športom.

Na predvolilnih potovanjih je diktiral takšen tempo, da so reporterji in svetovalci zboleli ali pa so se do kraja izčrpani. Vse, ki so kdaj podvomili o njegovem zdravju, je povabil, naj ga obiščejo.

Za svojo velikost (180 cm), težo (74 kg) in starost (35 let) je bil izredno spreten. Čeprav je od samega sebe zahteval največje napore, pa je pri tem še kako pazil na svoje zdravje. Redno je jemal tablete, po operaciji hrbtnice se je najmanj trikrat na dan kopal, da bi si ogrel in sprostil hrbtnice mišice.

Naj je bil še tako napet, je zmogel v trenutku zapustiti. Toda bolečine so mu bile sprejemljive, ki ga ni nikoli zapustili. »Trpel je najmanj polovico dni, ki jih je preživel,« je izjavil Robert Kennedy. Toda »samost tisti, ki so ga zelo dobro poznali,« je dodal brat Bob, »so opazili bolečino; postal je nekoliko bolj bled, loki pod očmi so bili globlji in besede so zvenele bolj ostro.«

Kennedy je vse težave potrpežljivo prenašal. Takole je govoril o življenju, ko so ga novinarji spraševali o problemu vojaških rezervistov:

»... Življenje ni pravično. Številni padejo v vojni, drugi so ranjeni, tretji pa sploh ne zapustijo doma. Zelo težko je najti popolno pravičnost, pa naj gre za vojsko ali civilno življenje. Življenje ni fair. Mnogi ljudje so zdravi, toda veliko jih je, ki so bolni...«

V mnogocem Kennedyju življenje ni bilo pravično, toda nikoli se ni pritoževal. Preveč ga je ljubilo.

NAJOŽJI SODELAVCI JOHNSON, BOBBY...

Predsednik Kennedy in podpredsednik Johnson sta se odlično razumela in sta bila zaradi tega oba nekoliko začudena.

Predsednik ni podpredsedniku nikoli prepuščal odločitev in Johnson tega tudi ni pričakoval. V zunanji politiki se je Johnson večkrat zavzemal za bolj varnejša

stališča, toda kljub temu je brez pridržkov podpiral pot, ki jo je začrtal Kennedy.

Nekajkrat je Kennedy sicer sodil, da naj bi bil Johnson bolj odkrit in bolj razumevajoč, Johnson pa je včasih menil, da naj bi ga predsednik bolj obveščal. Drug na drugega sta se le redko jezila.

Predsednik ni nikoli podvomil o lojalnosti svojega podpredsednika, kot so to pred njim storili tako številni predsedniki ZDA. Vdoli ga je na vse važne konference in ga je označeval za »neprecenljivega«.

Dvakrat je na tiskovnih konferencah jasno izrazil svojo namero, da bo leta 1964 kandidiral skupaj z Johnsonom.

Nekdanji vodja demokratske večine v kongresu se ni nikoli pritoževal zaradi tega, ker je sedaj opravljal funkcijo, ki je bila za javnost v senci in so jo manj cenili. Nikoli ni poskušal potisniti Kennedyja v ozadje. Nekoč je izjavil nekemu reporterju: »Naj kar naravnost povem: on (predsednik) je do mene veliko obzirnejši, kot bi bil jaz, če bi zamenjala vlogi.«

Možnosti, da bi ga Johnson nasledil v primeru Kennedyjeve smrti, skoraj nikoli nismo omenili. Toda predsednik se je večkrat šalil na ta račun:

»Če bi letalo zgrmelo v globino, bo Lyndon v štirindvajsetih urah pometel celo hišo, ti in George pa bosta prva, ki bosta morala oditi, mi je predsednik dejal nekega dne, ko sem bil pri njem v spalnici, kjer mu je služabnik George Thomas pomagal pri oblačenju za na pot v Ohio, meteorologi pa so napovedovali nevihte na zračni poti.«

Najbolji predsednikov zaupnik je bil njegov brat, minister za pravosodje Robert Kennedy. Predsednik je že od vsega začetka vedel, da ima imenovanje brata v vlado tudi slabe strani. Predvidem se s tem misli na Bobovo brezobzirno odkritost, saj so mu njegovi ministri kolegi zelo zamerili, ko se je vmešaval v njihove zadeve. Ko bi ne bil Kennedy, bi se mu seveda ogorčeno uprl.

Toda Bob je imel tudi številne prednosti, ki so globoko odtelale slabosti. Zrelo je razsojal, da nisi mogel verjeti, da je tako mlad, bil je nenavadno energičen, nardjen in vdan. V privatnem pogovoru je predsednik izjavil: Zoper imenovanje brata za ministra so mi najprej ugovarjali kot še nikoli prej, potem pa so imenovanje hvalili kot najbolj pametno nominacijo, kar sem jih bil opravič.

Nekoč je moral prekiniti konferenco, ker ga je po telefonu klical pravosodni minister. Predsednik se je nasmejal: »Oprostite mi, toda pravkar me je poklical drugi najmočnejši mož.«

Bob (nikoli ni mogel predsednika odvaditi, da ga ne bi klical Bobby) je Johnu zameril, ko se je le nekaj dni po prevzemu dolžnosti predsednika norčeval, češ brata sem imenoval za pravosodnega ministra, da mi pridobi nekoliko izkušenj, preden odpre lastno advokaturu. Robert Kennedy je zelo nasprotoval politiki družinskih zvez.

MOSKVA

»STRIČEK PETJA« POMAGA AVTOMOBILISTOM

Za sovjetske zasebne avtomobiliste je Leningrad pravi raj. Občinski može so pokazali polno razumevanje zanje in zgradili po mestu večnadstropne garaže, kjer naglo popravijo pokvarjeni avtomobili.

Toda tako je baje samo v Leningradu, medtem ko je položaj v vseh drugih mestih od Moskve do Vladivostoka precej drugačen. Tam pa si pomagajo s »stričkom Petjo«. Vendar ne gre za dobrodušnega ruskega možička, marveč za celo organizacijo, ki oskrbuje avtomobiliste z rezervnimi deli, pnevmatikami, oljem itd. Vendar ne po uradnih cenah, marveč po višjih. Avtomobilist, ki se s praznim akumulatorjem ali kakšno drugačno okvaro ves žalosten ustavi ob pločniku, postane kmalu boljše volje. Približa se mu »trgovski potnik strička Petje« in ga vpraša, kaj je narobe. Zadeva je kmalu urejena. Predstavnik te seveda tajne organizacije prežijo na razočarane avtomobiliste pred trgovinami z rezervnimi deli (kjer delov nimajo ali pa jih »bodo dobili jutri«) in jim ponujajo svoje usluge.

»Striček Petja« posluje vzorno in nikdar ne prevara strank. Ceno sicer na vso moč navije, toda avtomobilist vedno dobi tisto, kar potrebuje in kar mu je obljubljeno. Precej drugače ravnaajo dilentanti, ki preprosto izmakajo iz avtomobilov »nepotrebne« dele in jih potem prodajajo potrošnikom. Dopisnik nekega italijanskega lista je ugotovil, da je rekordni »rok trajanja« vzratnega zrcala na tujih avtomobilih v Moskvi osem mesecev in pol. Toda po tem roku je našel lastnik namesto zrcala le luknjo v karoseriji.

Najmočnejši med novimi možmi v Kennedyjevi vladi je bil nedvomno obrambni minister Robert McNamara. Predsednik je McNamari tako zelo zaupal, da mu je dovoljeval igrati pomembno vlogo tudi na področjih, ki sicer niso imela nobene posebne zveze z njegovim ministritvom. Tako je imel McNamara veliko besedo pri civilni zaščiti, vesoljskih raziskavah, obveščevalni službi, pomoči tujini in v zunanji politiki.

McNamara, ki so ga odkrili lovci na talente Kennedyjevega svaka Shriverja, se je na začetku branil zapustiti mesto generalnega direktorja Fordovih tovarn in stopiti v vlado. Predsedniku je dejal, da dvomi o svojih sposobnostih. Kennedy mu je odgovoril: »Nisem vedel, da obstaja posebna šola za člane vlade.« Potem je McNamara zvelo.

Kennedy je zelo upošteval ministra. Sodelovala sta uspešno, oba sta bila zagrižena delavca, ki sta cenila natančne raziskave posameznih problemov. Kennedy je dobro vedel, da energični posegi obrambnega ministra v zunanjo politiko povzročajo hudo kri. Toda vedno je zanesljivo ocenil, kdaj velja zaupati McNamarovim predlogom in kdaj ga je treba zaustaviti in poslušati Deana Ruska.

Kennedy je vedno trdil, da je Rusk njegov glavni zunanjepolitični svetovalec. Toda Kennedy je bil eden od redkih predsednikov, ki bi lahko shajali tudi brez odličnega zunanjega ministra. Zunanji politiki je posvečal več skrbi, moči, izkušenj in podjetnosti kot vsem drugim ministrom skupaj. Tako kot številni predsedniki današnjega časa je menil, da je mir veliko preveč pomemben, da bi lahko skrb zanj prepustili samo diplomatom.

Acheson, Dulles ali Hughes — vsi so bili navajeni energično voditi svojo zunanjo politiko — s Kennedyjem ne bi mogli tako dobro sodelovati, kot je to uspelo mehku, prijaznemu Rusku, ki se je zdel včasih kar preveč ustrežljiv za zahteve Bele hiše. Bil je inteligen in dobro obveščen.

Kennedy je imel rad svojega tihega in natančnega zunanjega ministra, pa čeprav ga nikoli ni poklical po imenu. Rusk mu je bil vdan in se je ves zapisal ciljem svojega predsednika.

Ruskove prednosti pa so bile tudi njegove slabosti. Predsednik si je večkrat želel, da bi bil njegov zunanji minister vplivnejši, da bi izčrpeje zagovarjal svoje predloge, da bi pogostejše zagovarjal konstruktivne predloge v nasprotju z vjaki iz Pentagona in da bi odločneje vodil svoje ministritvo.

Pri tem pa predsednik ni nikoli obžaloval, da je Ruska imenoval za ministra, pa čeprav so to v tisku večkrat trdili.

V PRIHODNI STEVILKI:

KENNEDY V BELI HISI — PREDSEDNIK, JACQUELINE IN OTROCI

MED DVEMA TEČAJEMA

KRALJICA V ŽELODCU

● Sovjetski kirurg dr. Petukov ima res originalno in dokaj čudno zbirko. Ze več let zbira predmete, ki jih najde v človeških želodcih. Njegova zbirka med drugimi zanimivostmi obsega tudi razne kovance, gumbje, številne zaponke, ključ in celo kraljico s šahovske deske, ki jo je najbrž pogoltnil razburjen igralec.

DVOJNI CUCELJ

● V Marseillu je mlad izumitelj, oče štirih otrok, iznašel cucelj, ki ima dva vrhova in je prikladen zlasti za hranjenje dvojčkov. Prodajati ga bodo začeli že prihodnje leto.

HITLERJEVA NAJLJUBŠA KORAČNICA

● Nekdanji zahodnonemški obrambni minister in še vedno eden vodilnih ljudi v stranki Franz-Josef Strauss je naročil tri, ki muzicira v Münchenski gostilni »Amnast«, naj mu zaigra marš »Badenweilera«, Gre za Hitlerjevo najljubšo koračnico.

JACKIE PRVIČ SPET NA PLESU

● »Tako je prav, spet mora začeti živeti,« so zapisali ameriški časniki, potem ko je po 22 mesecih, odkar se je soproga umorjenega ameriškega predsednika umaknila iz javnosti, prišla

prvikrat na ples. Udeležila se je dobrodelnega plesa, na katerem je igral bostonski simfonični orkester. Boston je rojstni kraj Johna Kennedyja.

NOVOST V CESTNEM PROMETU

● Voznikom motornih vozil v Dallasu v državi Texas ne bo več treba iskati bencinskih črpalk. Neko veliko podjetje, ki prodaja goriva, je poslalo na ceste posebne cisterne, opremljene z avtomatičnimi števili in telefonom. Vozniki morajo le zavrteti telefon in cisterne jim pripeljejo potrebno gorivo.

KAZEN ZA PROMETNE GREŠNIKE

● Italijanski pravnik in nekdanji ministrski predsednik Giovanni Leone je na konferenci o problemih v sodobnem prometu predlagal novo kazen: prometnim prestopnikom naj bi od sobote opoldne pa do nedelje popolnoma prepovedali voziti avtomobil in jih za ta čas kaznovali s hišnim zaporom, kjer bi jih policija občasno kontrolirala.

Brez navajanja podrobnosti lahko povemo, da je bil Ludwig Rosa v kratkem poplunu vprežen v Eulalijo. Ne vemo in nas tudi ne zanima, ali je Eulalija uporabila svoje čare ali pa benedrinu, da je iz Ludwiga izlekla priznanje. Igra je dosegla vrhunec, ko je Eulalija ob prisotnosti Lina in Zelide, skrbno skrivaj za zaveso, iztisnila iz Ludwiga priznanje; pravzaprav se je Ludwig Rosa sam pohvalil s tem, da je spravil Gina s poti. Skratka, akrobat je povedal dovolj, da bi s tem zadržal sebi in bratu vrh okrog vratu. Lina in Zelide sta si zapomnili sleherni besedo.

Ludwig se je hvalil, o tem je izpovedala Zelide, da je najprej skušal Gina spraviti s poti s steklenim prahom, ki mu ga je pomešal v jed; poskus pa je kmalu opustil, ker se mu je zdel neučinkovit in otročji. Ludwig je potem razmišljal, da bi Gina napadla ponoči, po popivanju, toda Brunu se je zdelo, da je to zelo neupravičeno. Potem je prišel Bruno na misel, da bi podtaknil tablete benedrine in jih zamenjal s tabletami bikarbone, ki jih je jemal Gino. Na to misel je prišel, ko je v časopisu bral, da benedrina škoduje mišičnemu in mentalnemu ravnotežju, in da je posebno nevarna, če jo uživa atlet. Med izvajanjem točke je potem Ludwig nameraval ...

Na žalost Zelide ni slišala, kaj je nameraval njen mož med izvajanjem točke. Slišala pa ni zato, ker ni več držala v skrivališču, in sta z Lino planili na plan. Ludwig se je v hipu zavedel, da je padel v nastavljen past.

»Nikoli ne bom pozabila izraza na njegovem obrazu, mi je pripovedovala Zelide. »Bil je videti kot demon, oči, iz katerih so sijale strele, so mu v hipu postale krvave kot steklenemu psu ...«

Kot zver se je zagnal proti ženskam; s pestjo je pobli na tla Zelide, podrl Lino in se zagnal v Eulalijo, da bi jo zadavil. Žensko vreščanje pa po ironiji

93 usode in priklicalo pomoči, marveč Bruna, ki je vedno po malem bedel nad bratovim početjem. Kot Ludwiga je tudi njega popadel bes (morda je to klasičen primer pobesnelosti v dvojci), tudi on se je vrge na ženske in jih začel pretepati. Ker je imel roke v mavčnem oklepu — spomin na Edwina, ki ga je vrgla ob tla — je na slepo delil brce in je ubogo Lino, ki se še ni opomogla od Ludwigovega udarca, tako zdelal, da ni mogla več nastopiti na trapezu.

Končno so vendarle pritekli ljudje, toda bilo je že skoraj prepozno. Zelide je imela zlomljeno celjuto, Lini je mož z branci zlomil stegenico, Eulalija pa bi se bila skoraj zadušila pod jeklenim prilemom Ludwigovih prstov.

Vsa ta nesreča pa je imela tudi dobro plat. Policiji je namreč na podlagi otipljivih dokazov omogočila, da je brata Rosa zadržala v priporu, dokler si napadene ženske niso toliko opomogle, da so pričevanje razširile tudi na vprašanje, v kakšnih okoliščinah je umrl Gino Forelli.

Sedaj se začneja najbolj dolgočasen del zgodbe. Pravna vprašanja so najmanj zanimiva in nanje se razumem najmanj.

Obtožba za grobo ravnanje in telesne poškodbe je bila torej podprta z očitnimi dokazi, teže pa je bilo podpreti obtožbo za umor.

Preiskovalnim sodnikom je morda bilo jasno, da sta brata Rosa sklenila spraviti s poti Gina Forellija, toda edini dokaz za to je bila izjava treh žensk, ki pa so imele vse razloge za to, da so sovražile obtožena. Potem je posegel vmes eden, ki določa, da žena ne more pravomočno pričati proti možu; razen tega pa nihče, ki ni bil neposredno prizadet, ni slišal Ludwigovega priznanja.

Bratanci so takoj videli, katere okoliščine gredo varovancema v prid. Svetovali so obtožencema, naj

sta intimne podrobnosti z neponovljivimi besedami. Toda njune besede so nedvoumno odkrivala njuno naravnost blazno željo po maskevanju, psihopatsko željo, ki jo bosta prej ali slej uresničila.

Ko bosta prišla iz zapora! To se bo kmalu zgodilo! Deset let, od katerih je treba odšteti znižanje kazni zaradi vzornega vedenja, je minilo kot bi trenil z očesom. Iz zapora bosta kmalu prišla zločinci, ki ju ne bo nihče več poznal, željna krvi in maskevanja.

Kaj bosta našla, ko bosta zadihala svobodni zrak? Cirkusa Welland ni več, zakaj združil se je s cirkusom Madden. »Leteče rože« ne preskakujejo več s trapeza na trapez; po smrti Gina Forellija te točke ni bilo več na sporedu.

Tisti, ki so bili priče nesreče z »Letečimi rožami«, pa še živijo. Eulalija se je domoljubno posvetila svoji deželi, ki je v vojni, in stanuje sedaj v San Franciscu. Tudi Lina živi v istem mestu, srečno vdrujo poročena. Od cirkuske družine Rosa je ostala še Zelide, ki v cirkusu Madden žanje priznanje gledalcev s točko »Pikuri baleta«, ter že zelo postarana sionca Edwina, ki uživa sloves najstarejšega slona v ujetništvu.

Pazi se, Edwina, če boš še živa, ko bosta tvoja smrtna sovražnika svobodna prestopila prag jetnišnice!

Pozor, Zelide! Čeprav si se spremenila v ptico, ne boš mogla zleteti tako visoko, da te ne bi dosegla maskevalna roka bratov Rosa.

In ti, Lina, tudi ti se pazi! Idiličnost tvojega novega doma in tvoja sreča te ne bosta ubranili, ko bo napočil čas obračuna!

In Eulalija! Postala si slavna. To fima bo pomagalo, da te bosta laže poiskala! Ne zanašaj se na policijo, zakaj dežela je v vojni in policija ima sedaj druge skrbi.

95 Glede mene, samozvanega razsodnika in preroka v tej tragični zgodbi, pa moram reči: »Pazi se, Emmanuel Catt! Pazi se, ko prideta iz zapora!«

Brata Rosa bosta kmalu svobodna prišla v svet, ki ima tisoč drugih skrbi: masovni pomor, ki ga je uzakonila vojna, je okvir, ki ščiti manjše zločince ... In ta dva bosta tiho prišla, tiho bosta udarila in se tiho, brez slehernega očitka vesti umaknila.

XVIII.

Zapri sem knjigo. Soba, ki je nadomestila jetniško celico, je bila tiha in prazna. Besede opozorila, ki jih je napisal Catt, so mi še vedno zvenele v ušesih. Kljub vsem napakam, ki smo jim bili priče, se je profesor izkazal kot dober prerok. Rdeča roža in Bela roža sta zares pomenili smrt. Zelide je bila sicer rešena, toda Eulalija in Lina sta omahnili pod zločinski roko, preden ju je mogel kdo zaščititi.

Eulalija, Zelide, Lina, Edwina. Ženska imena, ki so bila zame do zadnjega samo trupla ali pa prikazni domišljije, so po Cattovi zaslugi zaživela v vsej stvarnosti. Lepa Eulalija je bila trdno odločena uničiti morilca svojega ljubčka, Lina je bila pohlevna žena, ki se je v dolocenem trenutku uprla, Zelide je bila strastna artistka, ki je tvegala življenje za to, da bi zmagala pravica, postarana Edwina je nagnosko branila svojega prijatelja ... Vsa ta imena so sedaj postavljala junaki kvartet.

»Uboga Eulalija! Sočutni ženin glas je pretrgal moje misli. Bila je tako lepa in pogumna, pa se je je družina odpovedala samo zato, ker je imela ljubimca! Če bi bila kaj zvedela o njeni usodi, bi ji morda lahko pomagala.«

Ozrl sem se po sobici. Spet sem se zavedel stvarnosti in reči moram, da nisem bil navdušen nad njo.

la Iris okrog vratu in jo začela poljubljati, potem pa še mene. Neopazno sem se skušal osvoboditi njenega objema:

»Verjemite mi, to, kar sem storil, je taka malenkost ...«

Inspektor je obzirno zakašljaj in končal patetični prizor:

»Poročnik Duluth in gospa Duluth, stopita naprej. Brata Rosa bosta takoj tu. Preoblačita se in umivata s krpami z obrazov. Dokler ne prideta, pa pripovedujte, kaj se vam je pripetilo.«

S kretanjem je dal znamenje Cattu in Zelide, naj se umakneta na svoj prostor, zraven njega pa se je usedel stenograf, da bi beležil moje pripovedi.

»Najprej nam povejte, kako se glasi vaše popolno ime,« je dejal inspektor.

Povedal sem podatke. Inspektor je zapil pogled vame, stenograf se je pripravil, in začel sem pripovedovati. Najprej sem povedal, kako nama je Zelide ljubezljivo odstopila svojo hotelsko sobo, opisal sem, kako so mi v turški kopeli ukradli uniformo, in potem prvo dramatično srečanje s profesorjem Cattom. Njegovo pijanost je bilo težko uvrstiti med rahlo nelagodnost, toda izmazal sem se. Nato sem opisal najino ravnanje potem, ko sva našla Eulalijo mrtvo v njenem stanovanju.

Inspektor me je prekinil in zamrmral:

»Pa ste se zavedali, da delate proti zakonu, ker niste prijavi umora policiji?«

Namesto mene je odgovorila Iris:

»Kaj pa mislite, da bi bil lahko storil? Bila sva res v obupnem položaju. Če bi takoj poklicala policijo, bi naju na mestu aretirali, in potem ne bi bilo nobene možnosti, da bi se rešila Lina.«

»Mogoče pa vendarle ...« Inspektor mi je s kretanjem dal vedeti, naj nadaljujem.

Inspektor je bil videti zelo resen.

»Bojim se, da vas bom potreboval pri preiskavi. Če mi poveste, kdo je vaš poveljnik, bom morda lahko izposloval podaljšanje dopusta.«

Prvi hip njegove besede niso napravile name nobenega vtisa, potem sem le spoznal, kaj mi to pomenilo, in se nasmešnil; tudi Iris se je nasmešnila.

»To bi bilo naravnost čudovito ...« sem začel. »Da bi vam le uspelo!«

Inspektor je skomignil z rameni.

»Poskusil bom ... Stori bom, kar bom mogel. Seveda bomo potrebovali tudi gospo. Sedaj pa izvolite sesti ...«

Sedla sva, drug zraven drugega. Vzel sem Irisino roko v svojo dlan. Sedaj nisem več razmišljal o bratih Rosa. Po glavi so mi rojile intimnejše, bolj nagnjene misli, morda o krilih nagih v najini hotelski sobi ...

Inspektor je pozval Zelide in Catta, naj stopita bliže. Ne vem, kaj so govorili, ker nisem poslušal. Potem so se nenadoma odprla vrata za pisalno mizo in vstopila sta dva policaja, med njima pa dva tipa: eden je bil suh in osivel, v temni obleki, drugi je bil velik in zajeten. Eden je imel rdečo karavato, drugi pa zeleno.

Iris me je dregnila s komolcem:

»Poglej, Rdeča roža in Bela roža ...«

Po vsem, kar sem doživel, sem pričakoval, da bom zagledal dva divja obraza, ta dva pa sta bila videti kot vsi drugi meščani.

Potem so se odprla vrata s hodnika. Vstopil je policaj, za njim pa Hatch in Bill. Veselo sem pozdravil Hatcha, potem pa sva z Iris vstala in se pridružila skupini, ki je stala pri inspektorjevi mizi.

Hatch, Bill in policaj so stali na desni, oba akro-

98 bata in policaja, ki sta ju pripeljala, na levi, sredi pa sta bila Zelide in Catt.

Ko sva pristopila, me je inspektor vprašal:

»Poročnik Duluth, ali prepoznate ta dva človeka?«

Pogledal sem ju. Tisti z rdečo karavato je umaknil pogled, tisti z zeleno pa me je izzivalno pogledal naravnost v oči.

»Ne, sem odvrnil. »Videl sem ju preoblečena v klovn in ju ne bi mogel prepoznati.«

»Jaz pa ju lahko identificiram,« je posegel vmes profesor Catt in dostojanstveno pokazal: »Ta je Bruno Rosa, tisti pa je Ludwig.«

»Tako je, tako je,« je pritrdjevala Zelide. »Ta je Bruno Rosa, tisti pa Ludwig, moj bivši mož, ki je umrl v Gini in Eulalijo ter poskusil tudi mene. Prav onadva sta, ničvedneža.«

Zelide je s prstom kazala v isto smer kot profesor Catt. S pogledom sem sledil njenemu prstu in ne nadoma se mi je zdelo, kot da se soba vrti okrog mene. Pogledal sem Iris: molče je odpirala in zapirala usta, kot da bi le s težavo lovila zrak. Potem se je oglašil človek z zeleno karavato:

»Da, ta dva sta večerj prišla v najin urad. Zanimala sta se za neko Lino Brown. Tisti na levi je rekel, da je njen brat. Moj družabnik, gospod Dagget, bo lahko potrdil resničnost mojih besedi.«

»Da, prav tako je,« se je oglašil človek v rdeči karavati. »Williams ima prav. Ta dva sta bila.«

Obadva sta tako kot Catt in Zelide gledala na človeka, ki sva ju z Iris poznala kot Hatcha Williamsa in Billa Daggeta.

Nekaj sekund sploh nisem mogel do besede. Potem pa sem izbruhnil:

»Saj to ni mogoče! Ta dva sta Hatch in Bill! Ure in ure smo bili skupaj ...«

»In pomagala sta nama ...« me je dopolnila Iris.

ponudila odškodnino za poškodbe, ki sta jih povzročila ženskam, glede Gina Forellija pa naj sprejmeta obtožbo za neprosto voljno povzročenje umora. Potem bo odločalo sodišče. In sodišče je ugotovilo, da ni mogoče dokazati, da sta brata Rosa poskušala umoriti Gina Forellija s steklenim prahom in pozneje z nočnim napadom, med drugim tudi zato, ker žrtvi ob tem nista povzročila nikakršne škode. Kot edini dokaz, na podlagi katerega bi lahko tožilec zahteval obdobje za umor, je ostala benedrina; toda benedrina ni pravi strup in smrten je postal samo spričo okoliščin, v katerih je bil zaužit.

Brata Rosa sta na nasvet branilcev priznala, da sta tablete benedrine zamenjala za bikarbono, dejanje pa sta utemeljila takole: »Upanje, da bo oslabil živčnega sistema odvrnila Eulalijo Crawford od njunega tovariša, kajti njena prisotnost je kvarno vplivala na mladega akrobata in ogrožala njegovo uspešnost pri izvajanju točke.« Zagovarjala sta se, da imajo benedrinu za antierotično sredstvo, kar potrjujejo tudi izjave strokovnjakov. Seveda sta zatrjevala, da nista vedela za druge lastnosti tega preparata in bila sta naravnost skrušena, ko sta slišala, da ima lahko tako dobronamerno dejanje, kot je bilo njuno, tako hude posledice.

Brata Rosa sta lahko čestitala sama sebi in svojim branilcem, kajti najvišja kazen, ki jo zakon predvideva za neprosto voljni umor, je zelo nizka.

Toda njuno veselje je bilo kratkega veka. Eulalija, Lina in Zelide se še niso vdale. Vse tri so pod vodstvom Eulalije, ki je iz svojega žepa poravnala vse stroške za zdravljenje, znova prešle v napad.

Ker so vedele, da ne bodo mogle doseči, da bi brata obsojili zaradi umora, so hotele vnovičiti svoje bolečine in poškodbe. Odklonile so odškodnino in vztrajale pri obtožbi, da sta jih brata Rosa nameravala

94 umoriti, ker so bile pač nevarne priče v njuno škodo. Ker so bile poškodbe hude, so uspeli. Brata Rosa sta za to in za vse drugo nabrala deset let prisilnega dela. Kazen je bila seveda nizka v primerjavi z njunim zločinom.

Moralna bi biti zadovoljna: izognila sta se procesu zaradi umora, in javnost, ki ni posvečala kdove kakšne pozornosti njuni zadevi, bo kmalu na vse skupaj pozabila. Nihče se ju ne bo več spomnil, ko bosta prišla iz zapora.

Ko bosta prišla iz zapora ... Kaj pa takrat? Kaj bosta storila?

Morda lahko odgovorim na vprašanje, ki sem ga sam zastavil.

Lani, ko sem pripravljaj to študijo, sem dobil dovoljenje, da obiščem brata Rosa v kazenskem zavodu zahodno od Philadelphie, kjer sta se, kot so mi zagotovili, vzorno obnašala.

Nočem oporekati, da njuno obnašanje ni bilo takšno, kot so govorili. Toda če moj sloves psihologa kriminalista ni čisto iz trte zvit, potem moram reči, da se na znotraj nista prav nič spremenila. Nasprotno. Ko sem jima povedal, da nameravam njun primer znanstveno obravnavati in razpravo objaviti, nista pokazala niti najmanjšega navdušenja, kot se to zgodi pri pravih kriminalcih, ki se počutijo počaščene. Tudi ogorčena nista bila, kot bi bil kdo, ki bi bil po nedolžnem obsojen, pa tudi trohice sramu, ki je znamenje kesanja, nista pokazala. Z menoj sta govorila zelo povprečno. Bruno so se oči zlobno svetile, ko je govoril; Ludwig pa je kar bruhal strup, toliko strupa, da bi z njim lahko ugonobil cel kačji zarod klopotac.

Zakaj sta govorila z menoj? Morda zato, ker sta mislila, da bo razprava, ko bo matinsjena, izpostavila javnemu porogu ženske, ki so ju bile izdale. Nizkoto sta govorila o Eulaliji in o svojih bivših ženah, opisovala

»V knjigi je rečeno, da Rdeča roža ni mogel izgovorjati, Peter,« je pripomnila Iris. »Torej je Rdeča roža ubil Eulalijo, Bela pa Lino. Rdeča roža je ubil žensko, ki ga je zvalila v past, Bela roža pa žensko, ki ga je izdala. Catt je res vse uganil. Zato je Eulalijo poslal rdeče rože, Lini pa bele.«

»Oba pa sta imela svojo uniformo. Oba sta postavila v ospredje poročnika Dulutha, kot da gre pri obeh zločinih za istega morilca; tako bi si oba lahko preskrbela alibi. Neumna res nista.«

»Seveda nista! Vse prej kot neumna,« je pritrdila Iris in vzdrhtela. »Če bi bila vedela, v kakšno kašo ova zasla, se prav gotovo ne bi vmešala v to.« Potem pa se ji je obraz razjasnil. »Razkrinkala sva ju pa le, mar ne?«

Tudi sem sem bil ponosen na to:

»Draga moja, bila sva pogumna, ni kaj reči!«

»Hatch bo prav ponosen na naju,« je pristavila Iris.

»Seveda,« sem pritrdil in pomislil, kako omalovažujoče mnenje je imel Hatch o meni.

V ključavnici je zaskrtnil ključ in vrata najine ječe so se odprla. Vstopil je policaj, ki naju je pripeljal. Z njegovega obraza je izginil izraz zadovoljstva, lasten človeku, ki prime morilca. To sem vzel kot dobro znamenje za naju.

Inspektor bi rad govoril z vama,« je povedal.

Vstala sva.

»Ali ste telefonirali agenciji Williams in Dagget?«

»Da. Našli smo ju. Takoj bosta prišla.«

Ob novici sem si oddahnil. Počutil sem se kakor lev. Z Iris sva hodila za policajem po številnih hodnikih, dokler se nismo ustavili pred vrati, na katerih je pisalo: Inspektor Robert Webb.

Vstopili smo v prostoren in lepo opremljen urad. Za mizo v kotu je sedel inspektor Webb: suh,

96 osivel, z očali. Ob njem je bil Emmanuel Catt, ki je vhitel knjigo Zločini našega časa. Zelide je sedela pri oknu, zraven nje pa je stal Annapopolus. Vsi so pazljivo poslušali profesorja in po vsem videzu nihče še opazil ni, da smo vstopili.

»... zato se moram pripraviti ...«

»Ze prav, profesor,« mu je segel v besedo umirjeni glas inspektorja. »Ste me že prepričali in zahteval sem zvezo s Philadelphio. V kratkem bomo imeli v rokah vse niti.«

Tedaj naju je zagledal Cecil Grey. Zasul se je na peti in s prstom pokazal na naju, poskušajoč vzbuditi pozornost vseh, ki so bili v sobi.

»Tukaj sta! On je bil v civilni obleki, ko me je sinesil naprosil, naj ga peljem do vogala Sloat bulvarja. On je tisti, ki ...«

Tedaj se je obrnil Catt in namrščen pogledal govorilca.

»Mlad nevednež ste in zelo vam bomo hvaležni, če obdržite svoja mnenja zase,« je zagrmel. Potem je nasmejan, z rokami, izproženimi v pozdrav, stopil k nama in dejal:

»Poročnik Duluth, gospa Duluth, dovolita mi, da vama prvi čestitam. Inspektorju sem že povedal malo prej, da sta ravnala in ukrepala z velikim pogumom in smelo, čeravno zaradi svoje ... nelagodnosti nisem mogel aktivno sodelovati pri prizadevanju, da rešimo žrtve. Cimprej bi rad od vas slišal, kako je vsa stvar potekala.«

»Da,« se je oglasila gospa Zelide, še vedno v svoji ptičji opravi. »Pravkar je telefoniral ravnatelj iz cirkusa. Vrvi mojega trapeza so bile prerezane več kot do polovice. Če ne bi bili posegli vmes, bi zgrmela v globlino kot ubogi Gino Forelli. Naj se vam zahvalim ... bili ste pogumni in prebrisi!«

S pravi italijanskim temperamentom se je vrgel

»Pokazala sta nama svojo posetnico ...! Verjeme mi, to sta Hatch in Bill ...!«

Mož v rdeči karavati me je dostojanstveno prekinil:

»Dagget sem jaz, ta pa je Williams. Če sta vam onadva pokazala posetnico, sta jo izmaknili v najnem uradu ...«

»Toda ...«

V pogovor se je vmešal bradac:

»Pravite, da ste bili toliko ur skupaj. To je kaj lahko razložiti. S tem, da sta se vama predstavila kot privatna detektiva, sta vaju takoj na začetku dogajanja napravila za svoja ujetnika. Nista vaju smela izgubiti izpred oči, ker sta vaju izbrala za statista. Zelo zanimivo in tudi iznajdljivo. Bojim se, da sta vas in vašo soprogo temeljito potegnili za nos.«

Bradac se je naslajal ob zmehdnosti, ki jo je bral na mojem obrazu, in nadaljeval:

»Dovolite mi, da vam predstavim Bruna Rosa,« pokazal mi je tistega, ki sem ga poznal kot Hatcha. »Ta pa je Ludwig ...«

Strmel sem v možakarja, ki sem ju imel za prijatelja. Otožne Hatchove oči so bile zaprte, njegov obraz pa je izražal popoln prezir; to naj bi bil torej tisti Hatch, čigar popisim glede moje izkušnosti me je navdajal s tolikim spoštovanjem. Na Billovem obrazu pa sem bral strah.

Predstava o moji naivnosti in nezkušenosti je vdrala v mojo zavest kot plima mimo valobranov v pristanici. Lutki, Iris in jaz sva bila samo lutki v njuni mojstrskih rokah. Brata Rosa sta si s hladnim cinizmom, ob katerem zastane dih, pridobila najino zaupanje in pazila na vsak najin korak, medtem ko sta morila, da bi naju čim globlje potisnila v prepad, ki sta ga nama pripravljala.

99 Bruno in Ludwig sta bila odlična lutkarja in morda z Iris sva plesala, kot sta živžigala. Zares, odlična lutkarja.

XIX.

Sedeli smo v salonu našega hotela v San Franciscu; Iris in jaz, Catt pa v sredi. Profesor je odmahnil že peto buteljko šampanjca, penete tekočina mu je preprečila gosto brado z rahlo pajčevino. Bil je zelo dobre volje.

Tudi midva bi morala biti zadovoljna. Inspektor je po telefonu govoril z mojim poveljnikom in mu napel toliko hvale o meni, da mi ni samo podaljšal dopusta za pet dni, marveč tudi obljubil, da bom na predloval. Tudi družba, pri kateri je delala Iris, je zavohala, da bile dogodivščine okrog njene zvezde dobra reklama, pa je privolila, da ostane Iris neke dni na oddihu. Bradac je nameraval odpotovati v Hollywood, pa nama je odstopil svoj apartma v hotelu. Skratka, vsi so pokazali, da naju imajo radi, pred seboj sva imela še pet dni samo zase, imela sva najlepši apartma v hotelu, bila sva šampanjci in morala bi biti vesela in zadovoljna. Pa nisva bila.

In to predvsem zaradi Catta. Zelo sva ga imela rada, občuvala sva ga, toda ura je bila že pol enajstih, on pa ni pokazal najni najbolj rahlega namena, da bi končal svoj monolog, vstal in odšel.

Vtepel si je v glavo, da bo napisal še eno razpravo o zadevi »bratov Rosa«, in sedaj je bolj zase kot za naju na glas obnavljal vsako najmanjšo podrobnost o razburljivih dramih. Več kot je pil, bolj se je zapletal v klobčič svojih misli.

»Iznajdljivo, zares iznajdljivo,« je ponavljal. »Eden od policajev, ki so preiskovali njun avtomobil, mi je povedal, da sta vse do podrobnosti pripravila. Prav ničesar nisva pozabila.«

ČUDNI PTIČI

Hugh
B. Cave

Sredi med gozdovi približno dva kilometra od naselja Braydon je ležalo jezero, majhno in ovalno. In na obeh koncih jezera je stala kočica. Tega popoldnja sta bili obe zasedeni. V eni je živel profesor Henry Peeble. Drugo pa je navedel neki Kucznik iz New Yorka. O Kuczniku ljudje niso vedeli povedati več, kot da je vedelcinoma ribaril in da je govoril s tujim glasom.

Avto, s katerim sta prišla tujca, se je okoli štirih zjutraj peljal skozi Braydon. Ko se je ustavil pred Kucznikovo kočico, je Kucznik goste že pričakoval pred vrati.

Sledilo je prisrčno rokanje. »Gert, kako lepo, da te človek spet vidi. In tebe tudi, Foy — imaš papirje?«

Gert, ki je šepal, je odgovoril: »Ima jih.« Foy, zavaljen debeluhar, je pokazal na aktovko in izjavil: »Tukaj so.« Kucznik je odprl aktovko in pregledal papirje. »Odllično.«

»Zdaj bi pa rad denar, če vam je prav,« je dejal Foy.

»Seveda.« Kucznik je dal papirje spet v aktovko in jo skrbno spravil na knjižno polico. »In malo pijače, kajne? Seveda vodko!«

Foy se je zarežal. Kucznik je stopil v kuhinjo. Vrnil se je s tremi kozarci in ponudil gostoma. Tretjega je obdržal zase. Pili so.

Strup je takoj deloval. Foy je spustil kozarec iz rok in medtem ko je padal po tleh, je samo še zastokal. Ko sta se Kucznik in Gert nagnila nad njega, je bil že mrtev.

»Čoln je pripravljen,« je dejal Kucznik. »Izvelec gal! Na jezeru je neko posebno globoko mesto. Označil sem si ga.«

Slekla sta mrljica in ga odnesla na pomol ob jezeru. Tam je že čakal čoln. V njem sta bila dva težka kamna, na katerih so bile prijetne verige. Zvalila sta Foya v čoln in mu okoli nog in rok zavezala in pritrdila verige. Kucznik je stopil v čoln in prijel za veslo. Gert mu je že hotel slediti, toda Kucznik je zaskrbljeno pogledal njegovo trdo nogo. »Znaš plavati?«

»Ne.«

»Potem me raje počakaj v koči. Ne bo tako lahko znebiti se trupla. Čoln se lahko prevrne.«

Gert je odšel v kočico. Kucznik pa se je z veslom odrinil od obale. Ko je začel veslati, je ugotovil, da se že dani. Njegov slovanski obraz je dobil trd izraz. Mrljica bi bil raje odvrzel še v tem. Ko je Kucznik dosegel z bojo označeno mesto, je bilo že precej svetlo. Hitro se je spravil na delo. Bilo je sicer malo verjetno, da je profesor v drugi koči že zbujen, toda ob tej uri so iz Braydona že prihajali na jezero ribiči.

S truplom je imel precej dela, toda končno je z velikim olajšanjem gledal, kako se je kot velikanska bleda riba potapljalo v globino. Odveslal je nazaj k bregu. V koči je pri oknu stal Gert.

»Pridi malo sem,« je rekel.

Kucznik je stopil k oknu. Gert mu je pomolil daljnogled. »Poglej čez jezero, tja k velikemu hrastu!«

Kucznik je pobledel. »Kako dolgo je že tam?«

»Prišel je iz grmičevja kmalu potem, ko si odvrzel truplo. Kdo je to?«

»Profesor.«

»Daljnogled ima.«

»Me je opazoval?«

»Tega ne vem točno.«

»Zdaj gleda z njim v krošnje dreves,« je zamrmral Kucznik. »Opazuje ptiče?«

»Na jezeru te je moral videti.«

»Morda ni opazil, kaj delam.«

»Tega ne smeš tvegati,« je dejal šepavec. »Če te je videl in te prijavi, bodo iskali truplo. FBI opazuje Foya že mesec. Sum bo takoj padel nate in na nas ostale. Poznaš tega profesorja?«

»Pred kratkim me je obiskal,« je povedal Kucznik.

»Torej mu bova danes zjutraj vrnila obisk. Seveda bova najprej zajtrkovala in sežgala Foyeve stvari. Moža bova izprašala o njegovih ptičih. Če ne bova dobila točnejših odgovorov, bo vse ostalo kaj lahko. Prevrnjen čoln na jezeru in utopljen star človek. Nihče ne bo posumil.«

Profesor Peeble je z daljnogledom opazoval divje gosi, dokler se niso spremenile v temne točke na daljnem nebu. Nato se je vrnil na verando svoje kočice in obesil daljnogled na žebelj. Ko sta se oba moža pojavila na stezi, je sedel za mizo in si vneto zapisoval v beležnico.

»Dobro jutro, gospod Kucznik,« je dejal in ponudil obiskovalcu roko.

Kucznik je z naklonom glave pozdravil profesorja in pokazal na Gerta, ki si je s kamero na rami ogledoval okolico. »To je moj prijatelj iz Bostona,« ga je predstavil. »Sla sva na sprehod, pa sva se oglasila. Danes zjutraj sem vas videl z jezera. Mahal sem vam.«

»Na žalost vas nisem videl,« je odgovoril Peeble in premikal stole. »Bilo je še zelo temno.«

»Da, komaj se je dani. Vi navadno ob tej uri še niste na nogah!«

»Opazoval sem taščico.«

»Mora biti pa že redek ptič, da zaradi njega tako zgodaj vstanete!«

»Ni redek,« se je nasmehnil profesor. »Nasprotno, zelo mnogo jih je. Toda ko sem pred nekaj dnevi odkril taščičino gnezdo, sem našel v njem poleg enega taščičinega jajca še tri kukavičja. Kukavica namreč svoja jajca često položi v tuja gnezda.«

Kucznik je pomenljivo pogledal Gerta in pripomnil: »Zelo zanimivo!«

»Da, zelo. Vendar to še ni vse. Kakor hitro so mlade kukavice dovolj močne, se razširijo po vsem gnezdu in izrinejo potomce lastnikov. Ko sem danes zjutraj prišel do gnezda, je ležala mlada taščica na tleh, v gnezdu pa so se šopirile kukavice. Zanimalo me je, kaj bo storila taščica — mati.«

»In kaj je storila?«

»Sedela je na sosednjem drevesu in čivkala, vendar se ni več vrnila v svoje gnezdo. Ves čas sem jo opazoval z daljnogledom.«

Kucznik je previdno izbiral besede. »Videl sem, kako ste gledali skozi daljnogled. Enkrat ste pogledali natanko proti meni. Takrat sem se ravno mučil s kamnom, ki ga navadno uporabljam za sidro.«

Profesor Peeble se je zasmejal. »Ljudi nikoli ne opazujem z daljnogledom. Nekateri tega ne marajo. Ste danes zjutraj kaj ulovili?« se je pozanimal.

»Ne, danes pa nisem imel sreče.«

»Da, da, včasih je že tako.« Peeble je pokimal in se nasmehnil Gertu.

»Pregovorite gospoda Kucznika, da vas enkrat vzame s seboj na ribolov. Izredno sposoben ribič je. Če lovi z mrežo, ga nihče ne more dohiteti.«

»Danes zjutraj pa nisem lovil z mrežo,« se je oglasil Kucznik.

»Ne? Tega nisem opazil. Raztresen sem, gospoda, strahovito raztresen.« Vstal je. »Vama lahko ponudim skodelico kave?«

Odšel je v kočico in slišati je bilo, kako koraka po kuhinji. Kucznik je tiho vprašal: »Mislili, da me je videl?«

»Ne vem,« je odvrnil Gert. »Vse to njegovo govorjenje o ptičih — morda naju hoče samo preslepiti!«

»Ne bi ga hotel utišati brez vzroka.«

»Saj to bi bilo zelo enostavno. Star je že.«

»Počakajva še malo. Rad bi se prepričal.«

Profesor Peeble se je s pladnjem vrnil k mizi in natočil kavo. Potem pa je spet začel predavati o ptičih. »Gospod Kucznik, vi bi se morali malo zanimati za ptice. To je tako zanimiv in enostaven konjček. Potrebujete samo daljnogled in dobro knjigo o ptičih.«

Kucznik je pogledal na steno, kjer je visel Peebljev daljnogled. »Ga lahko pogledam?« je vprašal in vzel daljnogled v roke, ne da bi počakal profesorjeve privolitve.

Profesor je odločil skodelico s kavo in pri tem polil tekočino po prtu.

»Ste s tem opazovali taščico?« je vprašal Kucznik.

»Da.«

Daljnogled je imel pri okularju belo skalo za naravnavanje oddaljenosti. Kucznik je mrko pogledal na številke, nato pa je daljnogled vzdignil k očem. »Prej ste dejali, da je taščica sedela na sosednjem drevesu, daljnogled pa je naravnal na veliko daljavo.«

Gert je vstal in pripravljeno stopil v ozadje.

»Taščica je bila res zelo blizu mene,« je rekel profesor Peeble. »Pozneje pa sem zasledo-

val še let divjih gosi in sem zato izmenjal razdaljo na daljnogledu.«

Kucznik je obesil daljnogled nazaj in pogledal Gerta. Oba sta se nasmehnila. »Zdaj pa morava naprej, profesor,« je dejal nato. »Najlepša hvala za kavo.«

Ko sta moža odšla, je profesor globoko zajel sapo in poškili na daljnogled na steni. »Fant, fant,« je dejal sam pri sebi, »k sreči se je vse dobro izteklo.« Nato se je napotil v kočico in vzdignil telefonsko slušalko. Poklical je številko policije.

»John?« je vprašal. »John, govori Henry Peeble. Tu zunaj se dogaja nekaj čudnega. Ta Kucznik je danes navsezgodaj odveslal na jezero in me je videl, ko sem z daljnogledom opazoval ptiče. Ravno kar me je obiskal z nekim prijateljem. Zastavil mi je vrsto vprašanj. Kako? Verjetno je hotel izvedeti, če sem ga z daljnogledom opazoval. Kako? Ne, seveda ga nisem. Toda trdil je, da danes zjutraj ni lovil z mrežo. To mi je postalo sumljivo. Noben ribič ne bo zgodaj zjutraj vrgel trnka nad najgloblji mestom jezera, saj takrat so postrovi ob obali, ker lovijo mušice. Razen tega pa ima ta Kucznik nekega prijatelja, ki ima čisto slovanski obraz, predstavil pa ga je kot Lowella. Ta primerek je pa spet čisto ameriški. Mislim, da bi bilo najbolje, če se takoj pripele sem. Z dobro opremo seveda in tremi izkušenimi potapljači. Kdo ve, kaj je skrito v globinah jezera...«

O. Henry

USMILJENO

SRCE

Gospodična Marta je imela na vogalu ceste majhno pekarijo. Bila je stara štirideset let. V hraničinici je imela lepo vsoto denarja, poleg tega je bila zelo usmiljenega srca in je imela umetno zgornjo celjust. Zavedala se je, da se je poročilo že mnogo štiridesetletnic, pri katerih je narava bolj skoparila z darovi, kot je pri njej.

Dva do trikrat na teden je prihajal v njeno prodajalno kupec, ki je pri Marti vzbudil pozornost. Mož je bil videti, srednjih let. Nosi je nočnike in skrbno negovano brado. Njegova obleka je bila sicer nekoliko oguljena in tu pa tam zakrpana, a vendar je bila vsa njegova pojava na moč mikavna. Poleg tega se je znal vesti zelo ugodno.

Ta svojevrstni Martin kupec pa nikdar ni kupil drugega kot star kruh, ki je bil za polovico cenejši od svežega.

Lepega dne je sklenila, da se bo prepričala o kupecemv poklicu. Prinesla je iz svoje sobe umetniško sliko, ki jo je bila kupila na dražbi, in jo obesila na steno v prodajalno. Na njej je bila naslikana prekrasna beneška palača, z gondolami in kičastim nebom v ozadju. Umetnik bi jo moral takoj opaziti.

Naslednji dan je kupec spet prišel.

»Dva hlebčka starega kruha, prosim!« je zahteval. Medtem ko mu je Marta zavijala, je zagledal sliko na steni. »Novo sliko imate, kaj vidim,« se je začudil.

»Ali vam ugaja?« je vprašala gospodična Marta in srce ji je zaradi posrečene zvijace divje bilo. »Ljubim umetniške slike,« je nadaljevala. »Ali se vam zdi tale dobra?«

»Palača je zarisana. Perspektiva je čisto napačna! Zbogom, gospodična!« Vzel je kruh in odšel.

Da, umetnik je! Gospodična Marta je takoj nato spet odnesla sliko nazaj v svojo sobo.

Kako ljubezljivo so gledale njegove oči skozi naočnike! Na prvi pogled je opazil, da perspektiva ni prava. In tak človek mora živeti ob suhem kruhu! Da, geniji se morajo pač boriti, preden zaslovi.

Seveda bi bilo čisto drugače, če bi našel usmiljeno srce, imel hranilno knjižico z lepo vsoto denarja in pekarno!

Kupec je sedaj še bolj pogosto prihajal in včasih celo pokramljal z gospodično Marto. Kupoval pa je še zmerom samo star kruh. Marti se je zdelo, da je čedalje bolj mršav. Od srca rada bi mu zavila k staremu kruhu še malo priboljška, a se ni upala. Bala se je, da ga bo užalila. Vedela je, da so umetniki zelo ponosni!

Gospodična Marta je zdaj v prodajalni vedno nosila čipkaste predpasnik. V sobici za prodajalno pa je kuhala skrivnostno mazilo iz kutinovega semena in boraksa. S tem lepčilom si je negovala obraz.

Nekoga dne je kupec spet vstopil v njeno prodajalno in kakor po navadi zahteval dva hlebčka starega kruha. Nenadoma se je s ceste zaslišal strašen ropot. Kupec je stopil k vratom, da bi videl, kaj se je zgodilo. Mimo so se peljali gasilci.

Gospodična Marta je izrabila ta trenutek.

Brž je prerezala hlebčka na dvoje in tu namazala z maslom, ki ga je imela na polici. Ko se je kupec obrnil, ju je ravno zavijala. Pozneje, ko je bil že davno odšel, se je gospodična Marta srečno nasmehnila, a vendar ji je pri tem srce močno bilo.

Ali bo užaljen? Ne, prav gotovo ne! Se dolgo je potem mislila na to. V duhu je že videla, kako bo stromašni umetnik odkril njeno prevaro. Ko bo prišel v svojo sobico, bo najprej pospravil z mize čipke in paleta. Poleg mize gotovo stoji stojalo z še skoraj dovršeno sliko, ki je perspektivno popolnoma pravilna. Potem bo postavil na mizo kozarec z vodo, sedel in odvil zavitek s suhim kozarec... O! Gospodična Marta je zaradela.

Ali se bo medtem, ko bo jedel z maslom namazan kruh, spomnil nanjo?

Vrata v Martino prodajalno so se sunkovito odprla, da je zvonec na njih diše zvonil. Gospodična Marta je pohitela iz svoje sobice.

SATIRA
NE
POZNA MEJA

JANUSZ
OSENKA

V kavarni z ministrom

Z ministrom sem sedel v kavarni: pila sva kavo, ko se je nenadoma prikazal pred našo mizo on, z neizogibnim namenom, da se nama pridruži. Dolgo je skušal vzbuditi mojo pozornost s kašljanjem, namigovanjem in kihanjem, dokler ni izval splošno pozornost. Le jaz sem se delal popolnoma slepega in gluhega.

On pa ni hotel priznati, da je poražen, pristopil je, se oprl na stol in rekel:

— Dober dan.

Jaz sem zamrmral nekaj nerazločnega. Vidim, da se gospod minister za bava. Skodelica kave — to je odlična reč. A tukaj, da vam po pravici povem, imajo zelo dobro kavo...

— Da — je odgovoril minister.

Jaz sem molčal.

— Človek gre z veseljem ven — je nadaljeval on — kajti danes se prave družbe zbirajo samo po kavarnah. Zaradi neurejenih stanovanjskih razmer. Sam, na primer, že polna tri leta čakam na stanovanje. Toda zadostovala bi le beseda kakšne vplivne osebe, kakšen telefonski razgovor — in moja zadeva bi bila takoj rešena.

Minister je v znamenje svoje nemoči razširil roke.

On pa je nadaljeval:

— Brez zvez ne moreš več ničesar storiti. Mojemu bratu so že trikrat zavrnili prošnjo: nočejo in nočejo mu dati dovoljenja za žganje alkoholnih pijač. Kaj zdaj sploh ne izdajajo več takšnih dovoljenj?

— Ne veva — sem odgovoril namesto ministra.

Zdaj je za trenutek obmolknil. Bilo je opazno, kako mu možgani mrzlično delujejo.

A od katerega podpredsednika je zdaj odvisna delitev avtomobilov? — je zopet vprašal. — Gospod minister ga vsakakor osebno pozna, medtem ko se mu jaz nikakor ne morem približati.

Z ministrom sva molčala, medtem pa je on grbančil čelo in se skušal še nečesa spomniti.

— Moj svak je po nedolžnem obsojen na petnajst let. Mar se ne bi lahko vi, gospod minister, pozanimali za to zadevo in nekaj ukrenili?

— Pravosodje je v pristojnosti drugega ministra — je razložil minister.

On se je še skušal spomniti kakšnega vprašanja.

Ali lahko prisedem? — je vprašal v upanju, da bo tako pridobil na času.

Ne — sem odločno odgovoril.

Zdaj se je umaknil, medtem ko sem jaz besno gledal za njim. Zdaj bi bilo neumno in nesmiselno, če bi gospodu ministru iztresel svoje prošnje — naj mi pomaga, da doblim stanovanje in avtomobil, naj se pozanima za mojega nečaka, ki so ga pred kratkim zaprli zaradi kraje.

ŽARKO
PETAN

Slečene misli

Poznal sem človeka, ki je toliko časa odpiral diskusije, dokler ga niso zaprli.

Vedno se jezini, če mi kdo naslika lepšo prihodnost v abstraktnem slogu.

Ce me kdo hoče prepričati, da je bil moj prapraprader opica, se vedno spomnim na moje praprapravnike.

Človek ima v življenju vedno dve možnosti: reči ja ali da.

Reklama za pogrebni zavod: pogrebni stroki so se manj zvišali kot življenjski.

Domači anekdoti

RAZOCARANJE

Naslednje resnično zgodbo pripoveduje slikar France Slana sam:

»Ko sem skiciral Robbov vodnjak, se je okrog mene zbrala gruča ljudi. Prosili sem jih, naj se vsaj toliko razmaknejo, da bom lahko vodnjak videl. Toda ljudi je bilo vse več. Nekje iz ozadja se je prebrinila ženska in ko me je zagledala, je žalostno vzdihnila: »Ah, samo tale! Sem mislila, da je kakšna nesreča!«

KARIKATURISTOVA SLAVA

Božo Kos, karikaturist in ilustrator, ris tudi televizijsko slikanico za otroke. Risa je kar s kredo, pri tem pa natrosi obilo krednega prahu na tla.

Nekoga dne ga ustavi televizijska snažilka: »A vi ste tisti Kos...«

Božo Kosu se je »milo strilo«, da ga je spet nekdo spoznal, da ga je spoznal celo nekdo, katerega plača ni nad slovenskim povprečjem.

Snažilka pa je vztrajala: »V katerem studiu pa imate oddajo?«

»V studiu B,« je pojasnil Kos.

»Da, da, v mojem studiu,« je rekla snažilka. »Ste že ta pravi. Tla mi tako pomagata s kredo, da zlepa ne spravim ven.«

SREČNA DRUŽINA

Danes objavljamo tretji kupon za nagradno igr »Srečna družina«. Igra se je začela v 39. številki našega tednika.

Igra je kar najbolj preprosta, kajti naša želja je, da bi v njej sodelovalo čimveč bralk in bralcev. Tako le: vsak mesec bomo izžrebali eno izmed poslanih kuponov in to bo potem »srečna družina«. »Srečna« zato, ker ji bo naše uredništvo plačalo vse gospodinske izdatke enega meseca. Torej izdatke za hrano, stanovanjsko najemnino, elektriko, obrok v banki, izdatke za šolo, gledališče, kino itd. Naš reporter bo »srečno

SREČNA DRUŽINA – KUPON 3

Izpolnite s tiskanimi črkami!

Ime in priimek .....

Točen naslov .....

Odgovor na TRETJE VPRAŠANJE: česa v TT ne berete?

družino» obiskal, sešel številke izdatkov in uredništvo jih bo plačalo. Kaj pravite – ali ni imenitna igra? Vi morate samo izrezati kupone in jih izpolniti. Ko bodo štirje kuponi skupaj, jih v kuverti odpošljite na naš naslov:

UREDNIŠTVO TT LJUBLJANA
POŠTNI PREDAL 150
»SREČNA DRUŽINA«
Prosimo vas, da obvezno napišete na kuverti »Srečna družina«, ker nam s tem prihranite mnogo odvečnega dela. Ne pozabite!

Odgovore, ki jih bo uredništvo prejelo, bo potem obdelalo in rezultate ankete naknadno objavilo. Ne pozabite: prihodnjič bo že četrti kupon in torej zadnji v prvem kolu naše nagradne igre »Srečna družina«!

Zima 65-66 v Sloveniji

KOLEKCIJA EVE PAULINOVE NA SEJMU MODE V BEOGRADU

Moda slavi letos svojo pomlad na vseh koncih sveta, tudi pri nas. Mlada je, noro vesela, simpatična in sveža pa tudi energična, saj si je celo k nam utrla pot, čeprav ji ni z rožami posejano. Vse vrste zaprek ji postavljajo naša sredina in te so včasih skoraj nepremostljive. Vendar začetki so tu in z dobro voljo, posebno pa s čutom za lepo se da še najtežje premagati. In ni malo častilcev lepega na Slovenskem!

Modna kreatorka Eva Paulin posveča ves svoj čas snovanju novih oblik in posredovanju med pariško in italijansko visoko modo ter našimi zmoglostmi in okoljem. Je propagatorica vsega lepega, novega, funkcionalnega. To je dokazala s svojo novo kolekcijo, ki jo je pod okriljem Modne hiše pripravila za Sejem mode v Beogradu.

Videti je, kot da se je začelo novo obdobje v slovenski modi. Kolekcija Eve Paulinove je mlada, blesteča, popolnoma v novem, »modernem« stilu. Kot da se je Courrèges prikazal na ulicah Ljubljane. Čiste, jasne linije, nove proporcije, ki jih označujejo barvne ploskve, izmenjava belega in črnega, do potankosti izpopolnjen kroj. In seveda – »modernizem«. Od nos med čistimi linijami in barvami, ki ustvarja čisto, svoj sko lepoto. Igra vodoravnih in navpičnih črt ter osnovnih barv: rdeče, rumene, modre ter črne in bele. Inspiracija: moderna slikarska umetnost – Mondrian.

Kolekcija Eve Paulinove je sestavljena iz oblek, ki se lahko nosijo same ali pa v kombinaciji s plaščem. Obleke so brez rokavov in puščajo gole roke, ukrojene pa so tako, da dajejo telesu vso svobodo gibanja. Odkrivajo tudi kolena, kar pa ne prekinja celotne barvne in oblikovne kompozicije, ker predlaga poleg volnene nogavice iste barve. Obleke se končujejo z okroglim izrezom tik ob vratu ali pa se ta podaljša v majhen, stoječ ovratnik.

Tudi plašči so bolj kratki, z vшитimi rokavi, majhnim ovratnikom, ki je stoječ ali pa narahlo položen ob oglas izrez okoli vratu. Kombinacija horizontalnih linij – ozek pas, spet nekaj centimetrov pod naravnim – in vertikalnih linij – vшитi žepi ter dvojna vrsta z istim blagom preoblečenih gumbov.

Barve prehajajo iz svetlejših v temnejše tone: lesnikova, kombinirana z belo ter črna in svetločrna. Material, ki ga je kreatorka uporabila za svoje modele, je lahko volneno blago, ki ga brez posebnih težav dobimo tudi v naših trgovinah.

Modele dopolnjujejo ljubke čepice, ki pokrivajo ušesa in so narejene iz istega blaga kot plašči in obleke.

Hura – in veliko sreče predstavnic slovenske mode na odrih Sejma mode v Beogradu!

PAULA

FRANCOSKI SEKSOLOG ODGOVARJA:

MODA POLJUBOVANJA

Razvoj higiene in običajev je pospešil nov način poljubovanja na ustnice. Je res, da poljubovanje spreminja navade ljudi?

»Poljub zavzema važno mesto v spolnem aktu, saj ga v večini primerov spodbuja. Spolni odnosi so postali veliko manj nagonški in bolj človeški. V antiki, ko poljubovanja še niso poznali, so bili tudi spolni odnosi precej drugačni. Nekatere ženske pa, ki so preveč čustvene in razdražljive, poljubovanja pred spolnim aktom ne prenesejo. Ne počutijo se več le bitja, na katerih naj bi se moški izživljali in hočejo prevzeti aktivno vlogo. Lahko rečemo, da so bile predvsem ženske tiste, ki so razširjale vlogo poljubovanja.

Poljubovanje je hkrati postalo moderno. Če je bil moški visok, se je morala ženska dvigniti na prste in zato je pričela nositi čevlje z visokimi petami.

Tudi moški so se morali prilagoditi novemu običaju. Ostrigli so si brade, kajti poljubovanje z brado ni bilo niti estetično niti prijetno.

Poljub je spremenil način prehrane. Mlaši kot tudi starejši ljudje so se odpovedali jedem in pijačam ostrega vonja.

Kakšne pa so neprijetnosti poljubovanja?

»Človeški organizem vsebuje različne hormone: moške in ženske. Neki francoski biolog je ugotovil, da imajo večkratna zblizanja med obema spoloma za posledico izmenjavo hormonov. Med takšna zblizanja lahko prištevamo tudi dolgo in večkratno poljubovanje. Moški se lahko nalezijo ženskosti in obratno. Ljudstvo, ki prebiva na zahodu himalajskega pogorja, zelo obsoja poljubovanje. Prepričani so, da ženska, ki poljubi moškega, postane možata, možkemu pa navdahne čut ženskosti.«

Se s poljubom prenašajo nalezljive bolezni?

»Seveda. Ustnice so kot vsi zunanji organi zelo občutljive na razne vrste mikrobov. Poljub na ustnice je sicer neškodljiv, vendar pa lahko prenaša nalezljive bolezni.

Pred kratkim so ugotovili neko bolezen, ki jo pripisujejo poljubovanju. V ZDA je leta 1960 zbolelo 73 učencev vojne akademije v West Pointu. Dobili so vročino in otekli so jim živčni vozli. Priznali so, da so se med počitnicami vroče poljubovali.«

Kako vpliva prostitucija na širjenje nalezljivih bolezni?

»Pred nekaj leti so v Parizu obdolžili prostitutke, da so s poljubovanjem razširile zobno gnilobo. Dokazi so res dvomljivi: vemo, da se zobna gniloba pojavlja le pri nekaterih ljudeh in da se prostitutke navadno ne poljubujejo. Znano je, da nekatere prostitutke raje ponudijo svoje telo, kot da bi se pustile poljubiti. Med vojno so bili ameriški vojaki zelo začudeni, ko dekleta z otokov na Pacifiku niso nasprotovala spolnim odnosom, trdovratno pa so umikala ustnice. Mnoge prostitutke so prepričane, da je poljub treba plačati posebej. Angleški potopisec iz prejšnjega stoletja O. Kenmore omenja, da so na Kitajskem smatrali poljub na usta za novo vrsto greha in so prostitutke zelo povečale svoje tarife.«

Kaj menite o zaljubljenih, ki se poljubljajo na javnem mestu?

»To nikakor ni na mestu. Vendar pa je današnja mladina popadla prava histerija poljubovanja. Brez sramu se prav povsod poljubujejo. Neki dokumentarni italijanski film prikazuje mlado dekle, ki je nudila utopljenicu prvo pomoč z metodo usta na usta. Ko so to opazili drugi fantje, so se pričeli nalašč utapljati, da bi bili tudi oni deležni poljuba.

S poljubovanjem pa ne pretiravajo samo mladi. Zadnje čase lahko opazimo podobno histerijo tudi pri starejših zakoncih. Vendar se moški navadno prav v poljubih spominjajo svoje mladosti in se poljubljajo raje s prijateljicami in ne z zakonskimi družicami. Tudi ženske navadno le narahlo poljubijo zakonske može, kar pa jim že zadošča, da si priključijo v spomin radosti mladih let.«

Ali so kakšna zdravila proti pretiranemu poljubovanju?

»Kar nasmehniti se moram, če se spomnim, kako je neki švedski psihater »pozdravil« dekleta, ki se niso mogla nehati poljubovati. Poslal jih je v bolnico in jih hranil samo s tekočo hrano po cuclju. Že kmalu so se naveličale »sesanja« in tudi želja po poljubovanju je postala manjša. Torej je res, da je poljubovanje nagonška želja, ki izvira iz detinstva.

Poljub in ljubezen sta neločljiva. Zatorej ga bomo prihranili za človeka, na katerega smo res čustveno navezani. Po nekaj dneh zanosa postane tudi poljubovanje zmernejše.«

ZA MLADE GOSPODINJE

ČIŠČENJE PODOV

Če smo začeli s čiščenjem v spalnici, bo med podi prvi na vrsti parket, ki je danes najbolj razširjen. Kako ga negujemo, da bo ostal svetel in da ne bomo imeli preveč dela z njim?

Zapomnimo si, da sta največja sovražnika parketa prah in voda. Prav napak dela gospodinjstva, ki misli, da bo parket hitro očiščen, če ga bo pometla, pobrisala prah in namazala. Še slabše ravna tista, ki ga začne obdelovati z ribarico in vodo. Mokre deščice se lahko tako raztegnejo, da se bo parket dvignil.

Predvsem se držimo enega pravila: parket moramo čistiti vsak dan z metlo in mehko krpo. Tako se nam ne bo nikoli tako umazal, da bi ga bilo treba drgniti z žico ali morda celo strugati. Jasno pa je, da parket nikoli ne bo svetel, če bomo loščilo mazali kar na umazan parket. Prah in loščilo se bosta lepila vedno temnejšo plast in lepega dne se bomo začudili, kje je pravzaprav svetla barva, ki je je imel parket, ko smo se vselili.

Če smo že tako daleč, bo treba seči po močnejših čistilnih sredstvih. Najprej poskusimo »white« (vajt) špiritom, ki ga kupimo v trgovinah s kemičnimi proizvodi. Parket zbršimo, mehko krpo, če je zelo umazan, ga s špiritom poribamo. Pazimo, špirit je vnetljiv! Če z uspomom ne bomo zadovoljni, kupimo v specializirani trgovini žičnato blazinico, ki jih proizvaja Matiprodukt iz Sandrovca. Na blazinici bomo IDEAL celična vuna za parkete. Blazinica je primerne velikosti in iz finejšega materiala kot je pri nas navadna žica za drgnjenje, ta ki prečesto pušča ostre zareze v lesu.

Ko je težaško »delo« za nami, tla temeljito posesamo s sesalcem ali pometemo in pobrišemo s krpo in šele nato namažemo s parketno pasto. Past imamo na voljo več, dobimo jo celo take, ki istočasno parket čistijo in mažejo.

Poleg parketa so v sodobnih stanovanjih tudi največkrat obložena s podi iz umetnih mas. Med te prištevamo: linolej, stragulo, polivinil, podolit, jubolit, vinaz plošče itd.

Ker so površine naštetih podov gladke, r nevarnosti, da bi se vanje zalezla umazanija; in jih zato prav lahko čistimo. Dnevno jih pometemo, obrišemo s močno ožeto krpo, enkrat na mesec pa jih umijemo z blago milnico. Oplaknemo s čisto vodo in suho zbršimo. Po polnoma suhe tanko premažemo z loščilom s krpo čistimo in če hočemo doseči večji sijaj, še enkrat namažemo.

V kopalnicah in straniščih, na balkonih in stopnicah naletimo najpogosteje na teraz, tlak. Čistimo ga z omelom in mokro krpo, o časa do časa ga umijemo z milnico, oplaknemo s čisto vodo in dvakrat na leto namažemo lanenim oljem. Zdrgnemo ga z mehko krpo, da se lepo svetli.

V marsikaterem stanovanju, posebno v kininjah, najdemo še ladijski pod. Vzdrževanje takega poda zahteva precej napora, saj je edini način čiščenja ribanje s krtačo vsaj enkrat v denko. S prečestim močenjem pa tla poškodujemo, saj začno gniti lesene lege in spodnji strani desk. Zato niso redke gospodinjke, ki ladijski pod zaščitijo z umetno maso.

Na koncu še beseda o lakiranih parketih. Mnenja so deljena. Po eni strani je čiščenje lakiranih tal silno enostavno in hitro, prihodnjim čistilna sredstva, soba ima videz vedno novega parketa. Toda vse to drži le, dokler ho dimo po stanovanju v copatih. Ko pa pride na lak droben pesek s podplatov, visoke ženske jeklene pete, madeži, ki so neizogibni posebn pri manjših otrocih, takrat pa ni pomoči in okvare lahko popravimo le s ponovnim lakiranjem, kar je zelo naporno in drago delo.

M. A.

SE RAZLIKUJETA?

NA PRVI POGLED NE! TODA...

...da bi lahko ocenili avtomobil, moramo upoštevati nekaj njegovih karakteristik, ki so odločilne za izbiro. To so: moč in konstrukcija motorja, poraba goriva, oblika ter tradicija.

TUDI VEGETA 40 IMA SVOJE KARAKTERISTIKE. NJENA MOČ JE V GLUTAMATU. KI DAJE AROMO IN OKUS. VEGETA 40 VSEBUJE JAPONSKI AJI-NO-MOTO GLUTAMAT IN JO UPORABLJAMO ZA IZBOLJŠANJE JEDIL. JEDILA Z VEGETO 40 IMAJO ODLIČEN OKUS.

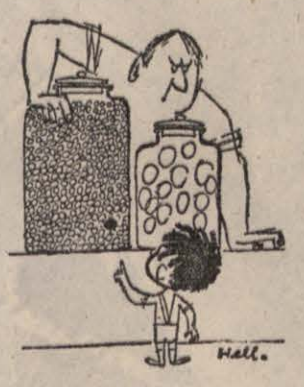
PODRAVKA

Brez besed

En bonbon, prosim; tega tukaj, ta črna želim!

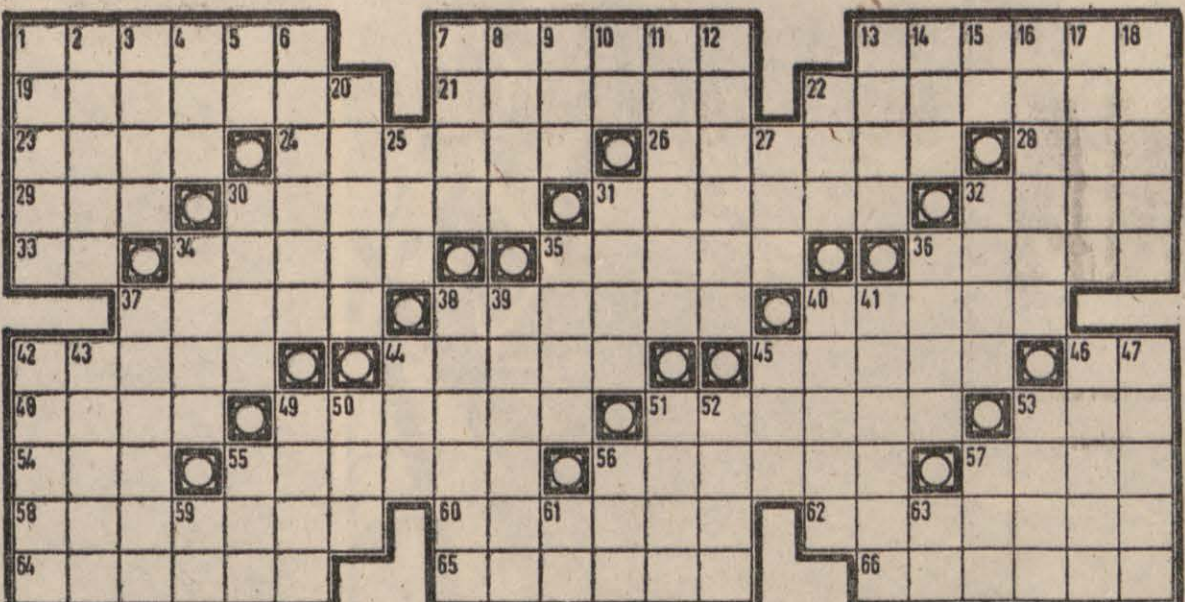
Za vroče dni.

Brez besed

Izdaja in tiska Časopisno podjetje 'Delo' v Ljubljani - Odgovorni urednik Zoran Jerin - Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva 3/II, p.p. 150/III, tel. 23-522 do 23-526 - Prodajni oddelki: Ljubljana, Titova 1, tel.: 20-463 - Naročnina: celotna 3600 din, polletna 1800 din, četrtletna 900 din, mesečna 300 din. Za inozemstvo plačana v Jugoslaviji: celotna 6.000 din, mesečna 500 din; plačana v tujini: v USA dolarjih 6,4 dolarja, v britanskih funtih 2 funta 3 šilinge, v zahodnonemških markah 26 mark, v švedskih kronah 33,5 krome, v italijanskih lirah 4.000 lir - Oglasi oddelki: Ljubljana, Titova 1, tel.: 21-896. Štev. zira računa NB 501-1-167 - Rokopisov ne vračamo.

VODORAVNO:

VODORAVNO: 1. filmsko platno, televizijski ekran, 7. krvna tekočina, 13. protestni izostanek od dela, štrajk, 19. ameriški pisatelj ki si je pridobil svetovno slavo z romanom »Ameriška tragedija« (Theodor), 21. telesni stražnik starorimskih oblasti, 22. tatil, rokomav, tolova, 23. britanski filmski industrialec (Arthur), 24. po velikosti drugi planet našega sončnega sistema, oddaljen od Sonca 108 milijonov kilometrov, 26. okostje, ogródje, 28. refrakcija žarkov, 29. odlični japonski orodni telovadeč, 30. meso ljubke gozdne živali, 31. mirujoči del elektromotorja, 32. vrsta žarkov v fiziki, 33. naša in tuja črka, 34. ameriška filmska igralka švedskega rodu, poročena s Sammy Davisom, 35. odsevan kos debela za sekanje drv, 36. zemeljski plin, spremeljalec nafnih vrelcev, 37. v umetnosti naziv za sočutno sliko ali kip, 38. zbornica, celica, prekat, 40. velika kamnita gmo-ta, 42. pojem iz slovnice, 44. vrsta gradbenega materiala, 45. manjši dobiček pri tomboli, 46. avtomobilska oznaka za okraj Sarajeva, 48. matematični znak za množenje, 49. carinska pre-pustnica za motorna vozila, 51. bebec, duševno omejen človek, 53. novodobna bolezen proti kateri še niso odkrili učinkovitega zdravila, 54. tekstilna rastlina, podobna konoplji, 55. polotok na jugu Evrope, 56. pomenek, klepetanje, obrekovanje, 57. gro-fija v jugozahodni Angliji, 58. najvišja gora na svetu, v Hima-laji, 60. odlok, ukaz, odločba, 62. potovanje na božjo pot, 64. ze-lena prevleka na kovini, znak starosti, 65. dejanje, delovanje, delo, 66. francoski romantični pi-satelj, ki je za Napoleonove Ili-rije nekaj časa bival v Ljubljani.

NAVPIČNO:

NAVPIČNO: 1. grobo zmlata koruza, 2. madžarski pesnik iz 19. stoletja (Janos), 3. živinska krma, posušena trava, 4. podoba, slika, 5. žuželka s pekočim pi-kom, 8. živčno vlakno, živčna nitka, 7. lovski trofeja, ustrelje-na divjačina, 8. italijanska de-narna enota, 9. pristanišče v Iz-raelu, 10. soglasnika s konca abe-cede, 11. glavno mesto Herego-vine, 12. obokan hodnik, oboka-no stebrišče, 13. pravec, začrtana

pot, 14. tuje moško ime, 15. skrajšan podredni veznik, 16. po-jedina ob slovesu, odhodnica, 17. določen delež, znesek, 18. živ-ljenjski duh, v indijski filozofiji bistvo vseh stvari, 20. dohodek od naložene glavnice ali posest-va, 22. hudobija, nesreča, zlob-nost, 25. sukanec, 27. grška čr-ka, 30. zrnat spomladanski sne-g, 31. največja kopenska žival, 32. ime madžarskega skladatelja Bartoka, 34. znan francoski fi-zik, raziskovalec elektromagne-tizma, ki je s Savartom odkril važen zakon v elektrotehniki, 35. poljedelec, agrarec, 36. zna-menit nemški pisatelj, avtor de-la »Smrt v Benetkah«, 37. zvez-da premičnica, 38. država na se-veru Severne Amerike z glav-nim mestom Ottawa, 39. omen-ba, spominjanje, 40. vrsta lov-skega psa, 41. močna bombažna tkanina za cenene obleke, 42. dokončna, odločilna beseda, 43. koristna domača žival, 44. naš največji Jadranski otok, 45. te-

pec, zarobljenec, 46. prikazova-nje slik v spanju, 47. igralec, činitelj, 49. blagajna, 50. nizek ženski pevski glas, 51. lepilo na-pravljeno iz živalskih kosti, 52. veliko rešeto, sito, 53. italijanski baročni slikar iz 17. stoletja (Guido), 55. ime alžirskega po-litika Bele, 56. življenjska teko-čina, 57. velika lesena posoda, 59. avtomobilska oznaka za okraj Rijeka, 61. različna sogla-snika, 63. kemični znak za mo-libden.

RESITEV UGANK IZ PREJSNJE ŠTEVILKE

KRIZANKA: 1. Ressel, 7. palist, 13. frater, 19. avtomat, 21. Aleuti, 22. leto-pis, 24. prača, 25. lango, 27. skloga, 29. Br. 30. sova, 31. Kirka, 32. matura, 33. Rene, 35. Opa, 36. Pavle, 37. baraka, 38. radiš, 39. da, 40. piškot, 41. Irak, 42. To-pek, 43. mešan, 44. prot, 45. zločin, 47. stavka, 49. breg, 50. slepar, 51. TI, 53. Tinka, 54. porota, 56. povoj, 57. tor, 58. rana, 59. maketa, 60. habit, 61. pali, 62. um, 63. malona, 64. karat, 65. Lak-ne, 66. pieteta, 69. turnut, 71. elksir, 73. naglas, 74. asepsa, 75. patina.

BERITE PO KOSILU

Oče je po kosilu, zadržal in za-gal, žagal... »Strašno, to smrtnje«, pravi hčer-ka. »To ti rečem, mami, nikoli ne bom vzela moža, ki smrči!«

»Prav imaš. Toda ko boš to preiz-kušala, moraš biti zares previdna.«

Gospa Pepca se je zagledala v inkasanta. Vsak mesec čaka nani s hrepenenjem, zaljubljeno ga gleda in ogovarja. Toda mladi mož ne opa-zi ničesar. Ko je spet prvega, pravi gospa Pepca:

»Moj mož je odpotaval in mi ni pustil nič denarja, toda jutri spet pride. Ali ga ne bi mogli kar po-čakati?«

Mladi se je vrget oko na prikup-no tajnico. »Ali se ne oblači očarljivo, oče?« »Da, da,« odvrne ta raztreseno, ... in hitro.

»Vzdržnost, dragi prijatelj!« pravi zdravnik. »Osem tednov nobenega piva, nobene cigarete in nič lju-bezn!«

S pivom in ljubeznijo gre, toda kajenje... Deset dni po zdravniškem pregle-du ga žena zaloti s tlečo cigareto v ustih. Čuteč se krivega, z zaprtimi očmi čaka na pridigo. Toda nič ta-kega se ne zgodi. Nasprotno, žena mu vsa vžihčena pade okrog vratu:

»Hvala bogu — še spet kadiš!«

Jaka mora na sodišče zaradi ali-mentov.

»Vi torej priznate, da ste oče tega otroka?«

»Da.«

»No, potem je vse jasno. Preostaja samo še ureditv plačila.«

Jaka zarli.

»Najlepša hvala, tovarš sodnik. Za to se pač ne pustim plačati.«

Zastisiranje prič.

»Poročeni ali samski?« vpraša so-d-nik.

Zenska priča molči.

»Torej samska.«

»Poročeni ali samski?«

Moška priča molči.

»Torej poročeni.«

Spet enkrat se ga je Polde krepko nalezal. Ko kordka čez cesto, malo manjka, da ga ne povoz kolezar.

»Telo neumno, drugič pa pazite! ga nahrli kolezar.

»Kako,« pravi Polde, »ali pripel-jete se nazaj?«

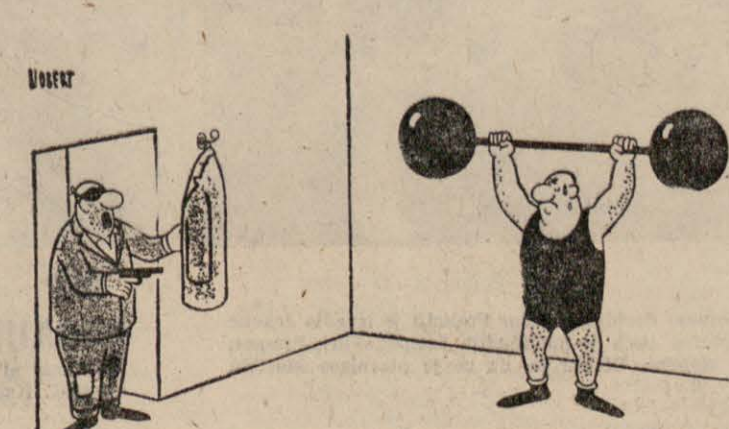
Mali zavajeni Tine gre na nabor. Ko ga postavijo na tehtnico, pravi vojaški zdravnik:

»Za dvajset kilogramov ste pre-težki.«

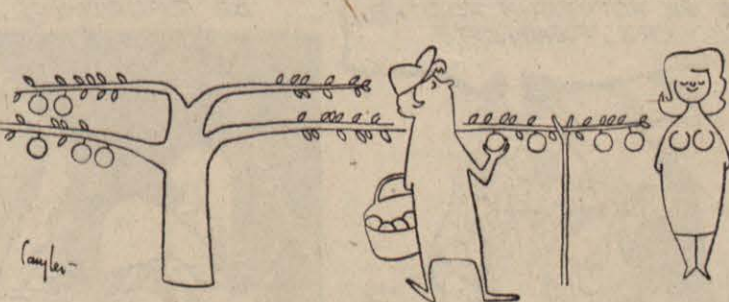
Tine užaljeno odvrne:

»Sploh nisem pretežak, temveč samo za dvajset centimetrov pre-majhen.«

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

Nobenega premikanja!

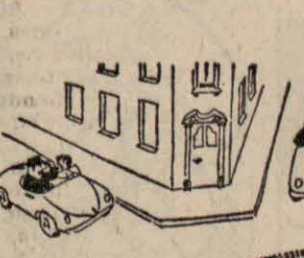
Brez besed

Ali ne bi mogla vajino prosto soboto preživeti kje drugje?

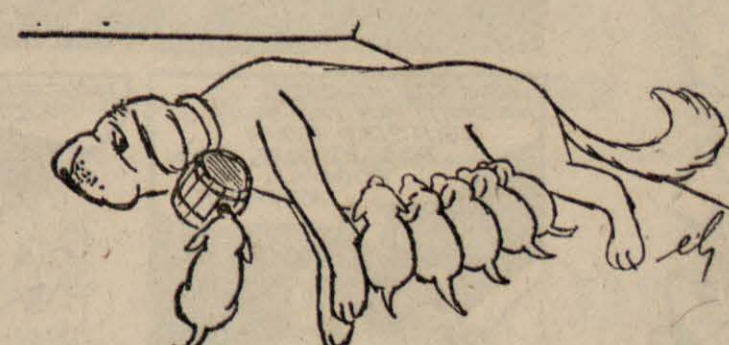
Zbudi se, Franci, opol-danski odmor je pri kraju!

Brez besed

Oprostite mi, prosim. Misliha sem, da je moj mož!

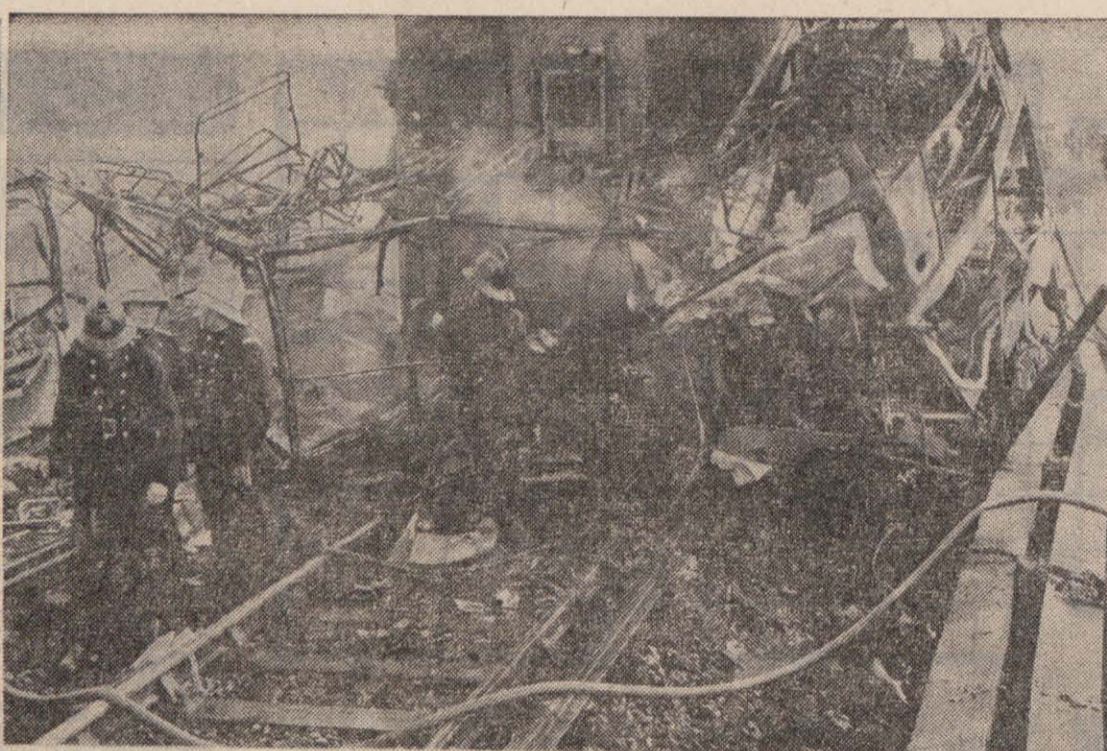

Brez besed

VELIKI SVET za mal denar: deset dolarjev je stala vstopnica na modno revijo newyorške velblagovnice Alexander, manekenke pa so bile pripadnice najvišjega evropskega plemstva. Princessa Luciana Pignatelli in druge so nastopile brez kron na glavah.

DVONADSTROPNI AVTOBUS in vlak sta se zaletela v East Prestonu v Angliji. Trije potniki so se smrtno ponesrečili, saj se je avtobus takoj ob udarcu vnel. Ljudje, ki so bili v bližini, zaradi plamena niso mogli pomagati ponesrečencem. Pripovedujejo: »Samo opazovali smo lahko, kako je zgorela ženska, nismo pa se mogli približati.«

LABRADORSKA PSICA Jane je morala nadomestiti mater komaj dva tedna staremu tigrčku iz londonskega zoološkega vrta. Samo tako je preživel in sedaj se že igra s svojimi pasjimi bratci po mleku.

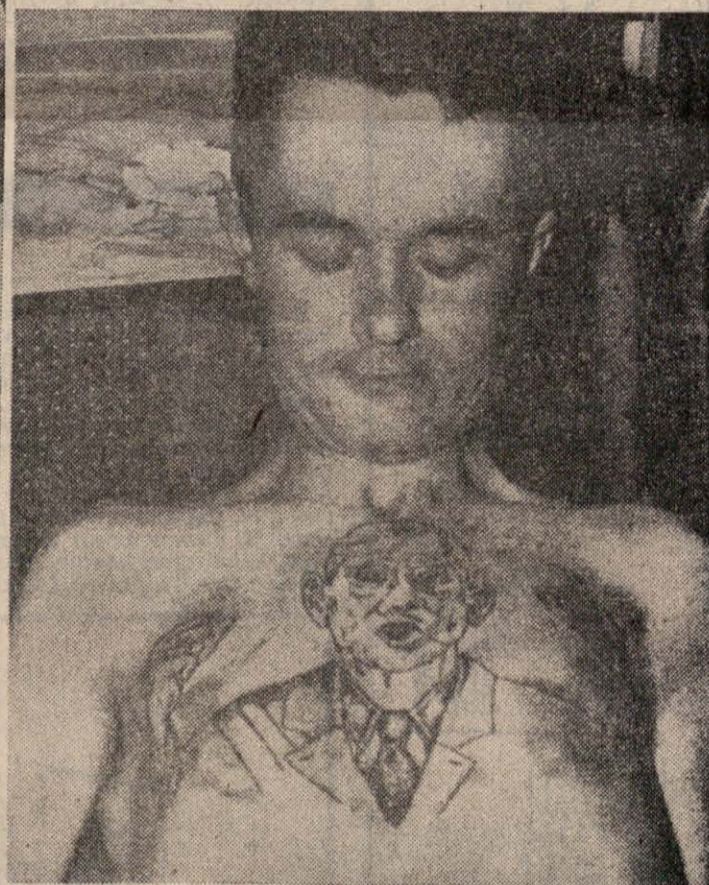
KAR ZNA Catherine, znam jaz še bolj,« je dejala Agnes Spaak in se tudi slekla. Nečakinja belgijskega zunanjega ministra sta šli vsaka na svoje: Agnes (21) gre v Hollywood, Catherine pa filma v Evropi.

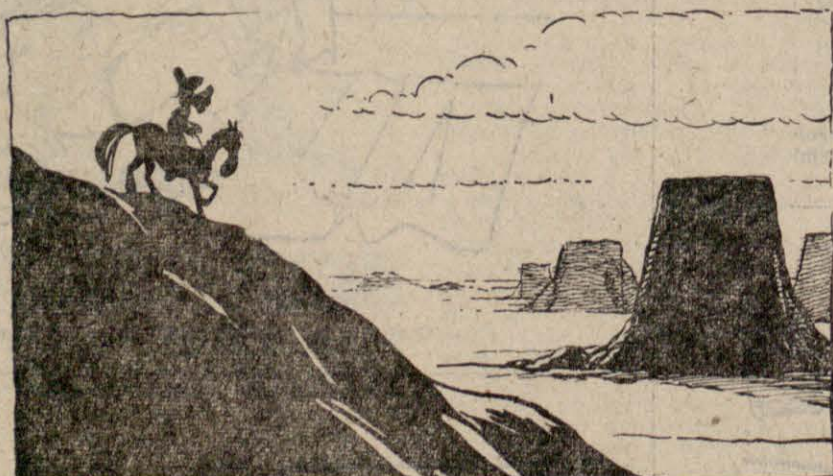
DANSKI ZIDAR Poul Johansen je delal na visokem dimniku, ko se je le-ta začel podirati. Ni se mogel vrniti po lestvi, ker bi dimniku zmanjkalo ravnotežja in bi se podrl. Tri ure je popolnoma na miru presedel na deski, ki jo je položil čez vrh dimnika, in dočkal helikopter, ki ga je rešil.

ZAČETNI UDAREC na lokalnem nogometnem derbiju v Južni Franciji je izvedla Jeanne Moreau. Njena uverturna brca je spodbudila časnik »Paris-Press«, da je v arhivu poiskal podobno fotografijo Marilyn Monroe. Očitno je, da se je plavalasa Marilyn bolj razumela na nogomet.

DEGAULLIST PA TAKI! Tako ne bo mogel niti koli izgubiti svojega idola, saj si je dal sliko francoskega predsednika vtetovirati na prsi. Kadar globoko diha, de Gaulle maha z rokami.

NARJ JE KARKOLI, NASPATI SE MORAVA... ZJUTRAJ BOVA POGLEDEVALA, KDO ROGOVILI V KOTANJI!

AAAAHHH... FRANCA, ROJDIVA SPAT!

...NOŠ ME BO PREHITELI... NAJPAJMETNEJE STORIM, SE SI POISČEM KAKO VOTLINO IN SE NASPIM...

...TUJI MOJA STARA KOBILA JE ŽE POTREBNA POZITKA, KAJ, FRANCA?

UTRUZENI LAJOTNIK JE ZADREMAL...

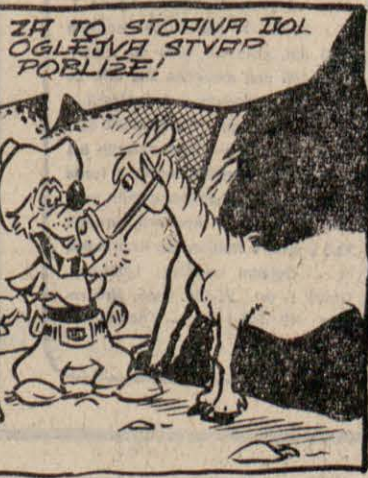
KAJ JE TO?... STREL!

GLEJ, GLEJ, KAKO SVETLO SE NENADOMA...

NEKOMU SO BASTO ZARZGALI, FRANCA, IN TO SE MI ZDI TAKO GRDO, DA ME JE KAJ SPANEC MINIL...

ZE SI ZA TO STORIVA IOL IN SI OGLEDIVA STVAR POBLIZE!